

SUOMALAISEN
METSÄOSAAMISEN VIENNIN
KANSAINVÄLISET VALMIUDET
KOULUTUKSEN JA URAN ALKUVAIHEEN
NÄKÖKULMASTA TARKASTELTUNA

METSÄMIESTEN SÄÄTIÖ

Ihminen ja metsä

Sisällys

I. JOHDANTO	4
Selvityksen tausta ja tavoitteet.....	4
Työn toteutus.....	5
Asiantuntijahaastattelu	5
Opiskelijakysely	5
Käsitteitä	6
II. KANSAINVÄLISYYS METSÄALALLA	7
1. Metsäalan koulutus muutospaineessa.....	7
Kansainvälisyys ammattikorkeakouluissa	9
Vaihto-opiskelu ammattikorkeakouluissa	9
Kansainvälisyys yliopistoissa	10
Vaihto-opiskelu yliopistoissa	12
2. Kansainvälisten työtehtävien vaatimuksista	13
Ammatillinen pätevyys	13
Kansainvälinen valmius.....	15
III. AINEISTO	17
Asiantuntijahaastattelu.....	17
Opiskelijakysely	17
IV. HAASTATTELUIDEN TULOKSET.....	18
1. Kansainvälisyyden merkitys	18
Kansainvälisyydellä merkittävä ja edelleen kasvava rooli	18
Kansainvälisyys näkyy jokapäiväisessä työssä	19
2. Kansainväliseen urakehitykseen vaikuttavat tekijät	20
Kansainvälinen urasuuntaus tietoisena valintana	20
Ura urkenee aidon kiinnostuksen ja uskottavan profiilin avulla.....	21
Kansainvälisen urakehityksen haasteista	22
3. Metsäalan korkeakoulutettujen kysyntä kansainvälisiin tehtäviin	24
Metsäalan tehtäviin on kysyntää, mutta kilpailu on kovaa	24
Kysyntänäkymät haastateltavien omissa organisaatioissa	25
Molempia tarvitaan: metsätalousinsinöörejä ja metsänhoitajia.....	26
4. Metsäalan korkeakoulutettujen soveltuvuus kansainvälisiin tehtäviin	27
Vastavalmistuneet kiinnostuneita kansainvälisistä tehtävistä	27
Perinteinen osaaminen voimissaan – uusia tuulia tarvitaan	28
Ammatti -ja substanssiosaaminen, kielitaidot.....	29

V. OPISKELIJAKYSELYN TULOKSET	31
1. Perustietoa kyselystä	31
Kyselyn vastausprosentti	31
Vastaajien ikäjakauma ja sukupuoli	32
Äidinkieli	33
Aiempi koulutus	33
Suoritettut opinnot nykyisessä korkeakoulussa	35
2. Kansainvälisyys korkeakoulujen opetuksessa	37
Kansainvälisyyden näkyvyys opetuksessa riittävää	37
Opetus kansainvälisistä asioista on ajankohtaista	38
Opetus kansainvälisistä asioista on laadukasta	39
Korkeakouluopetus kehittää hyödyllisiä kansainvälisiä valmiuksia	39
3. Opinnoissa hankittu kansainvälinen kokemus	41
Korkeakouluopintoja edeltävää kokemusta on vain muutamilla	41
Korkeakouluopinnoissa kansainvälisyys kiinnostaa enemmän	44
Kokemuksen hankinnan mahdollisuudet ja rajoitteet	49
4. Muu kuin opinnoissa hankittu kansainvälinen kokemus	53
Muuta kokemusta vain osalla opiskelijoista	53
Kansainväliset ihmissuhteet	54
5. Suhtautuminen kansainvälisiin työtehtäviin	56
Kansainväliset työt Suomessa kiinnostavat	56
Työtehtävät ulkomailla kiinnostavat yliopisto-opiskelijoita	59
Kiinnostavin työtehtävä valmistumisen jälkeen	62
6. Ulkomailla työskentelyyn liittyvät tekijät	67
Perhesyyt rajoittavat ulkomailla työskentelyä	67
Kansainvälisten tehtävien kiinnostavuuden lisääminen	68
7. Ammatti- ja substanssiosaaminen	70
Ryhmätyötaidot hallussa, tutkimustaidoissa kehittämistä	70
YHTEENVETO JA SUOSITUKSET	72
LÄHTEET	75
Liitteet	77

I. JOHDANTO

Selvityksen tausta ja tavoitteet

Tämä tutkimus toteutettiin Metsämiesten Säätiön tukemana osana kaksivuotista metsäosaamisen viennin edistämishanketta, jonka Maa- ja metsätalousministeriö käynnisti huhtikuussa 2010. Vienninedistämishankkeen tavoitteina on muun muassa kartoittaa suomalaisen metsäosaamisen kysyntänäkymiä ulkomailla sekä etsiä osaamisen vientiä haittaavia tai vähentäviä esteitä, selvittää valmiudet suomalaisen metsäalan asiantuntemuksen viennille sekä tehdä esityksiä Suomen metsäosaamisen viennin edistämiseksi. Metsäosaamisen vienninedistämishankkeen lisäksi muun muassa kahdessa viimeisimmässä kansallisessa metsäohjelmassa (KMO 2010 ja KMO 2015) metsäalan kansainvälisesti kilpailukykyinen osaaminen on asetettu selkeäksi tavoitteeksi.

Tällä tutkimuksella pyritään valottamaan suomalaisen metsäosaamisen viennin resurssipohjaa selvittämällä nykyisten metsäalan korkeakouluopiskelijoiden, tulevien metsäalan ammattilaisten, suhtautumista kansainvälisyyteen ja metsäsektorin kansainvälisiin työtehtäviin sekä koti-, että ulkomailla. Vastaavasti metsäsektorin organisaatioille suunnatuissa asiantuntijahaastatteluihin pyrittiin selvittämään, millaiset ovat lähitulevaisuuden näkymät kansainvälisten rekrytointien osalta metsäalan korkeakoulutetuille. Haastattelussa etsittiin myös asiantuntijoiden arvioita niistä ominaisuuksista, taidoista ja tiedoista, joille on kysyntää tulevien ammattilaisten rekrytoinneissa kansainvälisiin tehtäviin. Opiskelijoiden kansainvälistymishalukkuuden kartoittamisen lisäksi selvitys antaa siten myös kehitysehdotuksia, joilla metsäalan koulutuksen saaneiden kansainvälisiä valmiuksia voitaisiin kehittää vastaamaan paremmin työelämän vaatimuksia erityisesti metsäosaamisen viennin kannalta.

Tutkimus toteutettiin Metsämiesten Säätiön tuella yhteistyössä metsäopetusta tarjoavien suomalaisten yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen, metsäalan ammattijärjestöjen Metsänhoitajaliitto ry:n ja METO - Metsäalan Asiantuntijat ry:n, sekä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Selvitystyötä ohjasi maa- ja metsätalousministeriön johtavan metsäasiantuntijan Jan Heinon vetämä ohjausryhmä, jonka jäsenet olivat Helsingin yliopiston lehtori Mika Rekola, Metsänhoitajaliitto ry:n puheenjohtaja Tapio Hankala, Metsäalan Asiantuntijat ry:n yhteyspäällikkö Vesa Koskikallio sekä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun opiskelija Tommi Sutinen.

Työn toteutus

Tässä tutkimuksessa analysoidaan ennen opiskelijoiden kansainvälistymishalukkuuden selvittämistä suomalaisen metsäsektorin kansainvälisyyteen ja metsäalan korkeakoulutukseen yleisesti vaikuttavia tekijöitä aiempien tutkimusten ja julkisten selvitysten kautta. Varsinaisina aineistoina tässä tutkimuksessa toimivat kuitenkin tätä tutkimusta varten toteutetut metsäalan korkeakouluopiskelijoille kohdennettu kyselytutkimus sekä metsäsektorin työnantajaorganisaatioissa suoritettut asiantuntijahaastattelut.

Asiantuntijahaastattelu

Harkinnanvaraisesti kohdennettuihin asiantuntijahaastatteluihin valittiin alustavasti metsäsektorin organisaatioita, jotka toimivat globaalissa toimintaympäristössä ja ovat tiedettävästi rekrytoineet metsäalan korkeakoulutettuja kansainvälisiin tehtäviin joko kotimaahan tai ulkomaille. Haastateltavien asiantuntijoiden valinnassa painotettiin haastateltavien omakohtaista ulkomaille hankittua kokemusta tai muutoin vahvaa ymmärrystä tekijöistä, jotka vaikuttavat kansainvälisen työuraan metsäsektorin tehtävissä.

Yksilöhaastatteluilla pyrittiin saamaan käsitys kansainvälisyyden tämänhetkisestä roolista työelämässä metsäalalla, sekä tunnistamaan uusiin työntekijöihin kohdistuvia odotuksia erityisesti kansainvälisiä elementtejä sisältävien metsäalan työtehtävien kannalta. Erityistä painoa haastatteluissa asetettiin metsäalan korkeakoulutettujen rekrytointinäkyelmiin, sekä siihen, millaiset henkilökohtaiset ominaisuudet, kokemus ja osaaminen edistävät kansainvälisen työkokemuksen karttumista nuoren metsäalan korkeakoulutetun kannalta. Kansainväliset tehtävät käsitettiin tässä tutkimuksessa metsäalan tehtäviksi, jotka sisältävät säännöllistä ammatillista kanssakäymistä muilla kuin kotimaisilla kielillä (suomi ja ruotsi). Tämä laava määrittely mahdollisti kansainvälisyyden käsittämisen joko sisällöllisesti tai toiminnallisesti kansainvälisenä työskentelynä kotimaassa, sekä ulkomaille kohdentuvina lyhytaikaisina komennuksina tai jopa pidempiaikaisesti ulkomaille suoritettavina työtehtävinä.

Tutkimuskysymyksiä:

- *Millainen merkitys kansainvälisyydellä on metsäsektorille työllistyvien kannalta?*
- *Onko metsäalan korkeakoulutetuilla kysyntää metsäalan kansainvälisissä tehtävissä?*
- *Millaisille kansainvälisille valmiuksille on kysyntää metsäsektorin yrityksissä?*
- *Vastaavatko metsäalan opiskelijoiden valmiudet kansainvälisten tehtävien vaatimuksia?*

Opiskelijakysely

Opiskelijakysely kohdennettiin kaikille yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa huhtikuussa 2011 metsätieteitä pääaineenaan opiskeleville. Mukana otannassa olivat metsänhoitajiksi opiskelevat Helsingin ja Itä-Suomen yliopistoista sekä Hämeen-, Mikkelin-, Pohjois-Karjalan-, Rovaniemen-, Seinäjoen-, ja Tampereen ammattikorkeakoulujen metsätalousinsinööriopiskelijat. Opinnoissa, työssä ja muussa elämässä hankitun kansainvälisen kokemuksen lisäksi kyselytutkimuksella selvitettiin opiskelijoiden kiinnostusta metsäsektorin kansainvälisiin työtehtäviin sekä kotimaassa että ulkomaille. Lisäksi opiskelijoita pyydettiin arvioimaan opintojensa tarjoamat mahdollisuudet kansainvälistymiseen sekä arvioimaan oma ammatillinen osaamisensa.

Tutkimuskysymyksiä

- *Ovatko opiskelijat hankkineet kansainvälistä kokemusta?*
- *Ovatko opiskelijat kiinnostuneita kansainvälisistä työtehtävistä?*
- *Millaiset osaamiseen liittyvät valmiudet opiskelijoilla on kansainvälisiin tehtäviin?*
- *Onko opiskelijoilla kansainvälisiin työtehtäviin siirtymiselle rajoitteita?*
- *Miten kansainvälisyys huomioidaan opinnoissa opiskelijoiden mielestä?*

Metsäalan koulutusta tarjoavien yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoille mahdollistamat kansainvälisen kokemuksen hankintamahdollisuudet huomioitiin sekä opiskelijakyselyissä että asiantuntijahaastatteluissa oppilaitosten tarjoamien vaihtoprosjektien, kansainvälisten harjoitteluiden sekä vieraskielisen opetuksen osalta.

Käsitteitä

Kansainvälinen valmius ymmärretään tässä selvityksessä metsäalan korkeakouluopiskelijoiden kannalta kansainvälisyyteen kohdistuvan *suhtautumisen* sekä yleistaidoista, substanssitiedoista ja hankitusta kansainvälisestä kokemuksesta koostuvan *pätevyyden* yhdistelmänä. Näin käsite ”valmius” huomioi yleisten taitojen sekä opinnoissa saavutettujen substanssitietojen lisäksi myös sen, kuinka kiinnostuneita opiskelijat ovat toimimaan kansainvälisissä työtehtävissä.

Korkeakouluopetus Suomessa käsittää kaksi rinnakkaista sektoria: yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Yliopistoissa vastataan tieteellisestä tutkimuksesta ja siihen liittyvästä opetuksesta kun ammattikorkeakouluissa koulutus on käytännönläheistä ja työelämän tarpeita vastaavaa. Yliopistoissa on mahdollista suorittaa alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä tieteellisiä jatkotutkintoja. Ammattikorkeakoulujen ylempien ammattikorkeakoulututkinnon edellytyksenä on ammattikorkeakoulututkinto tai muu soveltuva tutkinto sekä noin kolmen vuoden työkokemus alalta (Opetusministeriö 2011).

Metsäalan kansainvälinen työ on vaikeasti määriteltävä käsite, mutta ymmärretään tässä tutkimuksessa metsäsektorin työnantajaorganisaatioissa suoritettaviksi työtehtäviksi, jotka sisältävät säännöllistä ammatillista kanssakäymistä muilla kuin kotimaisilla kielillä.

Metsäsektori (yleisemmin metsäala) tarkoittaa metsätalouden ja metsäteollisuuden muodostamaa kokonaisuutta, kaikkea taloudellista toimintaa, joka liittyy puuhun ja puupohjaisiin tuotteisiin sekä elinkeinoihin, jotka perustuvat metsien ja metsän tuotteiden käyttöön (Opetusministeriö 2004).

II. KANSAINVÄLISYYS METSÄALALLA

1. Metsäalan koulutus muutospaineessa

Metsäalan koulutuksen tarjoamia työelämävalmiuksia kohtaan on suuntautunut uudistumistarvetta alan muuttuneen työllisyys- ja kilpailutilanteen sekä metsiin kohdistuvan asennemuutoksen myötä. Metsäsektorin työllistävyys suhteutettuna työllisten kokonaismäärään Suomessa on lähes yhtäjaksoisesti laskenut viimeisten parin vuosikymmenen kuluessa (Tilastokeskus 2010; kuten viitattu Hetemäki ym. 2011 s. 34). Työn tuottavuuden lisääntymisen ohella työllistymistä ovat laskeneet metsäteollisuuden tuotannon supistukset sekä erityisesti vientiteollisuuteen vaikuttanut laskusuhdanne vuosina 2008 ja 2009 (Hetemäki ym. 2011). Metsäalan muuttuneesta työllisyystilanteesta kertoo myös Opetusministeriön vuonna 2008 teettämän selvityksen tulos, jonka mukaan vuoteen 2015 mennessä perinteiseen metsätalouteen suuntautuvia metsätalousinsinöörejä ja maatalous- ja metsätieteiden maistereita valmistuu noin kaksinkertainen määrä metsäsektorin tarpeeseen nähden, kun markkinointiorientoituneita maatalous- ja metsätieteiden maistereita ja metsätalousinsinöörejä tarvitaan lähitulevaisuudessa nykyistä enemmän (Opetusministeriö 2008). Toisaalta, esimerkiksi metsäteollisuuden työllistämien henkilöiden ikäjakauma keski-ikällä 45 vuotta antaa ymmärtää, että uusille osaajille on tarvetta myös tulevaisuudessa (Metsäteollisuus ry 2010).

Myös muuttuneilla metsään liittyvillä arvostuksilla on osaltaan vaikutusta siihen, millaisiin haasteisiin metsäalan koulutuksesta valmistuneet joutuvat työelämässä vastaamaan. Metsiä ei enää ajatella vain sellu- ja puutuoteteollisuuden raaka-aineena; kiinnostus puuhun biopolttoainejalostuksen raaka-aineena on korostunut, samalla kun metsiin kohdistuvat yhteiskunnalliset virkistys-, biodiversiteetti-, ja monikäyttöarvot ovat vahvistuneet (Hetemäki ym. 2011). Uudistuvan metsäsektorin oletetaan avaavan muuttuneilla painopisteillään uusia mahdollisuuksia kehittää metsäalan koulutuksessa tarjottavia osaamisalueita sekä tarjota uudenlaisia työtehtäviä metsäalan korkeakoulutetuille osaajille. Metsäalan työtehtävät edellyttävätkin tulevaisuudessa entistä enemmän uusia tietoja ja taitoja perinteisen metsäisen osaamisen lisäksi ja moniosaajien tarve työmarkkinoilla tulee lisääntymään (Opetusministeriö 2004). Erityisesti niin sanottuja vihreitä työpaikkoja (*green jobs*) on YK:n ja yhteistyöjärjestöjen teettämien selvitysten valossa luotavissa entistä enemmän myös metsäalalla mm. metsityksen, peltometsäviljelyn ja kestävän metsänhoidon työtehtävissä (UNEP 2008, YK 2011).

Merkittävimpiin suomalaista metsäsektoria muokkaaviin muutoksiin lukeutuu globalisaatio; kansainvälisten verkostojen ja talousalueiden keskinäisen riippuvuuden lisääntyminen (Opetushallitus 2004, Donner-Amnell ym. 2011, Hetemäki ym. 2011). Metsäala on kansainvälistynyt erittäin nopeasti, suomalaisten metsäklusteriyritysten kuuluessa nykyisellään suurimpiin maailmanlaajuisiin toimijoihin alallaan. Metsäteollisuuden investointeja on tehty enenevässä määrin nopeasti kulutustaan ja tuotantoaan kasvattaville, kehittyville markkinoille. Uudet tuottajamaat Aasiassa ja Etelä-Amerikassa kilpailevat edullisten tuotanto- ja raaka-ainekustannusten lisäksi myös vahvalla paikallisella osaamisella, huipputeknologialla ja innovaatioilla (mm. Paperiteollisuuden tulevaisuuskatsaus 2006, Opetusministeriö 2008, Hetemäki ym. 2011). Kansainvälisyys ei näyttäydy metsäalalla pelkästään teollisuuden ulkomaille kohdentamien investointien ja verkostojen muodossa, vaan myös globaalien ilmastonmuutos-, energia-, ja vesikysymysten integroiduttua metsäalaan entistä tiiviimmin kansainvälisten poliittisten metsä- ja ympäristöprosessien myötä (Hetemäki ym. 2011, Pelkonen 2011). Myös kehityspolitiikassa metsätalouden kansainvälisillä projekteilla kehitysmaissa on ollut perinteisesti vahva rooli. Voi-

massaolevassa Ulkoasiainministeriön kehityspoliittisessa metsälinjauksessa mainitaan metsäalan kansainvälisen osaamisen merkityksen olevan tärkeässä roolissa: ”.. *Suomi tukee kansainvälistä metsäalan opetusta ja tutkimusta yhdessä alan verkostojen, organisaatioiden sekä yliopistojen kanssa ... Opetuksen kehittämistä tullaan keskittämään globaaleihin ongelmiin, joiden ratkaiseminen edellyttää aitoa yhteistyötä maailmanlaajuisesti.*” (Ulkoasiainministeriö 2009).

Näiden edellä esitettyjen metsäsektorin muutosten myllerryksessä metsäalan koulutuksen kansainvälistäminen on nähty tärkeänä strategisena seikkana niin metsäsektorin koulutukseen liittyvissä selvityksissä ja tutkimuksissa (Opetusministeriö 2004, Opetusministeriö 2008, Schuck 2009) kuin myös kansallisissa metsäohjelmissa (KMO 2010, KMO 2015). Vuoteen 2010 ulottuneessa Kansallisessa metsäohjelmassa erääksi tavoitteeksi asetettiin mm. ”*Suomen pysyminen metsäosaamisen kansainvälisessä kärjessä*” (Maa- ja metsätalousministeriö 2006) ja viimeisimmässä Kansallisessa metsäohjelmassa Metsäalan koulutuksen uudistumistarvetta on painotettu tavoitteella ”*Metsäalalle koulutetaan ja alalla toimii työelämän tarpeita vastaavasti osaavaa ja kilpailukykyistä työvoimaa*”, toimenpide-ehdotuksella: ”*[Metsäalan] koulutusohjelmien sisäänottomäärät mukautetaan tarvetta vastaaviksi huomioiden myös metsäammattilaisten työllistyminen ulkomaille*” (Maa- ja metsätalousministeriö 2011). Kansainvälisyys on siten nostettu tärkeäksi tekijäksi, jolla suomalaiset metsäosaajat osaltaan varmistavat kilpailukykyensä enenevissä määrin kansainvälistyvillä työmarkkinoilla.

Seuraavaksi metsäalan korkeakoulujen tarjoamia kansainvälisiä valmiuksia käydään lyhyesti läpi toukokuussa 2011 ilmestyneen Opetushallituksen ja maa- ja metsätalousministeriön metsäosaamisen vienninedistämishankkeen kanssa yhteistyössä tuotetun ”Metsäalan koulutuksen tuottamia kansainvälisiä valmiuksia” - selvityksen pohjalta, (Opetushallitus 2011) ellei toisin mainita.

Kansainvälisyys ammattikorkeakouluissa

Kaikkien tässä tutkimuksessa käsiteltävien ammattikorkeakoulujen metsäalan koulutuksessa huomioidaan kansainväliseen työskentelyyn valmistavia elementtejä vaihtelevasti. Kaikkien huomioitujen ammattikorkeakoulujen, eli *Hämeen (HAMK)-, Mikkelin (MAMK)-, Pohjois-Karjalan (PKAMK)-, Rovaniemen (RAMK)-, Seinäjoen (SeAMK)-, Tampereen (TAMK)- ja Novia - ammattikorkeakoulujen* perusopintoihin kuuluu kolmesta yhdeksään opintopisteen verran *kieliopintoja*: ammatillista englantia sekä ruotsin opetusta. Kieliopintojen lisäksi opiskelijat voivat halutessaan sisällyttää *vapaavalintaisiin opintoihin* (yhteensä 15 opintopistettä) lisää kieliopintoja tai muita kansainvälisyyteen liittyviä opintoja ammattikorkeakoulujen omista opetusohjelmista.

Vaihto-opiskelu ammattikorkeakouluissa

Ammattikorkeakoulutuksessa opiskelijoita kannustetaan hankkimaan kokemusta ulkomailta opiskelijavaihtoon ja kansainvälisiin harjoitteluihin osallistumalla. Monilla ammattikorkeakouluilla on käytössään vaihto-ohjelmajärjestelmien tarjoamien rahoitusmahdollisuuksien lisäksi myös omia matka-apurahoja vaihtoon tai harjoitteluun hakeutuville. Useimmiten ammattikorkeakouluopinnoista lähdetään vaihtoon toisen lukukauden alussa, mutta joissakin kouluissa vasta kolmantena tai neljäntenä opintovuonna. Suosituin ammattikorkeakouluopiskelijoiden hyödyntämä vaihto-ohjelma on eurooppalainen *Erasmus- vaihto-ohjelma* (EU/EEA-maat ja Turkki), mutta myös *Leonardo da Vinci*, Suomen ja Venäjän välinen *FIRST* (Finnish-Russian Student and Teacher Exchange Programme) sekä pohjoismaiden ja Baltian maiden välinen *Nordplus* ovat opiskelijoiden hyödynnettävissä, samoin kuin korkeakoulujen kahdenväliset suhteet ulkomaisiin korkeakouluihin.

Kaikista metsäalan korkeakouluopetusta tarjoavista ammattikorkeakouluista on vuosien 2005 ja 2010 välisenä aikana lähtenyt opiskelijoita vaihtoon ulkomaille vuosittain yhteensä 29 - 50 (tarkkojen tilastojen puuttuessa ammattikorkeakoulukohtaisten vaihtoon lähteneiden määristä ilmoitetaan tässä minimi ja maksimi). Eniten vaihtoon lähtijöitä on ollut Pohjois- Karjalan ammattikorkeakoulusta, 15 - 20 opiskelijaa vuosittain, ja vähiten Novia-ammattikorkeakoulusta, josta vaihtoon on lähtenyt keskimäärin vain 1 henkilö joka toinen vuosi. On huomattava, että nämä vaihtoon lähtevien ammattikorkeakouluopiskelijoiden määrät ovat vaatimattomia ottaen huomioon opiskelijoiden kokonaislukumäärä, tarjolla olevat vaihtojärjestelmät ja saatavilla olevat rahoitusmahdollisuudet.

Vuonna 2004 suoritetun Opetusministeriön selvityksen mukaan metsäalan opiskelijoita lähti ulkomaille vaihtoon 1990-luvulla huippumääriä, kun ”aallonpohjavuonna” 2001 metsäalan ammattikorkeakouluista vaihto-opiskelijoita lähti opiskelijavaihtoon yhteensä vain 35 henkeä. Syiksi tähän vaihtoon lähdön notkahdukseen esitettiin tuolloin pelko opintojen viivästymisestä, opintojen suoritusajan ja opintotuen seurannan kiristyminen sekä opiskelijoiden henkilökohtaiset ja sosiaaliset syyt (Opetusministeriö 2004). Vaikka ammattikorkeakouluissa on tämän Opetusministeriön selvityksen jälkeen toteutettu jonkinlaisia kansainvälistymisohjelmia, on opiskelijavaihtoon lähtevien metsätalousinsinööriopiskelijoiden määrä pysynyt jokseenkin samalla tasolla kuin 2000-luvun alussa, muutamassa kymmenessä opiskelijassa vuosittain.

Kansainvälisyys yliopistoissa

Kansainvälisyys näkyy *Helsingin yliopiston metsätieteiden laitoksen* arvoissa ja visiossa sekä opetuksessa: myös suomeksi opiskelevien tutkinto-ohjelmassa maisteriopintojen syventävät kurssit ovat pääsääntöisesti englanninkielisiä. Laitoksen kurssitarjonnassa on valittavana englanninkielisiä kursseja yhteensä 55 (joista 13 kandidaatin opinnoissa). Tämän lisäksi metsätieteiden laitoksen osana toimiva *Viikki Tropical Resources Institute (VITRI)* tarjoaa erityisesti kansainvälisesti orientoitunutta opetusta tropiikin metsistä ja kehitysmaista. Helsingin yliopisto koordinoi myös *Global Industrial Forestry Network (GIFN)* verkostoa, jonka kautta on järjestetty Helsingissä, Uruguayssa ja Brasiliassa kansainvälisiä intensiivikursseja mm. teemoilla teolliset plantaasit, kansainvälinen ympäristöpolitiikka ja metsänhoidon innovaatiot.

Helsingin yliopisto on osallisena neljässä kaksivuotisessa kansainvälisessä maisteriohjelmassa, joissa aloittaa vuosittain 15 - 25 uutta opiskelijaa:

1. *Master's Degree Programme in Forest Sciences and Business (MScFB)* on metsätieteiden laitoksen oma kansainvälinen maisteriohjelma, jonka opiskelijoista suurin osa ulkomaalaisia (n. 15 henkeä vuosittain).
2. Transatlantic Masters Degree Program in Forest Resources (Atlantis) on kaksois-tutkinto-ohjelma, jossa ovat mukana Helsingin yliopisto, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Michigan Technological University (MTU) ja North Carolina State University (NCSSU). Ohjelmaan valitaan noin neljä opiskelijaa jokaisesta partneriyliopistosta. Kaikki ohjelmaan osallistuvat viettävät yhden lukukauden sekä Suomessa että Ruotsissa ja kaksi lukukautta toisessa Yhdysvaltojen yliopistosta. Ohjelmasta valmistuneet saavat sekä suomalaisen maa- ja metsätaloustieteiden maisterin tutkinnon, että yhdysvaltalaisen tutkinnon.
3. *Master's Degree Programme in Biotechnology (MBIOT)* on Helsingin yliopiston maa- ja metsätaloustieteellisen- ja bio- ja ympäristötieteellisen tiedekunnan yhteistyönä toteutettava maisteriohjelma, johon otetaan maksimissaan 25 uutta opiskelijaa vuosittain.
4. *Cross-Border University Master's Degree Programme in Forestry and Environmental Engineering (CBU FEE)* on osa Finnish-Russian Cross-Border University verkostoa, johon kuuluvat Itä-Suomen yliopisto (koordinaattori), Helsingin yliopisto, Petroskoin valtion yliopisto, Moskovan valtion metsäyliopisto ja Pietarin metsäakatemia. Ohjelmassa vähintään 60 opintopistettä tulee suorittaa toisessa maassa joko fyysisesti ulkomailla opiskellen tai siten, että puolet (30 op) suoritetaan etäopin-toina, harjoitteluilla tai tutkimusprojekteissa. Ohjelmassa voi aloittaa maksimissaan 20 opiskelijaa vuosittain, kuusi jokaisesta yliopistosta. Ohjelmaan on osallistunut vain vähän suomalaisia.

Itä-Suomen yliopistossa, Joensuun metsätieteiden osastolla tarjottavista kandidaatin opintojen pakollisista kursseista vain yksi luennoidaan englanniksi, jos kurssille osallistuu ulkomaalaisia opiskelijoita. Tämän lisäksi opiskelijoille on tarjolla valinnaisena englanninkielinen aineopintopaketti, muutoin kieliopintoja on pakollisena ruotsissa 3 ja englannissa 2 opintopisteen verran. Suomenkielisten maisteriopintojen syventävistä opinnoista 21 opintopakettia luennoidaan tai voidaan tarvittaessa luennoida englanniksi ja ohjelmaan kuuluu lisäksi pakollisia opintoja ulkomailla tai vähintään 3 opintopisteen verran vieraan kielen opintoja. 3 opintopisteen pakollinen harjoittelupaketti suositellaan suoritettavaksi

ulkomailla. Suomenkielisen maisteritutkinnon lisäksi Itä-Suomen yliopiston metsätieteiden osasto järjestää yhdessä biologian laitoksen kanssa kansainvälisille vaihto-opiskelijoille suunnattua vaihto-opintokokonaisuutta ”An International Study Programme in Environmental Science and Forestry”. Tähän ohjelmaan osallistuu vuosittain 50 - 60 vaihto-opiskelijaa. Lisäksi tiedekunnassa on tarjolla kaikille avoin 15 opintopisteen Venäjän metsätalouden opintokokonaisuus.

Itä-Suomen yliopiston luonnontieteiden ja metsätieteiden tiedekunnassa on neljä yhteistyöyliopistojen kanssa yhteistyössä toteutettavaa metsäalan kansainvälistä maisteriohjelmaa:

1. *Erasmus Mundus European Forestry (MSc EF)*, on seitsemän eurooppalaisen metsäyliopiston järjestämä kaksoistutkinto-ohjelma. Ohjelmassa mukana olevat yliopistot ovat: University of Lleida (Espanja), Wageningen University (Alankomaat), Svenska lantsbruksuniversitet (SLU, Ruotsi), University of Natural Resources and Life Sciences (Itävalta) ja Paris Institute of Technology for Life, Food and Environmental Sciences (Ranska). Ohjelman jäsenyliopistojen kurssitarjonnan lisäksi opiskelijat voivat osallistua ohjelmaa varten kehitetyille erityiskursseille. Vuosittain noin 20 opiskelijaa hyväksytään ohjelmaan, jossa ensimmäisen vuoden kurssit opetetaan Joensuussa joiden lisäksi suoritetaan harjoittelu yrityksessä tai tutkimuslaitoksessa sekä kenttäkursseja.
2. *Cross-Border University Forestry and Environmental Engineering (CBU FEE)*. Katso Helsingin yliopiston vastaava kuvaus ohjelmasta.
3. *Transatlantic Forestry Master (Transfor-M)* maisteriohjelman ensimmäiset opiskelijat aloittavat syksyllä 2011. Ohjelma järjestetään yhteistyössä neljän eurooppalaisen (University of Freiburg, Saksa; Bangor University, Iso-Britannia; Swedish University of Agricultural Sciences, Ruotsi ja Itä-Suomen yliopisto) ja kolmen kanadalaisen (University of British Columbia, University of Alberta ja University of New Brunswick) yliopiston kanssa. Opintoihin liittyy kurssien lisäksi pakolliset kenttäkurssit Kandassa ja Euroopassa sekä harjoittelujakso. Ohjelma on kaksoistutkintoon johtava, osallistujat saavat sekä suomalaisen, että kanadalaisen tutkinnon suoritettuaan vaadittavat opinnot.
4. *Master's Degree Programme in Environmental Biology (MSc EnvBio)* on Itä-Suomen yliopiston ympäristötieteen laitoksen, biologian laitoksen ja metsätieteiden osaston tarjoama kaksivuotinen maisteriohjelma, joka aloittaa toimintansa syksyllä 2011.

Näiden maisteriohjelmien lisäksi molempien yliopistojen opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua yhteispohjoismaisille perus- ja jatkokoulutuskursseille *NOVA - yliopistoverkoston* (*The Nordic Forestry, Veterinary and Agricultural University Network*) kautta. Tässä yhteistyöverkostossa jäsenyliopistoina ovat Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, University of Copenhagen (Faculty of Life Sciences), Aarhus University (Faculty of Agricultural Sciences), Agricultural University of Iceland, Norwegian University of Life Sciences, Norwegian School of Veterinary Sciences sekä Swedish University of Agricultural Sciences. Verkoston toiminta painottuu maisteri- ja tohtoriopintoihin, vuonna 2010 eri aloilla oli yhteensä 21 tohtoritason ja seitsemän maisterikurssia.

Vaihto-opiskelu yliopistoissa

Opintoihin sisäänrakennettujen kansainvälisyselementtien lisäksi metsätieteitä yliopistossa opiskelevat voivat hakeutua vaihto-opiskelujaksolle ulkomaille. Molemmilla metsätieteitä opettavalla yliopistolla on kattavat vaihtokohdevalikoimat kaikissa maanosissa, joko korkeakoulujen kahdenvälisen sopimusten tai valmiiden vaihto-ohjelmien kautta. Suosituimpia vaihto-ohjelmia Helsingin ja Itä-Suomen yliopiston metsäopiskelijoiden keskuudessa ovat olleet mm. *Erasmus*, *Nordplus*, Suomen ja Venäjän välinen *FIRST* ja *ISEP* (*International Student Exchange Program*). Näiden lisäksi vakiintuneista vaihto-ohjelmista mainittakoon vielä *MAUI* (*Mid-America Universities International*) sekä *AEN* (*Australian European Network*). Näiden ohjelmien lisäksi osa opiskelijoista hakeutuu vaihtoon itsenäisesti ns. *Free Mover* - vaihdon kautta, jolloin opiskelija etsii itseään kiinnostavan yliopiston ja hoitaa kaikki hakuprosessin vaiheet itsenäisesti. Molemmat yliopistot tukevat myös *Free Mover* vaihtoon lähtijöitä matka-avustuksilla.

Molempiin yliopistoihin on tullut vuodesta 2005 lähtien enemmän vaihto-opiskelijoita, kuin mitä metsäalan opiskelijoita on lähtenyt ulkomaille vaihtoon. On huomioitava, että kaikki tiedekuntakohtaiset ulkomailta tulevat vaihto-opiskelijat eivät välttämättä ole opiskelleet pelkästään metsätieteitä. Helsingin yliopistossa vuosien 2005 ja 2009 välisenä aikana vaihtoon lähteneitä opiskelijoita on ollut vuosittain keskimäärin 28. Kun vuosittainen uusien opiskelijoiden määrä on ollut keskimäärin 79 henkeä (2005 - 2009) noin 35 % opintonsa aloittaneesta ikäluokasta on osallistunut opiskelijavaihtoon (ei huomioitu opintojen keskeyttäneitä, joten suhteellinen määrä voi olla paljon pienempi). Vaihtoon lähteneiden opiskelijoiden kokonaismäärä on joka tapauksessa tippunut vuoden 2005 39:stä vuoden 2009 23 opiskelijaan. Kun vuonna 2004 Opetusministeriön teettämän selvityksen mukaan Helsingin yliopistosta lähti opiskelijavaihtoon keskimäärin 20 opiskelijaa vuosittain vuosien 1997 ja 2002 välillä (Opetusministeriö 2004), nykyinen vaihto-opiskelijoiden määrä vastaa pitkälti vuosituhatosen vaihteen opiskelijavaihdon tasoa. Tämä on sinänsä yllättävää, sillä kansainvälistymismahdollisuuksia on painotettu opinnoissa enemmän viime vuosina kuin aiemmin. Perustutkinto-opiskelijat ovat olleet vuosien 2005 ja 2009 välisenä aikana vaihdossa pääsääntöisesti 3 - 11 kuukautta, yleensä kandidaatin opintojen lopussa tai maisteriopintojen aikana. Suosituimmat vaihto-kohdemaat ovat olleet Espanja, Itävalta, Saksa ja Venäjä.

Vastaavasti Itä-Suomen yliopiston metsätieteen opiskelijoista on suorittanut opiskelijavaihdon 52 opiskelijaa ajanjaksolla 2005 - 2009, keskimäärin 10 opiskelijaa vuosittain. Kun samalla aikavälillä 2005 - 2009 uusia opiskelijoita on aloittanut vuosittain noin 35, on vaihtoon osallistunut kustakin ikäluokasta noin 28 % (ei huomioitu opintojen keskeyttäneitä, joten suhteellinen määrä voi olla paljon pienempi). Vastaavasti vuosien 1997 ja 2002 välillä vaihdossa olleita opiskelijoita on ollut Joensuusta vuosittain 14 (Opetusministeriö 2004). Näin ollen Joensuussa opiskelevien metsäalan opiskelijoiden kiinnostus vaihto-opiskeluun näyttää lieventyneen samoin kuin Helsingin yliopiston kohdalla. On kuitenkin huomioitava vaihtoon lähteneiden määriä verrattaessa, että Itä-Suomen yliopiston metsätieteiden osasto on huomattavasti pienempi kuin Helsingin yliopiston metsätieteiden laitos, joten kokonaismäärät eivät ole sinällään vertailukelpoisia. Valtaosa vaihdossa käyneistä on ollut vaihdossa lukukauden (40 opiskelijaa) ja vain osa lukuvuoden (12 opiskelijaa).

Tässä esiteltyjen koulutukseen liittyvien kansainvälistymismahdollisuuksien lisäksi metsäalan ammattikorke- ja yliopisto-opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua kansainväliseen opiskelijajärjestötoimintaan ja hankkia vapaaehtoisen harrastuneisuuden kautta kansainvälisiä valmiuksia. Metsäalan korkeakouluissa opiskelevien kannalta merkittävien

kansainvälinen opiskelijajärjestö on International Forestry Students' Association (IFSA), joka järjestää jäsenilleen kansainvälisiä seminaareja, vaihto-opiskelupaikkoja, harjoitteita, mahdollisuuksia osallistua pienimuotoisiin kehitysyhteistyöhankkeisiin sekä tarjoaa opiskelijoille järjestön sisältä tehtäviä, joissa halukkaat pääsevät harjoittelemaan organisointi- ja johtamistaitoja kansainvälisessä toiminnassa. Suomesta IFSA:n jäseniä ovat molempien metsäalan yliopistojen opiskelijajärjestöt, Helsingin yliopiston Metsäylioppilaat ry ja Itä-Suomen yliopiston Joensuun Metsäylioppilaat ry sekä ammattikorkeakoulussa metsäalaa opiskelevien Metsäalan Opiskelijat ry (MEOL).

2. Kansainvälisten työtehtävien vaatimuksista

Globaaleilla markkinoilla toimivat metsäalan työnantajaorganisaatiot ovat kohdanneet lisääntyvää tarvetta kehittää kansainvälistä osaamistaan kilpailukykyä säilyttämiseksi. Yritystasolla kansainvälisen osaamisen kehittämisessä joudutaan analysoimaan toimialan ja sen ydinosaamisalueiden muutoksia, mutta käytännön kilpailukykyä säilyttämiseksi yrityksen tulee myös selvittää oman henkilöstönsä välttämättömät osaamisprofiilit muutoksen edessä sekä tunnistaa yksittäisten tehtävien ja toimien työntekijäkohtaiset vaatimukset (Jokinen 2004).

Metsäalan korkeakoulutuksen kehittämistä tukevissa tutkimuksissa (mm. Opetusministeriö 2004, Schuck 2009, Arevalo ym. 2010) on pyritty kartoittamaan sellaisia metsäalan substanssiosaamiseen ja yleisiin ammatillisiin taitoihin liittyviä osaamisalueita, joita hallitsemalla metsäalan korkeakouluista valmistuneet voisivat vastata entistä paremmin muuttuneen toimialan vaatimuksiin (Liite 1). Toisaalta, monet kansainvälisten työtehtävissä vaadittavat yleistaidot, kuten kieli- ja kommunikaatiotaidot, ovat yleistettävissä alasta riippumatta ja siten kansainvälisten tehtävien kannalta merkityksellisiä työelämätaitoja voidaan tarkastella myös muun alan tutkimusten pohjalta.

Ammatillinen pätevyys

Ammatilliselle pätevyydelle (ts. kelpoisuus, soveltuvuus, avaintaidot; *competency, competences*) ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää, mutta yleensä se käsitetään pelkistetysti asiayhteyteen sopivien *tietojen, kokemuksen ja asenteiden* kokonaisuutena (Caupin ym. 1999). Pätevyyden määritelmään taustalla on oleellisesti ajatus työsuorituksen tehokkuudesta. Vain mikäli työntekijän henkilökohtainen kyvykkyys kohtaa työn vaatimukset ja työnantajan organisaatiokulttuurin, voidaan olettaa parasta mahdollista työsuoritusta (Mansfield 1996). Hallittujen tietojen ohella erityisesti työntekijän henkilökohtaisella taustalla oletetaan olevan merkitystä menestyksekkään työssä suoriutumisen kannalta; henkilökohtaiset motiivit, persoona, taidot, itsetunto, sosiaalinen rooli, henkilökohtaiset arvot, sekä elämänvaihe ja uran senhetkinen tilanne vaikuttavat siihen, miten työntekijä suhtautuu kyseessä olevaan työtehtävään (Boyatzis 1982).

Pätevyys voidaan ymmärtää myös laajemmilla tasoilla joko työtehtäväkohtaisina pätevyysvaatimuksia, yrityskohtaisina pätevyysvaatimuksina tai alakohtaisina pätevyysvaatimuksina (Nordhaug 1993). Heijke ym.(2002) on lisäksi eriyttänyt pätevyyden kolmeen erilaiseen ryhmään: (1) pätevyys, joka omaksutaan koulutuksessa ja on suoraan hyödynnettävissä työelämässä; (2) koulutuksessa omaksuttu pätevyys, joka edesauttaa uusien osaamisalueiden omaksumista työelämässä sekä (3) pääasiassa työelämässä hankittu pätevyys.

Korkeakoulutuksen luoman ammatillisen pätevyyden soveltuvuudesta työelämän vaatimukseen on tehty lukuisia tutkimuksia eri aloilla. Eurooppalaisten korkeakouluopiskelijoiden yleistaitoja kuvaavia mittareita on hahmoteltu yleisesti alasta riippumatta (Gonzales ja Wagenaar 2003, Garcia-Aracil ja Van der Velden 2008). Metsäalan korkeakoulutukseen liittyvissä tutkimuksissa on pääsääntöisesti etsitty niitä osaamisalueita ja taitoja, jotka edesauttavat vastavalmistuneiden menestyksestä työllistymistä metsäsektorin tehtäviin (Schuck 2009, Arevalo ym. 2010), mutta osassa tutkimuksissa on myös selvitetty miten ammatillista osaamista kehitetään osana korkeakoulutusta ja kuinka koulutusta voisi kenties kehittää paremmin vastaamaan työelämän vaatimuksia (Lewark 2001, Opetusministeriö 2008).

Arevalon ym. (2010) tutkimuksessa verrattiin metsäalan maisteritason koulutusta tarjoavien korkeakoulujen ja metsäalan työnantajien käsityksiä tärkeistä metsäalan substanssialan osaamisalueista sekä yleisistä ammatillisista taidoista. Tutkimuksen mukaan yliopistojen ja työnantajien metsätieteiden maistereihin kohdistuvat osaamisvaatimukset ovat pitkälti yhteneväisiä. Yliopistojen arvioiden mukaan metsäalan korkeakoulutettujen työllistymisen kannalta tärkeimmiksi ja toisaalta opiskelijoiden heikoiten hallitsemiksi osaamisalueiksi nousivat *ekosysteemipalvelut* ja *hiilen sidonta*. Työnantajien arvioiden mukaan näiden kahden edellä mainitun lisäksi metsäalalta valmistuvilla maistereilla on puutteellista osaamista työelämän kannalta tärkeillä *metsäbioenergian, markkinoinnin ja kaupan, metsäekonomian sekä hallinnon (governance)* alueilla. Vastaavasti yleisistä työelämätaidoista puutteellisesti hallituiksi arvioitiin *suunnittelu- ja organisointitaidot* ja *taidon kommunikoida ammattilaisten ja maallikoiden kanssa*. Lisäksi yliopistot painottivat *oppimiskykyä* ja *kirjallisen viestinnän taitoja* kun työnantajat taas näkivät *ongelmanratkaisukyvyyn* merkittävänä taitona (Arevalo 2010).

Vastaavasti Schuck:n väitöskirjatutkimuksen mukaan (2009) yliopistojen opetushenkilökunnan mielestä metsäalan korkeakoulusta valmistuvan tärkeimpiä hallittavia yleisiä ammatillisia taitoja ovat mm. *taito tehdä synteesiä ja analyysia, ongelmanratkaisukyky, oppimiskyky, tutkimustaidot* ja *kyky toimia poikkitieteellisessä ryhmässä*. Metsäalan substanssiosaamisessa yliopistot korostivat *metsävarojen hallintaa, metsäpolitiikkaa, metsäekologiaa, metsäteollisuustuotteita ja niiden valmistusta sekä metsien suojelua*, kun vähiten tärkeiksi tietalueiksi arvotettiin mm. *peltometsäviljelysysteemit, vuoristo- ja suojelumetsätalous, laittomat metsähakkuut ja metsäkato, metsän muut kuin puutuotteet ja plantaasimetsätalous*.

Schuck:in tutkimuksessa havaittiin myös, että kandidaatin- ja maisteritutkinnon välillä on eroja vaadittavissa osaamisalueissa ja työelämätaidoissa. Metsäalan koulutuksen sidosryhmille toteutetun selvityksen mukaan kandidaattitason tutkinnon tärkeimmiksi yleisiksi työelämätaidoiksi nousivat *oman opintosuunnan yleinen tuntemus, kyky saattaa opittu tieto käytäntöön, yhteistyökyky ja oppimiskyky*. Vastaavasti tärkeiksi substanssiosaamisen alueiksi nousivat mm. *metsänhoito, metsäsuunnittelu, puunkorjuun menetelmien ja teknologian hallitseminen, tietojärjestelmien hallinta, monimuotoisuus, bioenergia, metsäekologia ja metsävarojen hallinta ja inventointi*. Maisteritasolla tärkeiksi yleisiksi ammatillisiksi taidoiksi nousivat *taito tehdä analyysia ja synteesiä* sekä *tiedonkäsittelyn taidot*. Maisteritasolla saavutettavista substanssitiedoista tärkeinä pidettiin *metsäekonomiaa, tutkimusta ja kehitystä, tiedonhallintajärjestelmiä, tiedon käsittelyä ja tietopalveluja, metsäteollisuutta ja metsäekologiaa*.

Kansainvälinen valmius

Tässä tutkimuksessa metsäalan opiskelijoiden pätevyyttä tarkastellaan erityisesti kansainvälisten tehtävien kannalta, siksi käsitteistöön on sisällytettävä myös määritelmä kansainvälisestä pätevyydestä (*global competence, international competence, intercultural competence*).

Kansainvälisesti toimivat yritykset ovat perinteisesti lähettäneet työntekijöitään ulkomaille hallitakseen paremmin toimintansa kansainvälisiä ulottuvuuksia sekä koordinoidakseen ja integroidakseen hallinnollisia käytäntöjä maantieteellisesti eri maissa sijaitsevien yksiköiden välillä. Nykyisin kansainvälinen kokemus nähdään entistä tärkeämpänä osana työntekijän henkilökohtaisen osaamisen kehittämisessä (Suutari 2003). Näin ollen kansainvälinen pätevyys voidaan tulkita sekä yrityksen kyvyksi hallita ja hyödyntää kansainvälisyyttä toiminnoissaan (Gupta ja Govindarajan 2002) ja toisaalta työntekijöiden henkilökohtaiseksi kansainväliseksi pätevyydeksi (Suutari 2003). Kansainvälistä pätevyyttä ei olekaan syytä ajatella pelkästään ulkomailla suoritettavan työn kannalta merkitykselliseksi osaamiseksi, vaan sillä on kosketuspohjaa myös kotimaisilla työmarkkinoilla, jotka ovat nykyisin entistä enemmän kansainvälisyyden vaikutuksen alaisina (Jokinen 2004).

Kansainvälistä pätevyyttä edistäviä tekijöitä on kartoitettu mm. selvittämällä pääsääntöisesti ulkomailla työskentelevien henkilöiden kokemuksia ja ominaisuuksia (Black ym. 1999, Suutari 2003, Vance 2005) tai arvioimalla mm. vaihto-opiskelun, kansainvälisen harjoittelun ja vapaaehtoistyön tarjoamien kokemusten merkitsevyyttä opiskelijoiden kansainvälisen urakehityksen kannalta (mm. Emanoil 1999, Toncar ja Cudmore 2000, Bohannon 2001, Vance 2005).

Vancen (2005) tutkimuksessa ulkomailla liike-elämässä työskennelleet henkilöt tunnistiivat kansainvälisen uran kehityksen kannalta merkittäviksi kokemuksiksi seuraavat seikat tärkeysjärjestyksessä: 1) *työkokemus monikansallisessa yrityksessä*, 2) *vaihto-opiskelu ulkomailla*, 3) *vieraan kielen opiskelu*, 4) *asuminen vieraassa maassa*, 5) *kansainvälinen matkailu*, 6) *kansainvälinen harjoittelukokemus*, 7) *kansainvälisen mentorin hyödyntäminen*, 8) *opiskelu kansainvälisessä tutkinto-ohjelmassa* ja 9) *englannin kielen opettaminen vieraassa maassa*. Toisaalta Suutarin tutkimuksessa (2003), jossa selvitettiin suomalaisten ekspatriaattien kansainväliseen urakehitykseen vaikuttaneita seikkoja, painotettiin erityisesti *omaehtoista pyrkimystä ja kiinnostusta suuntautua kansainvälisiin työtehtäviin heti uran alkumetreiltä lähtien*. Kiinnostuksen ohella haastateltavat painottivat henkilökohtaisia ominaisuuksia, *kuten joustavuutta, avoimuutta, nöyryyttä, oppimiskykyä ja sosiaalisuutta ominaisuuksina*, jotka edesauttavat kansainvälisiin töihin sopeutumisessa ja niissä menestymisessä.

Korkeakouluopiskelijoiden kannalta niin kotimaisiin kuin kansainvälisiinkin työtehtäviin rekrytoinneissa on ensiarvoisen merkityksellistä omata vahva oman alan osaaminen (Busch 2009). Substanssiosaamisen jälkeen ulkomailla hankittu opiskeluaikainen kokemus, joko vaihto-opiskelun kautta tai tutkinnon ulkomailla suorittamalla, on osoittautunut merkittäväksi kansainvälisiin tehtäviin pääsyä edistäväksi elementiksi (Wiers-Jenssen 2008). Wiers-Jenssenin tutkimuksessa havaittiin, että ulkomailla osan opinnoistaan suorittaneet opiskelijat, ja varsinkin opiskelijat, jotka ovat suorittaneet koko tutkinnon ulkomailla, ovat kiinnostuneempia kansainvälisistä työtehtävistä kotimaassa ja/tai ulkomailla ja toisaalta työskentelevät kansainvälisissä työtehtävissä todennäköisemmin kuin opiskelijat, jotka ovat opiskelleet koko tutkintonsa kotimaassaan (Wiers-Jenssen 2008). Murphy-Lejeune (2002) esittääkin ns. *opiskelijaliikkuvuuden pääoman konseptin*: henki-

löt, jotka ovat hankkineet kansainvälistä kokemusta opintojensa aikana yleensä mielttyvät ulkomailla asumiseen siinä määrin, että hakeutuvat ulkomaille myös myöhemmissä elämänvaiheissa.

Wiers-Jenssenin mukaan opintojaan ulkomailla suorittaneet ovat lisäksi työllistyneet useammin kansainvälisiin organisaatioihin kotimaassaan, heillä on merkittävästi enemmän ulkomaille suuntautuvia työmatkoja ja he käyttävät vieraita kieliä jokapäiväisessä työssään hieman enemmän kuin kotimaassa koko tutkintonsa suorittaneet henkilöt. Muita nimenomaan ulkomaille työhön päättymiseen positiivisesti vaikuttavia tekijöitä ovat mm. hyvät arvosanat lukioasteen koulutuksesta, hyvät korkeakoulun pääsykoepisteet sekä avioituminen. Sen sijaan demografisilla taustamuuttujilla, kuten iällä, sukupuolella tai sosiaalisella taustalla ei pääsääntöisesti ollut merkittävää riippuvuutta ulkomaille työhön päättymisen kannalta, mutta varsinkin naiset, joilla on lapsia, päätyvät epätodennäköisemmin ulkomaille töihin kuin muut ryhmät (Wiers-Jenssen 20008).

Vaikka vastaavanlaisia kansainvälisyyteen positiivisesti vaikuttavien ominaisuuksien kartoittavia tutkimuksia ei ole tehty nimenomaan metsäalan korkeakoulutetuille, voimme kuitenkin otaksua, että muilla aloilla tehtyjen kansainvälisten työuratutkimusten tuloksia voidaan soveltaa koskemaan myös metsäsektorin työllistymistä. Näin voimme olettaa, että positiivisen kansainvälisen urakehityksen kannalta metsäalan korkeakouluopiskelijalla olisi hyvä olla **1) aitoa kiinnostusta kansainvälisiä työtehtäviä kohtaan, 2) vahvaa oman alan substanssiosaamista ja soveltuvia ammatillisia taitoja** sekä **3) ainakin jonkinlaista kansainvälistä kokemusta.**

Näin metsäalan opiskelijan valmius toimia oman alan kansainvälisissä tehtävissä ymmärretään tässä selvityksessä opiskelijoiden kansainvälisiin työtehtäviin kohdistuvan *suhtautumisen* sekä yleistaidoista, substanssitiedoista ja hankitusta kansainvälisestä kokemuksesta koostuvan *pätevyyden* yhdistelmänä. Näin käsite ”valmius” huomioi yleisten taitojen sekä opinnoissa saavutettujen substanssitietojen ja saavutetun kokemuksen lisäksi myös sen kuinka halukkaita opiskelijat ovat toimimaan kansainvälisissä työtehtävissä.

III. AINEISTO

Asiantuntijahaastattelu

Tutkimuksen asiantuntijahaastatteluihin valittiin harkinnanvaraisesti organisaatioita, joiden palvelukseen on rekrytoitu metsäalan korkeakoulutettuja sekä kotimaisiin että kansainvälisiin metsäalan tehtäviin, joko teollisuuden-, talouden-, metsäkoneteollisuuden-, tutkimuksen tai metsäalan yleisempiin asiantuntijatehtäviin. Näistä organisaatioista pyrittiin tunnistamaan johtotason henkilöitä, jotka ovat omassa työssään tekemisissä kansainvälisten toimintojen kanssa ja jotka ovat oletettavasti olleet mukana rekrytoimassa työntekijöitä kansainvälisiin tehtäviin. Tarkoituksenmukaisella haastateltavien valinnalla pyrittiin varmistamaan, että haastateltava otos edustaa henkilöitä, joilla on omakohtaista näkemystä metsäalan kansainvälisiin työtehtäviin rekrytoinneista ja sitä kautta käsitys rekrytointivaatimuksista. Haastattelukutsu lähetettiin sähköpostitse yhteensä 33 asiantuntijalle touko-heinäkuun aikana 2011.

Yhteensä tehtiin 15 puolistrukturoitua haastattelua. Haastateltavat asiantuntijat edustivat konsulttiyrityksiä (n=5), metsä- ja metsäkoneteollisuutta (n=6), tutkimusta (n=3) ja muita metsäalan organisaatioita (Metsähallitus, Tapio jne.) (n=1). Naisia haastateltavista oli kaksi ja loput 13 miehiä. Anonyymisti ja luottamuksellisesti suoritettua yksilöhaastattelut nauhoitettiin touko- ja heinäkuun 2011 välisenä aikana. Haastattelut kestivät 35 minuutista yli tuntiin. Kerätty haastattelumateriaali purettiin tekstimuotoon litteroimalla ja litteroitua aineistoa analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmin. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla dokumenteista tehtiin aluksi aineistoa kuvaavia havaintoja ja niitä analysoitiin pyrkimyksenä erottaa tekstistä samanlaisuudet ja erilaisuudet, jonka jälkeen tekstiaineiston sanat ja muut yksiköt luokiteltiin (koodattiin) merkityksen, tarkoituksen, seurauksen tai yhteyksien mukaisesti luokkiin (Ryan ja Bernard 2000). Tämän jälkeen aineistosta etsittiin yhteenkuuluvia aihekokonaisuuksia, jonka jälkeen syntyneitä aineiston osia (alaluokkia) yhdisteltiin uudelleen neljään nimenomaan metsäalan korkeakoulusta valmistuneen kannalta merkitykselliseen kansainvälisiin työtehtäviä kuvaavaan sisältöluokkaan:

- Kansainvälisyyden merkitys metsäalalla
- Kansainväliseen urakehitykseen vaikuttavat tekijät
- Metsäalan korkeakoulutettujen kysyntä kansainvälisiin työtehtäviin
- Metsäalan korkeakoulutettujen soveltuvuus kansainvälisiin tehtäviin

Opiskelijakysely

Metsäalan opiskelijoiden kansainvälisyys-kyselyn aineisto kerättiin sähköisenä kyselynä Helsingin yliopiston e-lomake-kyselytyökalun avulla 29.3. - 21.4.2011 välisenä aikana. Sähköinen linkki ja lyhyt kuvaus kyselystä ja sen kohderyhmästä lähetettiin Helsingin yliopistossa ja Itä-Suomen yliopistossa metsätieteitä opiskeleville suunnattujen sähköpostilistojen kautta. Ammattikorkeakouluissa metsäalaa opiskeleville kutsu kyselyyn osallistumiseksi lähetettiin korkeakoulukohtaisesti yhdyshenkilöiden kautta kaikille opiskelijoille, jotka olivat sallineet yhteystietojensa käyttämisen tutkimustarkoituksiin. Yhteensä kysely lähetettiin 633:lle Helsingin yliopistossa ja Itä-Suomen yliopistossa metsätieteitä opiskelevalle, sekä 682:lle Mikkelin (MAMK)-, Tampereen (TAMK)-, Hämeen (HAMK)-, Rovaniemen (RAMK)-, Pohjois-Karjalan (PKAMK)- ja Seinäjoen (SeAMK) ammattikorkeakouluissa metsäalaa opiskelevalle.

IV. HAASTATTELUIDEN TULOKSET

1. Kansainvälisyyden merkitys

Kansainvälisyydellä merkittävä ja edelleen kasvava rooli

Kaikki 15 haastateltua asiantuntijaa pitivät kansainvälisyyden roolia merkittävänä metsäsektorilla. Haastateltavat nostivat esille tuttuja teemoja perustellessaan kansainvälisyyden näkyvyyttä metsäalalla: metsäsektorin toimijat, yritykset sekä koulutus ja tiede ovat jo nykyisellään kansainvälisiä (vastaajista 9/15), mutta toisaalta yritykset edelleen aktiivisesti laajentavat toimintaansa ulkomailla (6/15). Lisäksi haastateltavat huomioivat, että kansainväliset päätökset vaikuttavat myös suomalaiseen metsäsektorin toimintaan (5/15).

”Metsäalan kansainväliset tehtävät? Nykyään ei ole muunlaisia olemassakaan! Kaikki tehtävät ovat kansainvälisiä. Ei yleiset duunit eroa enää. Ei se ole se tapa ajatella. Pelikenttä on laaja ja yhteistyötahot erilaisia”

”Semmonen aika että kuvittelee tekevänsä vain Suomessa töitä, ettei ole lainkaan valmis töihin ulkomailla, niin kyllä se tilanne aika erikoinen on, kun ajattelee sitä koko, että maailma on kansainvälinen”

Valtaosa haastatelluista (13/15) oli myös sitä mieltä, että kansainvälisyyden rooli metsäsektorilla tulee vielä kasvattamaan merkitystään, muun muassa siksi, että kansainväliseen toimintaympäristöön liittyvät haasteet ovat osaltaan jo merkittävämpiä tekijöitä kuin pelkästään kotimaahan liittyvät metsäsektorin kysymykset (5/15). Näistä haasteista esimerkkeinä nousivat globaalit ympäristökysymykset (3/15), kuten ilmastonmuutos ja luonnonvarojen riittävyys. Toisaalta yksi haastateltava nosti esille huomion, että kansainvälistymiskehityksessä tulee oletettavasti tapahtumaan painopisteen muutos metsäteollisuusvetoisesta kansainvälisyydestä kohti metsätalouspainotteista kansainvälistymistä. Tätä muutosta ajaa erityisesti jo mainittu resurssien niukkuus:

”Tämä metsätalouspuoli laajenee huomattavasti seuraavan kymmenen vuoden aikana, ei me olla vielä tällä puolella mitään nähtykään! Tämä [kansainvälistyminen] on ollut metsäpuolella teollisuusvetoista, on ollut tehtaita ja muita, mutta nyt painopiste on siirtynyt voimakkaasti metsätalouspuolelle. Se johtuu siitä, että se niukka resurssi on entistä enemmän se puu, metsien häviäminen, laiton puukauppa.. On syntynyt tilanne, että jos halutaan tuottaa lisää, niin pitää keskittää resursseja sen metsäresurssin luomiseen”

Lisäksi yksinomaan Suomeen ja suomalaiseen metsäsektoriin kohdistuva metsäalan työnkuva tulee haastateltujen mukaan vähenemään (7/15).

”Olen sitä mieltä, että metsäalalta valmistuvien tai metsäalaa opiskelevien tulisi suurin piirtein jokaisen varautua siihen, että kansainvälisyys on jonkinlainen osa työtä. Ja enemmän sieltä [kansainvälisistä tehtävistä] mun arvion mukaan löytyy ne hommat, kuin tällaisesta perinteisestä, puhtaasta Suomessa tehtävästä tai Suomeen kohdistuvasta toiminnasta.”

Useassa haastattelussa (4) nostettiin esille, että tämä tulisi myös metsäalalta töitä hakevien huomioida, sillä suomalaiset metsäalan korkeakoulutetut tulevat jatkossa kilpailemaan entistä enemmän kansainvälisten sekä kehittyvissä maissa paikallisten osaajien kanssa (3).

"Eihän niitä töitä täällä Suomessa ole, tai onhan niitä, mutta jos opiskelijat eivät ole valmiita kansainvälisiin tehtäviin, niin sitten koulutetaan aivan väärin"

"Tällä alalla tapahtuu koko ajan niin sanottua hiljaista siirtymistä ulkomaille. Ja kyllähän se tarkoittaa sitä, että jos ei suomalainen metsäosaaja kansainvälisty, joku muu tekee ne työt ulkomaille"

Toisaalta metsäalalla on mahdollisuuksia laajentaa osaamista uusille aloille (2) ja oletettavasti metsäalalle syntyy myös uusia kotimaisia, kansainvälisesti toimivia yrityksiä. Lisäksi pari haastateltavaa koki, että ulkomaiset metsäalan yritykset saattavat lähitulevaisuudessa kasvattaa toimintaansa Suomessa (2).

Kansainvälisyys näkyy jokapäiväisessä työssä

Haastateltavista suurin osa (13/15) on ollut jossain vaiheessa uraansa pidemmän jakson ulkomailla töissä, joten kansainvälisyys on näyttäytynyt heidän työssään kokonaisvaltaisesti. Vaikka osalla haastateltavista nykyisen työtehtävän toimenkuva olikin pääsääntöisesti kotimaan työtehtäviin kohdentunut (3/15) kaikki haastateltavat kuitenkin kokivat, että kansainvälisyys näkyy myös heidän nykyisessä työssään jollain tavoin, osalla jopa ns. kaiken toiminnan läpilyövä, kokonaisvaltaisena teemana (5/15).

"Kansainvälisyys ei ole sitä, että nyt ollaan täällä kotimaassa ja sitten vaan käydään jossakin, vaan se on sellainen läpilyövä ominaisuus. Se on väärin erotella, että tämä on nyt kotimaista ja tämä kansainvälistä"

Valtaosa myös koki, että heidän organisaatiossaan työtä toteutetaan ja kehitetään kansainvälisesti (8/15).

"Kun olemme globaali toimija, meillä on myös globaalit yhtiötason tavoitteet, joita integroidaan, mutta toteutetaan paikallisesti... Päivää joutuu suunnittelemaan sen mukaan, että kattoo aikavyöhykkeitä, että mihin aikaan pidetään kokouksia siten, että ihmiset idässä ja lännessä voivat osallistua"

Kansainvälisyyden rooli nykyisessä työssä on kokonaisvaltainen ja arkipäiväinen (11/15), sillä työkielenä on joko englanti (11/15) tai sen lisäksi jokin muu kieli (6/15). Lisäksi kansainvälisyys näkyy myös ulkomaille suuntautuneina lyhyempinä työmatkoina (10/15) ja osalla myös konkreettisesti työn pidempiaikaisena suorituspaikkana (8/15).

"Työnteon paikan osalta näkyy siten, että se vaihtelee, matkustetaan paljon, toimitaan erilaisissa toimintaympäristöissä, erilaisissa kulttuureissa ja yritetään hallita asioita kansainvälisesti."

Myös kollegat (10/15) tai asiakkaat ja/tai muut sidosryhmät (11/15) ovat usein ulkomaisia kun osa haastateltavista painotti kansainvälisyyden sosiaalista roolia laajemminkin, sillä se ulottuu myös muihin kuin työhön liittyviin ihmissuhteisiin (3/15).

”... Kansainvälisyys ei ole sitä, että käy jossakin kokouksessa kuuntelemassa ja ehkä pitämässä esitelmänkin. Kansainvälisyys on.. sitten voidaan sanoa, että ollaan kansainvälisiä toimijoita, jos on hyviä kollegoita ja jopa perheystäviäkin, että se on eräänlainen indikaattori kansainvälisyydelle”

2. Kansainväliseen urakehitykseen vaikuttavat tekijät

Kansainvälinen urasuuntaus tietoisena valintana

Haastatelluilta kysyttiin heidän urakehitykseensä ja varsinkin ensimmäisen kansainvälisen työkokemuksen saamiseen vaikuttavia tekijöitä. Oli kiinnostava huomata, että vastaajista valtaosa (9/15) oli tietoisesti hakeutunut kansainvälisiin tehtäviin heti uransa alkumetreiltä.

”Kansainvälistyminen oli ihan tietoinen valinta ja olen tehnyt töitä sen eteen. Tietysti on ollut aika raskasta eikä se ole mennyt aina niin kuin olen ajatellut”

Heillä, joilla kansainvälisyys ei ollut tietoinen urasuuntaus heti korkeakoulusta valmistuttua, vaikuttavina tekijöinä kansainvälisyyskiinnostuksen myöhempään heräämiseen olivat mm.: opettajien ja esimiesten kannustus, ensimmäisen kotimaisen työpaikan ulkomaiset asiakkaat sekä kotimaan vaikea työllisyystilanne.

”Suomen työmarkkinatilanteen ja taloudellisen tilanteen osalta tuntu, et oikeestaan onkin ihan hauska, et täähän on vähän niinku suorastaan pakkokin rueta kattoon ja sit näki sen valtavan mahdollisuuden et täähän on ihan mahdollista lähteä, et täähän on ihan hieno homma!”

Kysyttäessä mitkä tekijät ovat edesauttaneet kansainvälisiin tehtäviin työllistymisessä, suuri osa vastaajista korostikin omaa aitoa kiinnostusta kansainvälisyyteen merkittävänä kansainvälisen työpaikan saamiseen vaikuttavana tekijänä (6). Osa haastateltavista kertoi myös osoittaneensa harrastuneisuutta kansainvälisyyteen tarkemmin; johonkin tiettyyn maanosaan (4) tai kieleen (3) kohdistuvana harrastuneisuutena, järjestötoiminnan kautta (3) tai yleisemmin matkustelun kautta (3).

”Kyllä mulla on veri vetänyt tän tyyppisiin juttuihin aina, mä oon halunnu ja ne mahdollisuudet on sitte tullu ku niitä on ite luonu. Se on ollu ilmanmuuta omasta halusta lähteny liikkeelle, niitä on sitten pikkuhiljaa toteutunu”

”Yleisesti ottaen kyse on ollut ihan vaan kiinnostuksesta, ei mikään taloudellinen intressi tai mitään muuta sellaista”

Lisäksi henkilökohtaisista persoonallisuusominaisuuksista haastateltavat nostivat esille yleisen aktiivisuuden (4), oma-aloitteisuuden (3), ennakkoluulottomuuden (2), oppimiskyvyn ja joustavuuden, joiden haastateltavat kokivat edesauttaneen ensimmäisen työpaikan saamisessa. Kiinnostuksen ja henkilökohtaisten ominaisuuksien ohella ensimmäisen kansainvälisen työpaikan saamisessa haastateltuja on heidän mielestään hyödyttänyt myös opintojen aikainen kansainvälinen kokemus (8); työskentely kansainvälisessä projektissa (6), vaihto-opiskelu (4) tai opinnäytetyön tekeminen ulkomailla (2). Toisaalta vastauksissa korostui omien verkostojen merkitys (6). Haastateltavat kokivat, että jo opintoaikana syntyneet kontaktit työnantajiin (3) sekä varsinkin omien professoreiden ja

opettajien rooli (4) ensimmäisen kansainvälisen työkokemuksen saamisessa olivat olleet merkittäviä.

”Silloisen esimieheni, professorin, aktiivinen kannustus ja rohkaisu. Annettiin jo silloin opiskeluajan jälkeen semmoisia tehtäviä, jotka tuntu hirvittävän vaativilta, mutta esimies loi semmoisen ilmapiiirin ja itsekin kansainvälisissä tehtävissä olleena halusi kannustaa... Tätä opettajan esimerkki, rooli ja kannustus oli kyllä ratkaisevaa”

”Hyvät yhteydet ja mun mielestä opettajat, jotka olivat innostuneita, motivoi ja sitten toisaalta ne niinku fasilitoi, ne anto niitä mahdollisuuksia nuorille, tietoa ja sit ihan työmahdollisuuksia eli ihan semmosia, et pääs kokemaan näitä juttuja”

Yllättävää kyllä, vain yksi haastateltava nosti esille oman osaamisen tai taitojen merkityksen ensimmäisen kansainvälisen työpaikan saamisessa ja vain kaksi nosti hyvän kielitaitonsa esille vaikuttavana tekijänä.

Ura urkenee aidon kiinnostuksen ja uskottavan profiilin avulla

Haastateltavia pyydettiin kuvailemaan myös yleisemmällä tasolla tekijöitä, jotka edistävät kansainvälistä urakehitystä. Yllättävää kyllä, näissä yleiseen urakehitykseen liittyvissä vastauksissa korostui työnhakijan oman osaamisen merkitys paljon vahvemmin kuin haastateltavien omaan uraan vaikuttavia tekijöitä kysyttäessä. Kansainvälisiin työtehtäviin hakeutuvalla on haastateltavien mukaan oltava ensinnäkin hyvät kielitaidot, sekä englannista, että jostain muusta kielestä (9).

”Urasuunnittelussa kannattaa ottaa huomioon, että yksi vuosi pelkästään kielen opiskeluun eikä mitään muuta. Mä toistan vielä kerran, ei mitään muuta! Se on lyhyin tie päästä eteenpäin kielen oppimisessa. Tätä on ainoa, joka toimii. Paikallisesti ja tavalla tai toisella uittaa itsensä sisään niin, että voi paikallisesti uhrata 100 % itsensä kielenopiskeluun. Sen jälkeen homma pyörii.”

Toisaalta pelkällä kielitaidolla ei haastateltavien mukaan pääse vielä pitkälle, vaan merkittäväksi työtehtäviin pääsemiseen vaikuttavaksi tekijäksi haastateltavat nostivat vahvan substanssiosaamisen metsäalalta (5), jonka lisäksi työnhakijan olisi hyvä hallita alan kokonaiskuva, metsäpolitiikkaa ja erityisesti myös sosiaalisia аспекteja. Lisäksi työnhakijan oma aktiivisuus (9) ja kiinnostus (5) sekä vahva profiloituminen kansainvälisyyteen (4), oman osaamisen tunnistaminen (3) ja kärsivällisyys (3) työnhaussa nousivat esille:

”Helposti siinä on se ongelma, että nuori monesti ajattelee, että haluaa vähän kaikkea, eikä oikein tiedä mitä haluaa, mut jos sen pystyy tehdä niin kannattaa yleensä miettiä, että mikä se on se kaikkein tärkein juttu, se mitä oikeasti itse haluaa, eikä tavoitella kaikkea. Pitää olla aika määrätietoinen, ja kärsiä vilua ja kylmää siinä, että syntyy sellainen uskottava profiili, jonka varaan voi sitten lähteä ulkomaille. Mulla on vähä sellanen kutina, että nuoret on vähän liian kärsimättömiä siinä, että se jotenkin pitäisi heti realisoitua ja ulkomaille pitäisi heti lähteä vuolemaan kultaa.”

Liittyen kansainvälisen profiilin luontiin, hankittu kansainvälinen kokemus jo opintojen aikana (6) nousi esiin keinona osoittaa työnantajille uskottavaa kiinnostusta kansainvälisiin tehtäviin, vaikkakaan se ei yleensä yksistään riitä vakuuttamaan työnantajia (4).

”Ei se kansainvälinen kokemus siinä mikään semmoinen ratkaiseva asia millään tavalla ole, kyllä se lähtee, riippuen siitä meidän positiosta, että mikä on se orientaatio ja koulutussuuntaus ja ne henkilökohtaiset ominaisuudet ja kielitaito”

Esimerkkeinä tällaisesta kokemuksesta haastateltavat nostivat esille opinnäytetöiden tekemisen ulkomailla, kansainvälisessä projektissa tai vapaaehtoistyössä työskentelyn, vaihto-opiskelun, aktiivisuuden kansainvälisessä järjestö- ja harrastustoiminnassa, ”koti-kansainvälistymisen” vaihto-opiskelijatoiminnassa sekä matkustelun.

”Niin no mun mielestä se [kansainvälinen kokemus], se on semmonen, et se madaltaa näitä kynnyksiä. Et jos on ollu esimerkiksi vaihto-oppilaana tai on interreilannu tai on tehny ihan mitä muuta tahansa tämmöstä, et on tottunut olemaan vähän itsenäisesti, liikkumaan. Ihan matkailukin, tai esimerkiksi kielten harrastus tai musiikki, et sä oot kiinnostunu jonkun maanosan musiikista, niin sehän osottaa sen että oot aidosti kiinnostunut näistä asioista.”

Toisaalta uran alkuvaiheissa hankittu työkokemus ulkomailla (8) on monen haastateltavan mielestä ensiarvoisen tärkeää. Esimerkiksi tällaisesta työkokemuksesta haastatelluissa nostettiin useimmin YK:n Junior Professional Officer (JPO) paikat (4). Kansainväliseen työelämään jo siirryttyä verkostot ja niiden hyödynnys (5) nostettiin merkittäväksi työuraa edelleen edistäväksi tekijäksi. Toisaalta kansainvälisiin tehtäviin hakeutuvalla olisi hyvä olla haastateltavien mukaan paikallistuntemusta ja kokemusta jostain maasta (4), joustavuutta, riskinsietokykyä (6) sekä halua oppia uutta ja uudistua (4).

”Se asenne, että lähden jonnekin töihin ja kaiken pitää toimia niinkuin aina ennenkin, niin silloin ei ehkä kannata ajatellakaan, että kyllä pitää olla semmonen asenne, et se on osa sitä kokemusta ja sen arvoa, että tulee yllätyksiä.”

Kansainväliseen työhön hakeutuvan tulisi haastateltavien mukaan huomioida myös, että pelkästään taloudellisten syiden takia ei kannata lähteä ulkomaille töihin (3), CV:n on oltava huippukunnossa töihin haettaessa (3) ja että kansainvälinen työkokemus on hyödyksi myös kotimaan työtehtävissä (3).

”Asenne pitää olla se, että alusta asti kouluttaudutaan kansainvälisiin tehtäviin ja kansainvälistymiseen vaikka työpaikka on Suomessa”

Kansainvälisen urakehityksen haasteista

Haastateltavat nostivat esille myös joitakin tekijöitä jotka rajoittavat, hidastavat tai estävät kansainvälisen työkokemuksen hankkimista myöhemmin työuralla. Jopa seitsemän haastateltavaa koki, että suomalaisessa työelämässä ei tällä hetkellä tueta ulkomailla työskentelyä riittävästi. Kansainvälistä kokemusta ei nähdä kotimaassa välttämättä hyvänä, hyödyllisenä kokemuksena kotimaassa suoritettavien työtehtävien kannalta (4), työnantajaorganisaatioissa ei osata hyödyntää työtehtävärotaatiota tarpeeksi (3), nykyisin on vaikeampi saada esim. virkavapaata ulkomaan työtehtäviä varten (3) tai ulkomaille lähteville tai sieltä palaaville ei ole tarjolla riittävästi perehdyttäviä tukiohjelmia (3).

”On keskusteltu, että jos on liian kauan ulkomailla ja vankka kokemus, niin osalla on vaikeuksia sopeutua takaisin Suomeen. Joskus on keskusteltu, että onko se neljä, viisi vuotta vai jos sen yli menee niin voiko sitten enää palata. Siitäkin on esimerkkejä...”

Toisaalta osa haastateltavista näki myös, että kansainvälistymistä tuetaan, varsinkin yksityisissä yrityksissä (6) esim. valmennusohjelmin (3) sekä osana yritysten strategisia tavoitteita. Lisäksi osa vastaajista oli sitä mieltä, että ulkomailta kotimaahan paluu on ulkomaille lähtöä vaikeampaa (5), varsinkin jo pidemmällä uralla oleville ja heille tulisi tarjota työtehtäviin perehdyttämistä, sopeuttamista entistä tehokkaammin.

”Meillä on periaatteena se, että luodaan mahdollisuuksia sille, että ihmiset voi tässä meidän toimistoverkostossa sitten hakeutua ja päästä töihin muihin toimistoihin tai alueille ja oppia sitä kautta uusia asioita.”

”Ja tää on niinku yhtiön strategian, konsernin strategian tasolla ja tämmönen johtamisen pohjavire on vahvasti siellä olemassa ja tuetaan ihmisten liikkuvuutta ja tämmösenä tavoitteena”

Kolme haastateltavaa nosti esille vastavalmistuneiden nuorten vaikeudet hankkia ensimmäisiä kansainvälisiä työkokemuksia. Tähän voi vaikuttaa osin nuorten epävarmuus omasta urasuunnitelmasta (2), perhe- ja parisuhdesyyt (2) ja se, että olemassa olevia kannustimia (stipendit ym.) ei osata hyödyntää tarpeeksi. Toisaalta kaikki kolme näin vastannutta oli sitä mieltä, että nuorille ja vastavalmistuneille ei ole olemassa ns. ”matan kynnyksen mekanismeja”, joiden kautta ulkomaan työkokemusta voisi hankkia. Esimerkiksi vapaaehtoistyjärjestelmiä ulkomaantyökokemuksen hankkimiseksi tulisi tukea enemmän (2) ja toisaalta nuorille tulisi järjestää enemmän harjoittelumahdollisuuksia ulkomailla (2).

3. Metsäalan korkeakoulutettujen kysyntä kansainvälisiin tehtäviin

Metsäalan tehtäviin on kysyntää, mutta kilpailu on kovaa

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että metsäalan korkeakoulutetuille on tällä hetkellä kysyntää kansainvälisissä tehtävissä (15/15), mutta monet haastatellut painottivat, että jo hankittu kansainvälinen kokemus on usein työhönoton edellytys (3). Lisäksi vastaajat huomauttivat, ettei metsäalan koulutus ole itsessään edellytys metsäalan kansainvälisissä tehtävissä toimimiselle (4), sillä metsäalan korkeakoulutetut kilpailevat samoista työtehtävistä esim. talous- ja yhteiskuntatieteilijöiden, diplomi-insinöörien ja biologisten kanssa.

"Jos ajattelee metsäprojektia, niin se että on metsäalan koulutus, niin se ei ole ehdoton edellytys. Voi olla sosiologi, voi olla talousihminen. Talousihmiset olis hirveen hyviä, sellaset, jotka olisi kiinnostuneita metsästä".

"Kyllä, onhan meillä paljon ollut paikkoja auki, että haetaan DI, metsänhoitaja, ekonomi, että kyllä me rinnastetaan ihan tehtävien mukaan. Enemmän on ollut muita hakijoita kuin metsänhoitajia ehkä ne vähän vierastaa. Ja mahdollisuuksia on, että ei meillä katsota enää sitten sitä, jos oot hyvä kaveri, että mikä sun peruskoulutus on."

Tähän liittyen osa haastateltavista huomautti, että suomalaisella metsäalan korkeakoulutuksella ei saisi rajata työmahdollisuuksia liiaksi, vaan koulutuksen tulisi huomioida metsäalan mahdollisuudet laaja-alaisemmin, jolloin työllistymismahdollisuuksia on laajemmin (3).

"Varmasti on suomalaiselle metsänhoitajalle tehtävää [kansainvälisissä tehtävissä]. Suomalainen yliopistokoulutus on kilpailukykyistä, mutta pitää muistaa, että me eletään "Liisa Ihmemaassa"-sadussa, että täällä pitää "juosta, että pysyy paikallaan". Omahyväisyyteen on turha mennä - olimme hyviä vuonna -85, nykyään on ihan toinen tilanne ja tarvitaan toiset kompetenssit. Pitäisi olla vähän muita edellä ja sitä kautta on mahdollisuuksia vaikka mihin"

"Kun mä nyt olen seurannut, että millä tavalla vastavalmistuneet työllistyy, niin mulle on syntynyt sellainen mielikuva, että sieltä perinteisen alan reuna-aloilta tulee koko ajan uutta ja lisääntyy"

Toisaalta metsäalan korkeakoulutetut kilpailevat enenevissä määrin myös kansainvälisten ja ulkomailla myös paikallisten osaajien kanssa (3).

"Silloin kun kansainvälisiä paikkoja täytetään, haetaan parasta ja silloin suomalaiselle hakijalle syntyy haasteeksi se, että jos siellä on se kohdemaan hakija vastassa"

Haastateltavien mukaan kansainvälisiä työmahdollisuuksia metsäalan korkeakoulutetuille tarjoavat erityisesti kansainväliset metsäteollisuusyritykset (5) mutta toisaalta myös metsäsertifiointi- ja ympäristöjärjestöt (4) ja kehitysyhteistyö (3). Työtä tulee haastateltavien mukaan olemaan erityisesti Etelä-Amerikassa ja Aasiassa.

"Mun mielestä me voitais lähettää kaikki suomalaiset metsänhoitajat ulkomaille töihin. Et ne määrät on ihan valtavat, jos mietitään, ne ihmiset joita tarvittais siellä. Ja ihan niitä työpaikkojakin, mutta ne ei oo siellä metsäteollisuudessa, ne työpaikat on esimerkiksi näissä ympäristöorganisaatioissa, ne on esimerkiksi näissä yleisissä kehitysyhteistyöorganisaatioissa, jotka tarttee tñn tyyppistä osaamista... tai sitten se on näissä jotka liittyy näihin ympäristösopimuksiin, biodiversitettisopimuksiin, ilmastosopimukseen tai näihin. Siellä on ihan valtavasti töitä"

Haastateltavia pyydettiin myös arvioimaan miten metsäalan korkeakoulutettujen kysyntänäkymät metsäalan kansainvälisiin tehtäviin tulevat kehittymään lähitulevaisuudessa (5 - 10 vuoden sisällä). Suuri osa haastateltavista (6) odottaa kysyntää olevan myös jatkossa, ja osa jopa ennusti kysynnän kasvavan tulevaisuudessa (3). Jälleen haastateltavat korostivat muuttunutta kilpailutilannetta paikallisten osaaajien kanssa (4) erityisesti Etelä-Amerikassa sekä muun alan osaaajien kanssa.

Kysyntänäkymät haastateltavien omissa organisaatioissa

Haastateltavilta tiedusteltiin myös millaiselta metsäalan korkeakoulutettujen rekrytointi kansainvälisiin tehtäviin näyttää heidän omissa organisaatioissaan. Valtaosa vastaajista koki, että heillä haetaan ensisijaisesti kokeneempia asiantuntijoita (7) mutta myös vastavalmistuneita (7) erityisesti lyhyempiin hankkeisiin. Joidenkin organisaatioiden työtehtäviin tosin vaaditaan akateeminen jatkokoulutus (3), joten vastavalmistuneita ei juuri rekrytoida muuta kuin harjoitteluihin.

"Tottakai me jollakin aikavälillä pyrimme hakemaan asiantuntijoita myös tännekin. Usein he ovat sitten sellaisia, jotka ovat olleet meidän hankkeissa ja jotka palaavat Suomeen ja saattavat sitten tulla työskentelemään tänne. Tää on vähän ongelmallinen asia siinä mielessä, että meidän on vaikea rekrytoida vastavalmistuneita. Työ, mitä me tehdään, vaatii jo selkeästi kokemusta ja näkemystä niistä työtehtävistä, mitkä henkilöllä on. Ilman sitä kokemusta on vaikea lähteä tavallaan ihan nollasta liikkeelle"

"Eihän tällainen nuori tule siihen projektiin kuitenkaan mitään lisäarvoa tuomaan vaan tulee niinku ittensä takia kehittymään, kasvamaan. Sitten vasta myöhemmässä vaiheessa pystyy tarjoamaan firmalle jotakin. Siinä täytyy se sentimentti olla oikee. Täytyy olla sellanen tunne, että nyt me pysytään ihmisiä tänne ottamaan ja sit se on se ensivaikutelma, et onks toi hyvä tyyppi, pärjäiskö se täällä ja niin se vaan menee"

Toisaalta myös organisaatiokohtaisissa rekrytointinäkymissä nousi esille se, että suomalaiset metsäalan korkeakoulutetut kilpailevat kansainvälisesti rekrytoitavien (4) ja työn suorituspaikan kannalta paikallisten osaaajien kanssa (4).

"Konseptimme mukaisesti käytämme ulkomailla paikallista osaamista. Joskus, isommissa tapauksissa voisi mahtua myös "expatriate" suomalainen"

Molempia tarvitaan: metsätalousinsinöörejä ja metsänhoitajia

Haastateltavat kokivat että sekä metsätalousinsinööreille (6), että metsänhoitajille (19) on tarvetta kansainvälisissä tehtävissä.

"Kansainvälisyys koskee ihan yhtälailla ammattikorkeakouluopiskelijoita kuin yliopistossa opiskeleviakin"

Toisaalta haastateltavien omissa organisaatioissa metsätalousinsinöörejä on ollut erityisesti lyhyemmissä hankkeissa (4), tekemässä opinnäytetöitä (3) ja hallinnollisissa tehtävissä (2), mutta ei varsinaisesti rekrytoituina kansainvälisiin tehtäviin, sillä tehtävien vaatimuksena on usein akateeminen tutkinto.

"Ei ensisijaisesti rekrytoida metsätalousinsinöörejä kansainvälisiin tehtäviin. Tehtävien haastetaso on pääsääntöisesti sellainen, että akateeminen tutkinto varmentaa yleistä valmiutta selviytyä niissä olosuhteissa"

Osa haastateltavista oli kuitenkin sitä mieltä, että metsätalousinsinööreille on jopa suurempi tarve metsäalan kansainvälisiin tehtäviin, kuin metsänhoitajilla (2)

"Mun mielestä niille metsätalousinsinööreille on enemmän töitä ku metsänhoitajille, siis sen takia, että ne on vielä käytännönläheisempiä, jos ne on, ennen ne ainakin oli, en tiedä onko enää. Ennen vanhaan ne osas esimerkiksi, ne osas pyörittää sahoja ja muuta, semmosia asioita mitä siellä monissa maissa oikeasti tarvitaan"

Eroja metsätalousinsinöörien ja metsänhoitajien kansainvälisissä valmiuksissa haastateltavat näkivät erityisesti siten, että metsänhoitajan tutkinnon suorittaneet vaikuttavat kiinnostuneemmilta kansainvälisistä tehtävistä (4) ja heillä on enemmän kansainvälistä kokemusta (4) verrattuna metsätalousinsinööreihin.

"Näin tuntumalla sanottuna, niin ehkä mä uskoisin, että akateeminen koulutus antaa niinkun paremmat perusvalmiudet (kansainvälistymiseen) ja oikeestaan mä odottaisin, että akateemisen koulutuksen ihmiset suhtautuisivat positiivisemmin kansainvälisyyteen verrattuna sitten ammattikorkeakoulutukseen"

Toisaalta metsätalousinsinöörien osaamisprofiili on käytännönläheisempi kuin metsänhoitajilla (3) ja heillä ei ole niin vahva halu edetä uralla aina seuraaviin tehtäviin (3).

"Metsätalousinsinööreillä on eri profiili, heillä on usein enemmän ihan tällasta käytännön työkokemusta ja heidän intressitkin on enemmän siellä käytännön puolen töissä. Ja niitä tarvitaan todella paljon, tollasta projektityötä kun miettii. Aika usein ne projektit epäonnistuu siinä, että ne asiantuntijat jää sinne norsunluutorneihin tekemään suunnitelmia ja laskemaan juttuja ja ohjeistamaan sieltä käsin".

”Tärkeä juttu, mikä on metsätalousinsinöörin ja metsänhoitajan ero, mentaaliero on se, että yleensä metsänhoitajat ovat hakemassa sitä urakehitystä eri tavalla koko ajan... Metsätalousinsinööreissä on taas aika usein se, että ne tykkää siitä työstä itse... he saattavat tehdä näitä töitä pitkäänkin koska se on jo se nautinto sinällään”

Metsänhoitajien yleisiksi erityisiksi vahvuuksiksi insinööreihin verrattuna nostettiin mm. esiintymis- ja kirjoitustaidot, vahvempi kielitaito sekä kulttuurintuntemus. Toisaalta muutama haastateltava koki, että monissa kansainvälisissä työtehtävien hakuprosesseissa liioitellaan akateemisen koulutuksen tärkeyttä (3).

”Ulkoministeriön hauissa tutkintoa liioitellaan hanke- tai tehtäväkuvauksissa, useisiin tehtäviin kenttäkokemus voisi olla tarpeellisempi kuin akateeminen tutkinto”

4. Metsäalan korkeakoulutettujen soveltuvuus kansainvälisiin tehtäviin

Vastavalmistuneet kiinnostuneita kansainvälisistä tehtävistä

Haastateltavia pyydettiin kuvailemaan omia käsityksiään metsäalan korkeakoulutettujen soveltuvuudesta kansainvälisten tehtävien vaatimuksiin. Ensimmäiseksi haastateltavia pyydettiin kuvaamaan omaa käsitystään siitä, onko metsäalan korkeakoulutetuilla kiinnostusta hakeutua metsäalan kansainvälisiin tehtäviin. Haastatelluista suurin osa koki, että metsäalan korkeakoulutetuilla vastavalmistuneilla on kiinnostusta kansainvälisiä tehtäviä kohtaan (11). Toisaalta osan mielestä kiinnostusta saisi olla myös enemmän vastavalmistuneiden suunnalta (5) kun osa taas koki jo pidemmälle urallaan edenneiden olevan enemmän kiinnostuneita kuin vastavalmistuneiden (3).

”Niin, luulisi. Mutta onko kukaan edes kiinnostunut työskentelemään meillä kun ei opiskelijat soita? Milloin tulee se puhelu, että minä olen tämä ja tämä, osaan tämän ja tämän ja tämän asian hyvin ja haluaisin työskennellä teillä... Ei näytä olevan. Ei tulvaa ole havaittavissa.”

”Ei tänne ainakaan ole tämmösiä [kansainvälisistä tehtävistä kiinnostuneita] ole pilvin pimein pyrkimässä.. Enneminkin tuntuu siltä, että jo vähän jo varttuneemmat metsänhoitajat hakee sitä kokemusta. Täytyy kyllä sanoa, että mun käsitys ei ole että opiskelijat olisivat ihan hirmuisen kiinnostuneita kansainvälisyydestä.”

Kolme vastaajaa oli sitä mieltä, että nuorten metsäalalta valmistuneiden kiinnostuksen kohteet ovat erilaiset kuin vastavalmistuneilla aiemmin; nykyään nuoret hakeutuvat enemminkin järjestöjen kansainvälisiin tehtäviin kun aiemmin töihin hakeuduttiin pääsääntöisesti yritysten palvelukseen. Toisaalta metsäkoneteollisuuden vastaajat toivoivat, että teknisesti suuntautuneilla olisi enemmän kiinnostusta kansainvälisiin tehtäviin (2).

”Metsäalalla painottuu tällä hetkellä selkeästi enemmän ympäristöasiat. Tuntuu kuin puunkorjuu ja metsäteknologia olisi vähän niinku kiro sanoja, niitä ei ehkä koeta tarpeeksi vihreiksi, työtehtäviksi tällä alalla”

Perinteinen osaaminen voimissaan - uusia tuulia tarvitaan

Haastateltavilta pyydettiin arvioita myös siitä, kuinka metsäalan korkeakoulutettujen koulutuksen ja muun kokemuksen myötä saavutettu osaaminen vastaa kansainvälisten tehtävien vaatimuksia. Osa haastateltavista huomauttti heti kysymyksen kuultuaan, että siihen on vaikea vastata, sillä työtehtävät ja niiden vaatimukset luonnollisesti vaihtelevat.

”Hassu kysymys siinä mielessä, että (vaatimukset) riippuu ihan siitä, että minkä tyyppisiin hommiin sinne kansainvälisille markkinoille aikoo hakeutua ja metsäalan ihmisille voisi olla esimerkiksi pankeissa, vakuutuslaitoksissa ja tällaisissa hommia”

Suuri osa haastatelluista oli sitä mieltä, että perinteisillä metsäalan osaamisalueilla tiedot ja taidot vastaavat hyvin työtehtävien vaatimuksia (13).

”Kyllä suomalainen korkeakoulu antaa aika hyvät valmiudet ammattitaidon puolesta, en sitä epäile. Ehkä enemmänkin ongelma saattaa olla asennepuolella, että rohkaistaisiin opiskelijoita”

Myös kielitaitojen soveltuvuudesta haastateltavat olivat pääsääntöisesti yksimielisiä, varsinkin englanninkielen taito koettiin hyväksi (7), kun muiden ja erityisesti harvinaisempien kielten osaamista peräänkuulutettiin: mitä enemmän kieliä työnhakijat osaavat, sen parempi (6). Toisaalta kaksi vastaajaa näki, ettei osaaminen riitä tällä hetkellä vastaamaan kansainvälisten tehtävien haasteisiin, sillä työtehtäväkenttä on kansainvälisissä tehtävissä laajempi kuin mihin perinteinen metsäalan koulutus antaa eväitä.

”Mun mielestä (tiedot ja taidot) ei vastaa vaatimuksia. Kysymys on siitä, mitä me käsitetään näillä metsäalan tehtävillä. Mä käsitän metsäalan kansainväliset tehtävät laajana, siihen liittyy myös nää ympäristöasiat. Jos ne tehtävät käsitetään ihan metsäteollisuuden vaatimuksien mukaan, niin sitten varmaan vastaa”

Lisäksi kolme haastateltavaa oli sitä mieltä, että korkeakoulutetut ovat liiaksi eriytyneet metsäisiin ja taloudellisiin osajiin, kun usein kansainvälisissä työtehtävissä tarvittaisiin molempien ulottuvuuksien ymmärrystä ja koko arvoketjun hallintaa.

”Meillä on ihan liian vähän metsäalan osaajia, joita kiinnostaisi eurot. Jotka miettisi plantaaseja, tai metsätaloutta yleisemmin liiketoimintana. Vaikka sä olisit ympäristöalan ihminen tai perusmetseenhoidon asiantuntija niin siitä huolimatta pitäisi olla vahva ymmärrys ja halu aina miettiä kaikki asiat eurojen kautta. Sillä silloin kun meillä on sellainen asenne, niin silloin me saisimme parempia tuloksia aikaiseksi”

Vaadittavan osaamisen painopistealueet ovat haastateltavien mukaan myös muuttuneet ns. perinteisestä metsäisestä osaamisesta laajemmin (4); osaamista tarvitaan nykyään erityisesti ympäristöosaamisen, bioenergian, hiilikaupan, ilmastomuutoksen, vesitalouden, hyvän hallinnon ja metsän uusien tuotteiden alueilla. Vahvan oman alan substans-

siosaamisen lisäksi muutama haastateltava peräänkuulutti yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten ennakkoinnin tärkeyttä jo opinnoissa (3).

”Opiskeluvaiheessa jo kannattaisi pitää antennit ja tuntosarvet esillä, että mitkä on tämmösiä poliittisia ja metsä- ja ympäristöpoliittisia muutoksia, joissa sitten asiantuntijoiden määrä kasvaa”

Osaamisalueita, joita haastateltavien mukaan tulisi entisestään korostaa metsäalan korkeakoulutettujen koulutuksessa, varsinkin kansainvälisissä tehtävissä menestymisen mahdollistamiseksi, ovat mm. johtamis- ja esimiestaidot, esiintymistaidot, organisointi- ja koordinoitaitaidot sekä asiakaslähtöisyys. Toisaalta kokemuksen merkitys nousi jälleen esille, kolme haastateltavaa oli sitä mieltä, että metsäalan korkeakoulutetuilla on liian vähän kansainvälistä kokemusta kansainvälisiin työtehtäviin hakeutuessaan.

”Töitä varten opiskelussa pitäisi olla paljon enemmän sitä itse työn tekemistä, työtä tekemällä opitaan! Mikä se osuus on sitten siellä yliopistossa? Mennäänkö siellä edelleenkin niinkuin muille väitöskirjamatskua tekemällä vai millä edellytyksillä siellä mennään?”

Ammatti -ja substanssiosaaminen, kielitaidot

Haastateltavia pyydettiin myös vastaamaan lyhyesti kirjalliseen kyselyyn osaamiseen kohdistuvista vaatimuksista substanssiosaamisen ja yleisten ammattitaitojen. Ammatillisten taitojen ja substanssitietojen osalta kysyttiin kunkin osaamisalueen merkitsevyyttä asteikolla 0 - 4, jossa 0 = ei osaa sanoa, 1= ei lainkaan merkittävä - 4= erittäin merkittävä.

Haastateltavien antamien merkitsevyysarvioiden perusteella tärkeimmiksi hallittaviksi substanssialan osaamisalueiksi nousivat metsäekonomian ja metsävarojen hallinnan osaamisalueet annetuilla keskiarvoilla 3,7 ja 3,6. Sen sijaan metsä- ja riistaeläintiede (1,5) ja metsäekologia (2,8) jäivät numeerisissa arvoissa hännille merkitsevyydessä (Taulukko 1).

Taulukko 1. Haastateltavien arvioimat substanssiosaamiseen liittyvät merkitsevyydet metsäalan kansainvälisten tehtävien kannalta. Luvut ovat keskiarvoja, (+)= merkittävimmäksi arvioitu osaamisalue, (-) vähiten merkittäväksi arvioitu osaamisalue.

SUBSTANSSIOSAAMINEN	PAINOTUS	
Metsänhoito	3,3	
Metsäekologia	2,8	
Puunhankinta ja puunkorjuu	3,4	
Puunjalostus	3,0	
Metsävarojen hallinta	3,6	
Metsien monikäyttö	2,9	
Metsä- ja riistaeläintiede	1,5	(-)
Metsäekonomia	3,7	(+)

Ammatillisista taidoista haastateltavat korostivat ryhmä- ja tiimityöskentelytaitoja (keskiarvolla 3,7), kykyä suunnitella ja koordinoita (3,6), taitoa kommunikoida sekä asiantuntijoiden että maallikoiden kanssa (3,6) ja vastuunottamista ja päätöksentekoa (3,6). Sen sijaan vähiten merkityksellisiksi ammatillisiksi taidoiksi jäivät IT-taidot (2,1) ja laaja metsäalan tuntemus (2,2) (Taulukko 2).

Taulukko 2. Haastateltavien arvioimat ammatillisiin taitoihin liittyvät merkitsevyydet metsäalan kansainvälisten tehtävien kannalta. Luvut ovat keskiarvoja, (+)=merkittävin ammatillinen taito, (-) vähiten merkittävä ammatillinen taito.

AMMATILLISET TAIDOT	PAINOTUS	
Kyky suunnitella, koordinoita ja organisoida	3,6	
Taito kommunikoida sekä asiantuntijoiden että maallikoiden kanssa	3,6	
Analyysin ja synteessin tekeminen	3,4	
Kriittinen ajattelu	3,4	
Omaperäisyys, luovuus	2,9	
Tutkimustaidot	2,3	
Ryhmä- ja tiimityöskentelytaidot	3,7	(+)
Taloudellinen ajattelukyky	3,3	
Vastuunottaminen, päätöksenteko	3,6	
Laaja metsäalan tuntemus	2,2	
Oppimiskyky	3,5	
IT-taidot	2,1	(-)

Kansainvälisissä tehtävissä vaadittavista kielistä haastateltavat nostivat tärkeimmäksi kieleksi odotetusti englanninkielen, joka tulisi kaikkien haastateltavien mukaan hallita erinomaisesti. Toiseksi tärkeimmän kielen määrittäminen olikin vaikeampaa, sillä työskentelyalueesta riippuen vaadittava kielitaito luonnollisesti vaihtelee. Toisaalta englannin lisäksi kansainvälisissä työtehtävissä tulisi hallita hyvin vähintään yksi muukin kieli, yleisesti jokin YK:n kielistä (ranska, espanja, venäjä, arabia, kiina). Haastateltavat kuitenkin korostivat espanjan taitoa, se mainittiin englannin jälkeen useimmin, ja kolmanneksi merkittävämmäksi kieleksi nousi ranska.

V. OPISKELIJAKYSELYN TULOKSET

1. Perustietoa kyselystä

Kyselyn vastausprosentti

Metsäalan korkeakouluopiskelijoille lähetettyyn kyselyyn vastasi yhteensä 130 yliopisto-opiskelijaa (Taulukko 3) ja 117 ammattikorkeakouluopiskelijaa (Taulukko 4). Kun kysely lähetettiin yhteensä 633:lle yliopistossa opiskelevalle ja 682:lle ammattikorkeakoulussa opiskelevalle, jäivät vastausprosentit yliopisto-opiskelijoiden osalta 21 %:iin ja ammattikorkeakoulujen osalta 17 %:iin. Kun huhtikuussa 2011 yliopistoissa pääaineenaan metsätieteitä opiskeli yhteensä 876 opiskelijaa (Itä-Suomen yliopiston ja Helsingin yliopiston yhteyshenkilöiltä) edustavat kyselyyn vastanneet opiskelijat 15 %:a kaikista metsätieteitä opiskelevista. Vastaavasti, kun ammattikorkeakouluissa metsäalaa opiskeli huhtikuussa 2011 yhteensä 819 opiskelijaa (tiedot ammattikorkeakoulujen yhteyshenkilöiltä), edustaa kyselyyn vastanneet opiskelijat 14 %:a kaikista metsäalaa ammattikorkeakouluissa opiskelevista.

Taulukko 3. Yliopisto-opiskelijoiden vastausten jakauma yliopistojen kesken

Oppilaitos	Vastaajamäärä	Prosenttiosuus
Helsingin yliopisto	91	70,0
Itä-Suomen yliopisto	39	30,0
Yhteensä	130	100,0

Taulukko 4. Ammattikorkeakoulussa opiskelevien vastaajien jakauma (amk=ammattikorkeakoulu)

Oppilaitos	Vastaajamäärä	Prosenttiosuus
Hämeen ammattikorkeakoulu	20	17,1
Mikkelin amk.	26	22,2
Muu, mikä? (Novia)	3	2,6
Pohjois-Karjalan amk.	21	17,9
Rovaniemen amk.	31	26,5
Seinäjoen amk.	3	2,6
Tampereen amk.	13	11,1
Yhteensä	117	100,0

Vastaajien ikäjakauma ja sukupuoli

Yliopisto-opiskelijoille suunnatussa kyselyssä vastaajia oli yhteensä 130, joista miehiä 56 (43 %) ja naisia 74 (57 %). Ikäryhmistä suurimmaksi muodostui 24 - 26 vuotiaiden ryhmä, johon kuului 40 % vastaajista. Tähän ryhmään kuului myös valtaosa naisvastaajista (30 %). Miesvastaajista suurin osa 17 % kuului sen sijaan 21 - 23 vuotiaiden ryhmään. Yliopisto-opiskelijoiden osalta pienimmäksi ikäryhmäksi osoittautui nuorin ikäryhmä, 18 - 20 vuotiaat, joita vastaajista oli vain 5,4 % koko aineistosta. Taulukossa 5 on eriteltyä vastaajamäärät ja niitä vastaavat prosentuaaliset osuudet yliopisto-opiskelijoiden osalta.

Taulukko 5. Yliopisto-opiskelijoiden vastausten ikäjakauma määrällisesti ja prosentuaalisesti eri ikäluokissa (n= vastaajien määrä, %= prosenttia vastaajista).

		Sukupuoli		Yhteensä
		Mies	Nainen	
Ikä	18 - 20	n	4	3
		%	3,1 %	2,3 %
	21 - 23	n	22	18
		%	16,9 %	13,8 %
	24 - 26	n	13	39
		%	10,0 %	30,0 %
	27 - 30	n	11	10
		%	8,5 %	7,7 %
	yli 30	n	6	4
		%	4,6 %	3,1 %
Yhteensä		n	56	74
		%	43,1 %	56,9 %
				100,0 %

Ammattikorkeakouluopiskelijoille lähetetyssä kyselyssä vastaajia oli yhteensä 117, joista miehiä oli suurin osa, 61,5 % ja naisia 38,5 %. Suurin osa vastaajista kuului yliopisto-opiskelijoihin verrattuna yhden luokan nuorempaan ikäryhmään, luokkaan 21 - 23 vuotta. Tähän luokkaan kuului yhteensä 51,2 % kaikista vastaajista, joista miehiä 32,5 % ja naisia 18,8 %. Pienin ryhmä oli 18 - 20 -vuotiaiden ryhmä, jossa vastaajia oli vain 7 (6 %); 3 miestä (2,6 %) ja 4 naista (3,4 %). Seuraavan sivun taulukossa 6 on eriteltyä ammattikorkeakouluopiskelijoiden vastausten jakaumat ikäluokittain sekä prosenttiosuuksina kokonaisvastauksista.

Taulukko 6. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden vastausten ikäjakauma määrällisesti ja prosentuaalisesti eri ikäluokissa (n= vastaajien määrä, %= prosenttia vastaajista)

			Sukupuoli		Yhteensä
			Mies	Nainen	
Ikä	18 - 20	n	3	4	7
		%	2,6 %	3,4 %	6,0 %
	21 - 23	n	38	22	60
		%	32,5 %	18,8 %	51,2 %
	24 - 26	n	14	5	19
		%	11,9 %	4,2 %	16,2 %
	27 - 30	n	8	5	13
		%	6,3 %	4,2 %	11,1 %
	yli 30	n	9	9	18
		%	7,6 %	7,6 %	15,3 %
Yhteensä		n	72	45	117
		%	61,5 %	38,4 %	100,0 %

Äidinkieli

Yliopisto-opiskelijoista suomea äidinkielenään ilmoitti suomea käyttävänsä 97,7 % vastaajista, ruotsia 1,5 % (n=2) ja venäjää yksi vastaaja (0,8 %). Lisäksi suomen ohella kaksi vastaajaa ilmoitti käyttävänsä yhtäläillä myös venäjän kieltä. Ammattikorkeakouluissa opiskelevista 96,6 % ilmoitti äidinkielekseen suomen. Ruotsia äidinkielenään puhuviksi ilmoittautui vain 3 opiskelijaa (2,6 %), jotka kaikki opiskelevat ruotsinkielisessä Novia - ammattikorkeakoulussa. Äidinkielenään viroa ilmoitti puhuvansa yksi vastaaja.

Aiempi koulutus

Yliopisto-opiskelijoista 37,7 %:lla viimeisin suoritettu tutkinto ennen yliopisto-opintoja oli ylioppilas-tutkinto lukioista. Toiseksi yleisimmäksi suoritetuksi tutkinnoksi vastaajat ilmoittivat kandidaatin tutkinnon yliopistosta (36,9 %) Näiden lisäksi 15,4 % (n=20) oli jo maisterin tutkinto, 5,4 % ammattikorkeakoulututkinto, 3,1 % IB-tutkinto ja 1,5 %:lla vastaajista oli diplomi-insinöörin tutkinto.

Taulukko 7. Kyselyyn vastanneiden yliopisto-opiskelijoiden koulutustausta (n=määrä, %= prosenttia vastaajista).

			Sukupuoli		
			Mies	Nainen	Yhteensä
Koulutus	ylioppilas	n	25	24	49
		%	19,2 %	18,5 %	37,7 %
	IB-tutkinto	n	1	3	4
		%	0,8 %	2,3 %	3,1 %
	amk-tutkinto	n	3	4	7
		%	2,3 %	3,1 %	5,4 %
	kandidaatti yliopistosta	n	16	32	48
		%	12,3 %	24,6 %	36,9 %
	maisterin tutkinto	n	9	11	20
		%	6,9 %	8,5 %	15,4 %
muu	n	2	0	2	
	%	1,5 %	0,0 %	1,5 %	
Yhteensä		n	56	74	130
		%	43,1 %	56,9 %	100,0 %

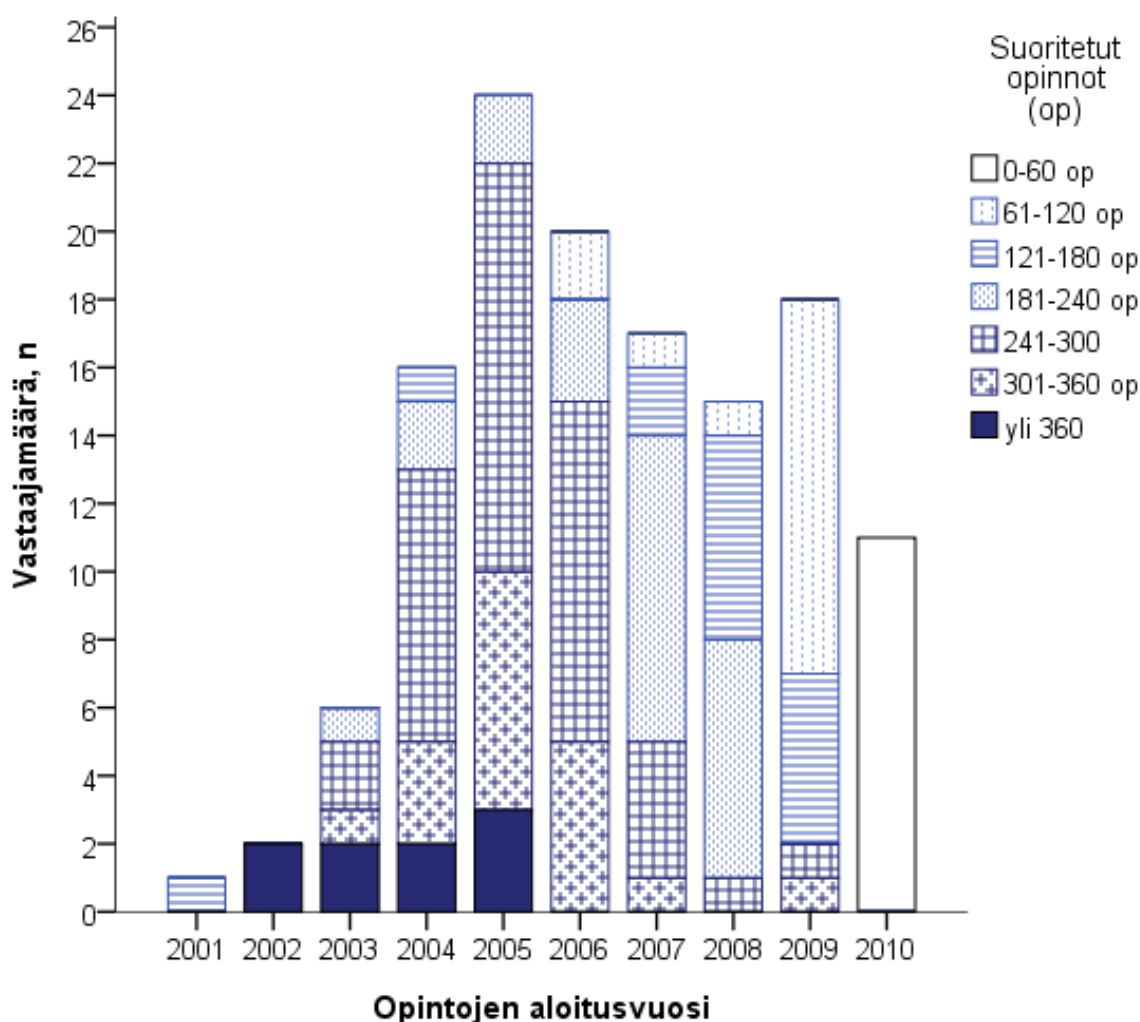
Ammattikorkeakouluopiskelijoista vastaajista 65 % (n=76) oli ylioppilaita, ammatillisen tutkinnon suorittaneita 16,2 % (n=18) ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita 15,4 % (n=18). Muun tutkinnon, kuten metsätalousteknikoita tai kaksoistutkinnon suorittaneita oli 3,4 % (n=4).

Taulukko 8. Kyselyyn vastanneiden ammattikorkeakouluopiskelijoiden koulutustausta (n=määrä, %= prosenttia vastaajista).

			Sukupuoli		
			Mies	Nainen	Yhteensä
Koulutus	ylioppilas	n	43	33	76
		%	36,7 %	28,2 %	64,9 %
	ammatillinen tutkinto	n	11	8	19
		%	9,4 %	6,8 %	16,2 %
	ammattikorkea- koulututkinto	n	14	4	18
		%	11,9 %	3,4 %	15,3 %
	muu	n	4	0	4
		%	3,4 %	0,0 %	3,4 %
Yhteensä	n	72	45	117	
	%	61,5 %	38,5 %	100,0 %	

Suoritetut opinnot nykyisessä korkeakoulussa

Kyselyyn vastanneista yliopisto-opiskelijoista suurin osa, 18,5 % (n=24), oli aloittanut opintonsa vuonna 2005, eli olivat vastaushetkellä jo 6. vuoden opiskelijoita ja siten jo oletettavan lähellä yliopistosta maistereiksi valmistumista. Seuraavaksi suurimmat ryhmät olivat vuonna 2006 (15,4 %, n=20) ja 2009 aloittaneet (13,8 %, n=18), eli 5. vuoden ja 3. vuoden opiskelijat. Pienimmät vastaajaryhmät olivat opintonsa jo aiemmin, vuosina 2001, 2002 ja 2003 aloittaneet, näinä vuosina aloittaneita vastaajia oli yhteensä 9 kappaletta (6,9 %). Kuvassa 1 on nähtävissä vastaajien jakauma opintojen aloitusvuoden mukaan, sekä kunkin vuosiluokan vastaajien suoritetut opintopistemäärät opintopistemäärän mukaan luokkiin jaoteltuna. Kuten nähdään, ohjeellisen maisterin tutkinnon suoritusajan, 5 vuotta, on ylittänyt suuri osa vastaajista, jopa 37,7 %. Voidaankin pohtia, onko valmistumista lähempänä olevilla opiskelijoilla ollut enemmän kiinnostusta vastata tähän työelämään liittyvään kyselyyn, kuin opintonsa vasta aloittaneilla, joilla opintojen suunnittelu ja työelämään orientoituminen ovat vasta hahmottumassa.

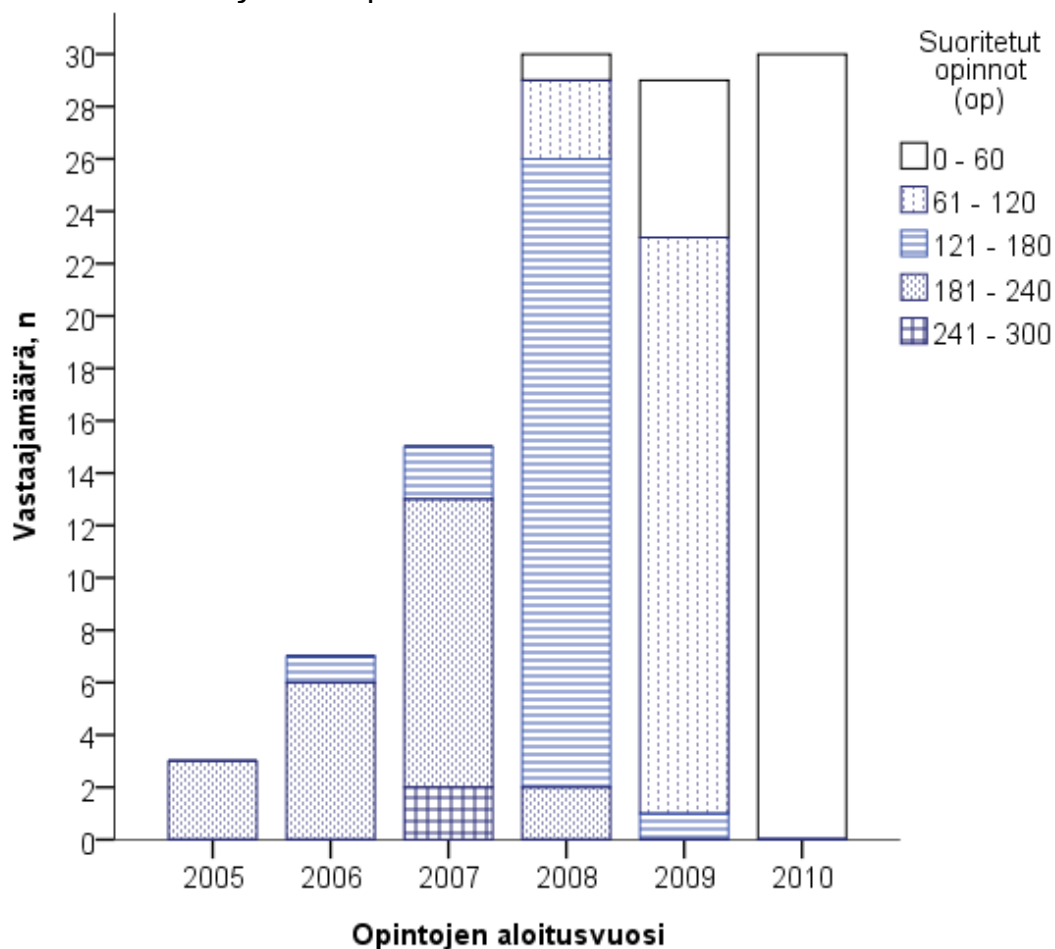

Kuva 1. Yliopisto-opiskelijoiden määrät opintojen aloitusvuoden mukaan ja suoritetut opintopistemäärät.

Kuten kuvasta 1 nähdään, aiemmin opintonsa aloittaneilla on pääsääntöisesti enemmän suoritettuja opintopisteitä verrattuna myöhemmin opintonsa aloittaneisiin; yli 360 opintopistettä suorittaneet vastaajat olivat kaikki aloittaneet opintonsa ennen vuotta 2006, eli olivat siten vähintään 6. vuoden opiskelijoita. Vastaavasti vuonna 2010 opintonsa

aloittaneilla, kyselyn hetkellä ensimmäisen vuoden opiskelijoilla, oli suoritettuna odotusten mukaisesti vähiten opintopisteitä: 0 - 60 opintopistettä. Eniten hajontaa on vuonna 2007 opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden suoritetuissa opintopistemäärissä, yhdellä vastanneella oli 61 - 120 suoritettua opintopistettä ja toisaalta yhdellä 301 - 360 opintopistettä. Yllättävää on, että kyselyn toteuttamishetkellä yksi toisen vuoden opiskelija ilmoitti suorittaneensa tämän tutkimuksen toiseksi ylimmän opintopisteluokan mukaisesti 301 - 360 opintopistettä.

Ammattikorkeakouluopiskelijoista valtaosa oli aloittanut opintonsa joko vuosina 2008 tai 2010, eli olivat vastaushetkellä joko 3. tai 1. vuoden opiskelijoita. Molemmissa luokissa, vuonna 2008 ja 2010 opintonsa aloittaneissa, oli 30 vastaajaa (25,6 %) ja nämä kaksi ikäluokkaa vastaavatkin yhteensä 51,6 % kaikista vastaajista (n=60). Ammattikorkeakoulu-vastaajista opintonsa aikaisemmin aloittaneet olivat aloittaneet opintonsa vuonna 2005 ja heitä oli vastaajista vain 3 (2,6 %). Suoritetuissa opintopisteissä eniten hajontaa on vuonna 2008 aloittaneilla opiskelijoilla, heillä suoritettujen opintopisteiden vaihtelevat luokasta 0 - 60 suoritettua opintopistettä aina 181 - 240 suoritettuun opintopisteeseen. On huomattava, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden vastauksista puuttuvat kokonaan ennen vuotta 2005 aloittaneet opiskelijat, joita yliopisto-opiskelijoiden vastauksissa oli jopa 19,2 % (n=25) vastaajista. Yliopistoissa opintoajat ovat siis pidemmät myös tämän tutkimuksen valossa verrattuna ammattikorkeakoulututkimuksen suorittamiseen. On huomattava myös, että kolme vastaajaa oli ilmoittanut opintojen aloitusvuoden väärin, joten heidän vastauksensa jätettiin pois näistä laskelmista.

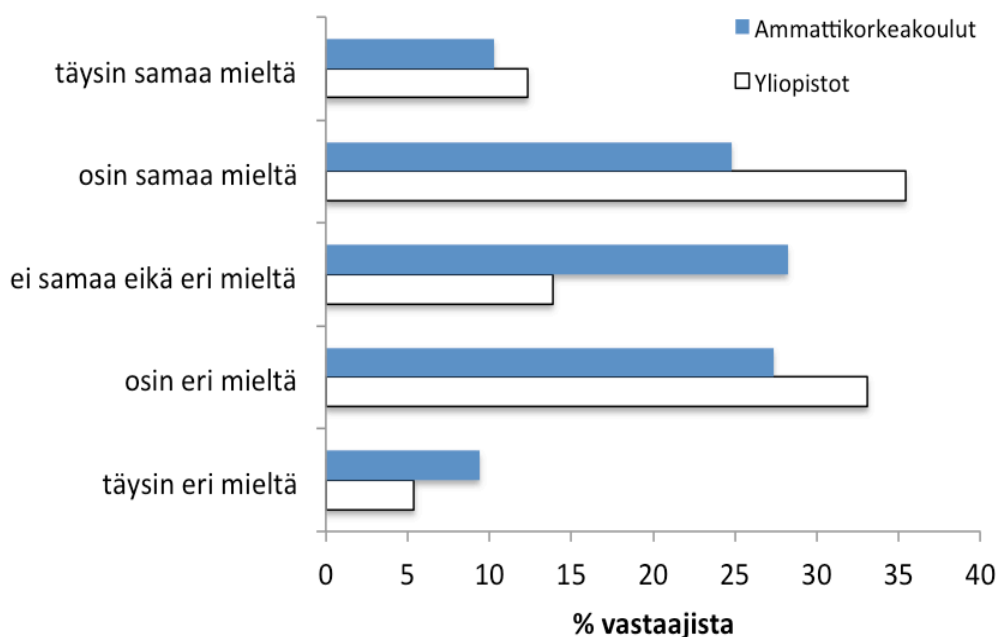

Kuva 2. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden määrät opintojen aloitusvuoden mukaan ja suoritettujen opintopistemäärien mukaan.

2. Kansainvälisyys korkeakoulujen opetuksessa

Kansainvälisyyden näkyvyys opetuksessa riittävää

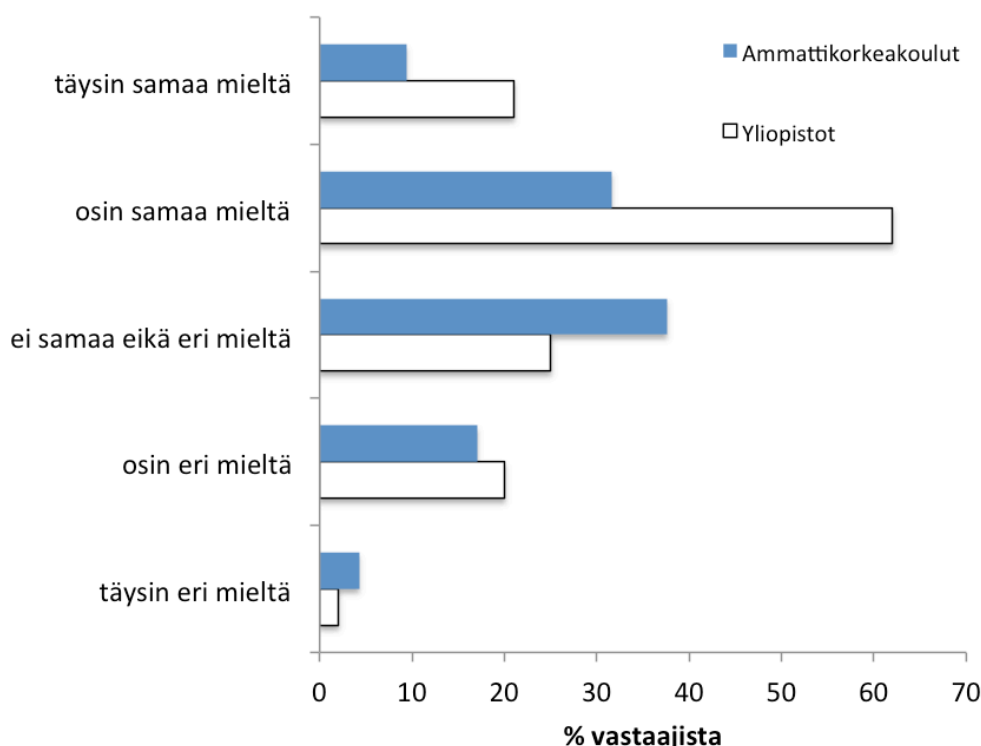
Opiskelijoita pyydettiin arvioimaan nykyisen oppilaitoksensa opetuksen elementtejä nimenomaan kansainvälisyyden kannalta annettujen väitteiden paikkansa pitävyyden kautta. Ensimmäiseksi kysyttiin, sisältääkö opiskelijoiden mielestä heidän korkeakoulunsa opetus riittävästi kansainvälisiä sisältöjä asteikolla täysin samaa mieltä - täysin eri mieltä. Väitteeseen *“Nykyisen oppilaitokseni opetus käsittelee riittävästi kansainvälisiä elementtejä”* saatujen vastausten hajonta oli suurta ja yleinen suhtautuminen asettuikin neutraalin suhtautumisen alueelle annetuissa vaihtoehdoissa. Yliopisto-opiskelijoista suurin osa ilmoitti olevansa *osin samaa mieltä* (35 %) ja miltei yhtä suuri osuus 33 % oli *osin eri mieltä*. Ammattikorkeakouluopiskelijoista suurin osa suhtautui väitteeseen neutraalisti ja valitsi vaihtoehdon *ei samaa eikä eri mieltä* (28 %). On huomattava, että ammattikorkeakouluopiskelijoista suurempi osa, 9 % (n=11) oli väitteen kanssa *täysin eri mieltä* kuin yliopisto-opiskelijoista samoin vastasi vain 5 % (n=7) (Kuva 3).

Kuva 3. Opiskelijoiden vastausten jakaumat väitteeseen *“Nykyisen oppilaitokseni opetus sisältää riittävästi kansainvälisiä elementtejä”*.

Opetus kansainvälisistä asioista on ajankohtaista

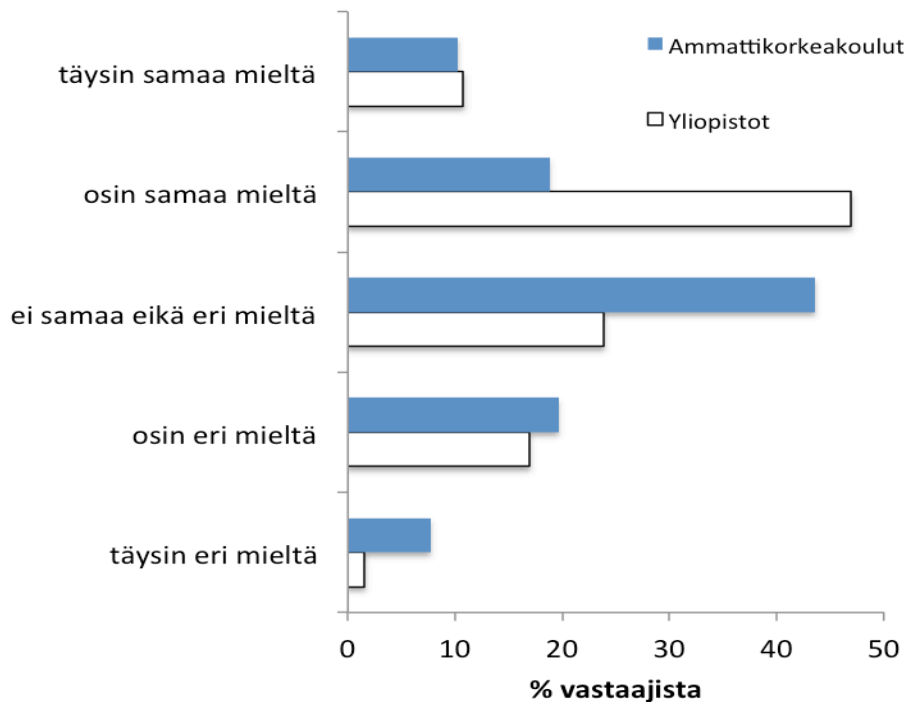
Toisaalta opiskelijat pitivät opetusta kansainvälisistä asioista pääsääntöisesti ajankohtaisena. Annettuun väitteeseen *“Nykyisen oppilaitokseni opetus kansainvälisistä asioista on ajankohtaista”*, suurin osa, 62 % yliopisto-opiskelijoista vastasi *osin samaa mieltä* ja 21 % *täysin samaa mieltä*. Näin ollen jopa 83 % yliopisto-opiskelijoista pitää ajankohtaisten asioiden käsittelyä ainakin jonkin verran ajankohtaisena opetuksessa. Ammattikorkeakouluopiskelijoistakin yhteensä 42 % ilmoitti olevansa vähintään *osin samaa mieltä*, kun *ei samaa eikä eri mieltä* vastaajista oli 38 %. Myös *täysin eri mieltä* olevien vastaukset jäivät huomattavan vähäisiksi (Kuva 4).

Kuva 4. Opiskelijoiden vastausten jakaumat väitteeseen *“Nykyisen oppilaitokseni opetus kansainvälisistä asioista on ajankohtaista”*.

Opetus kansainvälisistä asioista on laadukasta

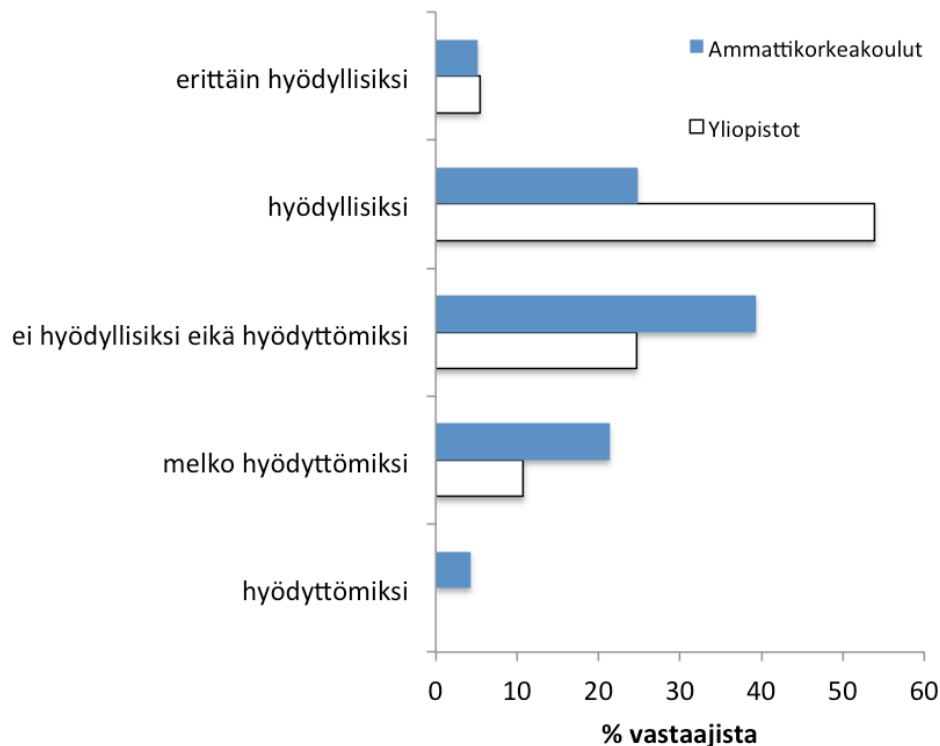
Väitteeseen ”Nykyisen oppilaitokseni opetus kansainvälisistä asioista on laadukasta”, suurin osa, 47 %, yliopisto-opiskelijoista vastasi olevansa *osin samaa mieltä* ja 11 % *täysin samaa mieltä*, eli 58 % yliopisto-opiskelijoista pitää opetusta kansainvälisistä asioista laadukkaana. Ammattikorkeakouluopiskelijoista suurin osa, 44%, vastasi *ei samaa eikä eri mieltä*, kun vastaukset vähintään *osin samaa mieltä* olevien ja *osin eri mieltä* olevien kesken jakautuivat melko tasan (29 % ja 28 %). Jakaumat vastauksista on nähtävillä kuvassa 5.

Kuva 5. Opiskelijoiden vastausten jakaumat väitteeseen ”Nykyisen oppilaitokseni opetus kansainvälisistä asioista on laadukasta”.

Korkeakouluopetus kehittää hyödyllisiä kansainvälisiä valmiuksia

Opiskelijoilta myös tiedusteltiin, millaiset kansainväliset valmiudet korkeakouluopetus heille tarjoaa. Vastaajia pyydettiin jatkamaan lausetta: ”Koen nykyisen oppilaitokseni opetuksen antamat valmiudet kansainvälisiin työtehtäviin..” vaihtoehdoilla *erittäin hyödylliseksi*, *hyödylliseksi*, *ei hyödylliseksi eikä hyödyttömiksi*, *melko hyödyttömiksi*, *hyödyttömiksi*. Suurin osa yliopisto-opiskelijoista, 54 %, koki saavuttavansa hyödylliset kansainväliset valmiudet saamansa korkeakouluopetuksen myötä. Vastaavasti ammattikorkeakouluopiskelijoista suurin osa, 39 %, valitsi vaihtoehdon *ei hyödylliseksi eikä hyödyttömiksi*, kuvastaen neutraalia suhteutumista opetuksen tarjoamiin valmiuksiin. On kuitenkin huomattava, että ammattikorkeakouluopiskelijoista kuitenkin 4 % ilmoitti kokevansa opetuksen tarjoamat kansainväliset valmiudet hyödyttömiksi kun yliopisto-opiskelijoista kukaan ei ollut tätä mieltä. Opiskelijoiden antamien vastausten jakaumat on nähtävillä kuvassa 6.

Kuva 6. Opiskelijoiden vastausten jakaumat jatkettavaan lauseeseen: ” Koen nykyisen oppilaitokseni opetuksen antamat valmiudet kansainvälisiin työtehtäviin..”

Opiskelijoille annettiin myös mahdollisuus kommentoida opetuksen kansainvälisiä elementtejä:

”Toivoisin dynaamisempaa ympäristöä ja aktiivisempia professoreita, jotka voisivat innostaa ja haastaa opiskelijoita entistä enemmän” - Nainen yliopistosta

”Tietoa kansainvälisistä asioista ja kansainvälistymisestä tulee lähinnä hankkia itse, sen rooli opetuksessa on melko vähäinen” - Mies yliopistosta

”Kv oppiminen kiinni itsestä. Opettajien tietämättömyys näkyy. Ei ole tarjolla ”case” pohjaista opetusta joka ottaisi mukaan esimerkkejä ulkomailta.” - Nainen yliopistosta

*”Asioita katsellaan yleisesti hyvin suppeasti ja otetaan huomioon vain Suomen metsät. Ei oteta huomioon ketkä ovat kiinnostuneet kansainvälisestä urasta”
- Nainen ammattikorkeakoulusta*

”Opetus voisi olla mielenkiintoisempaa. Kukaan ei jaksa katsoa neljän tunnin powerpoint-esitystä. Päivästä toiseen..” - Mies ammattikorkeakoulu

*”Koulu sanoi, että jos olen enemmän kuin lukkauden vaihdossa en valmistu ja harjoittelusta ulkomailla minun on turha haaveilla, minua ei palkata.”
- Mies ammattikorkeakoulu*

”Kansainvälisyyttä painotetaan väärissä kursseissa, yleensä asiasta saadaan tehtyä pakko pullaa, joka ei kiinnosta ketään. Harmi!” - Nainen ammattikorkeakoulu

3. Opinnoissa hankittu kansainvälinen kokemus

Korkeakouluopintoja edeltävää kokemusta on vain muutamilla

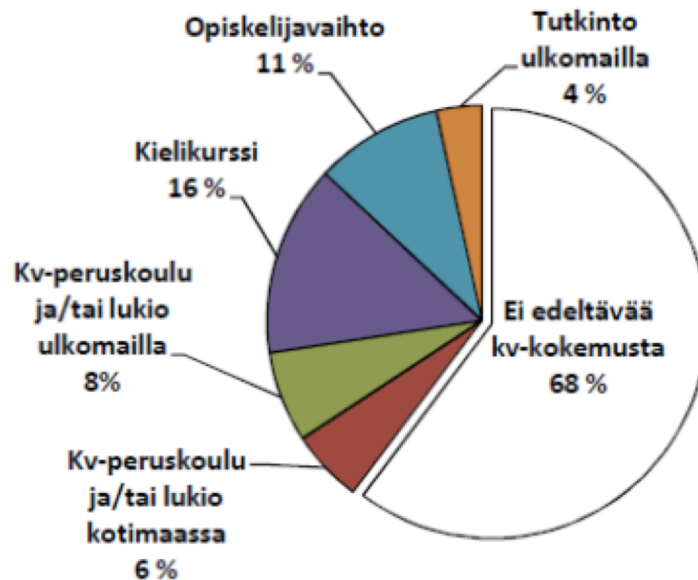
Opiskelijoilta kysyttiin, millaista opiskeluun liittyvää kansainvälistä kokemusta he ovat hankkineet ennen nykyisiä korkeakouluopintojaan. Vastaajille annettiin kuusi vaihtoehtoa, joista he pystyivät valitsemaan useamman hankittua kansainvälistä kokemustaan kuvaavan vaihtoehdon. Vaihtoehdot olivat: (1) olen käynyt peruskoulua tai lukiota ulkomailla, (2) olen käynyt kansainvälistä peruskoulua tai lukiota kotimaassa, (3) olen osallistunut opiskelijavaihtoon peruskoulu- tai lukioikäisenä, (4) olen osallistunut kansainväliselle kielikurssille, (5) olen suorittanut peruskoulutuksen jälkeisen tutkinnon ulkomailla, sekä muut vaihtoehdot poissulkevana: (6) en ole hankkinut kansainvälistä opintoihin liittyvää kokemusta ennen nykyisiä opintojani.

Valtaosa kyselyyn vastanneista opiskelijoista ***ei ollut hankkinut lainkaan opiskeluun liittyvää kansainvälistä kokemusta ennen nykyisiä korkeakouluopintojaan***. Yliopisto-opiskelijoilta saatiin jokaiseen tarjottuun kansainvälisen kokemuksen hankintavaihtoehtoon vastauksia, mutta silti suuri osa yliopisto-opiskelijoista, jopa 68 % (n=88), ilmoitti, etteivät he ole hankkineet opintoihin liittyvää kansainvälistä kokemusta ennen korkeakouluopintojaan - miehistä jopa 75 % (n=42) ja naisistakin 62 % (n=46).

Ammattikorkeakoulussa opiskelevien osalta ennen korkeakouluopintoja hankitun opintoihin liittyvän kansainvälisen kokemuksen ilmoitettu osuus jäi vielä pienemmäksi kuin yliopisto-opiskelijoilla. Ammattikorkeakouluopiskelijoista jopa 86 % (n=100) ei ollut hankkinut korkeakouluopintoja edeltävää kansainvälistä opintoihin liittyvää kokemusta. Ammattikorkeakoulussa opiskelevat miehet ovat osoittaneet hyvin vähäistä kiinnostusta kansainvälistymiseen ennen nykyisiä opintojaan, sillä miehistä jopa 90 % (n=65) ei ollut hankkinut minkäänlaista kansainvälistä kokemusta peruskoulu- ja lukioikäisenä. Naisistakin 78 % (n=35) ei ollut hankkinut kansainvälistymiskokemusta ennen nykyisiä opintojaan. Lisäksi ammattikorkeakoulussa opiskelevista vastanneista kukaan ei ollut suorittanut tutkintoa ulkomailla, kun yliopistossa opiskelevista kuitenkin jopa viidellä (4 %) opiskelijalla oli tutkinto-opiskelusta kokemuksia ulkomailta.

Kielikurssi suosituin yliopisto-opiskelijoilla

Yliopistossa opiskelevien keskuudessa suosituin opintoihin liittyvä kansainvälistymisväylä ennen korkeakouluopintoja on ollut kielikurssille osallistuminen. Kansainvälistä kokemusta ennen yliopisto-opintojaan hankkineista vastaajista jopa puolet (50 %, n=21) ilmoitti osallistuneensa kielikurssille ennen nykyisiä opintojaan, joka vastaa 16 % kaikista vastanneista yliopistolaisista (Kuva 7). Yliopistoissa opiskelevista naisista 19 % (n=14) ilmoitti osallistuneensa kielikurssille, kun miehistä vastaavasti hieman pienempi osuus, 13 % (n=7), vastasi samoin. On huomioitava, että vastaajat saivat valita useamman vaihtoehdon sen mukaan, mitkä ovat toteutuneet kokemukset ja mitä he suunnittelevat hankkivansa.

Kuva 7. Yliopisto-opiskelijoiden hankkima kansainvälinen kokemus ennen korkeakouluopintoja, luvut prosentteja kaikista vastaajista.

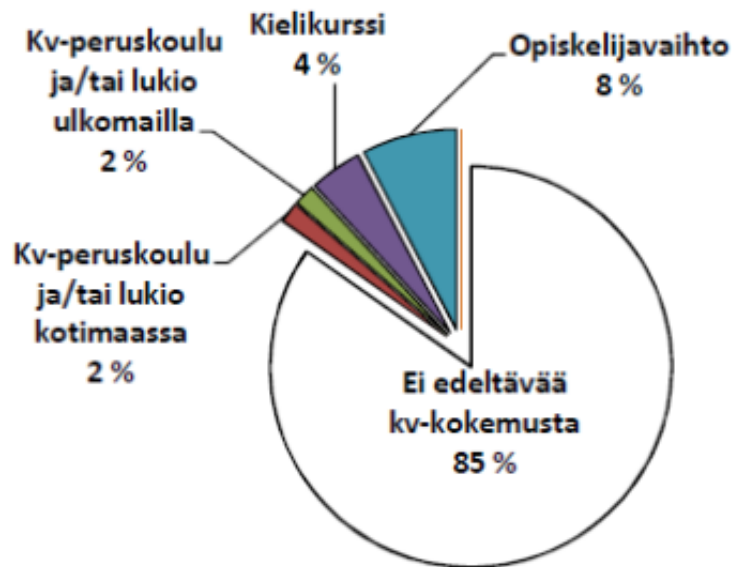
Toiseksi suosituin kansainvälistymisväylä yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa ennen korkeakouluopintoja on ollut opiskelijavaihtoon osallistuminen. Yliopisto-opiskelijoista kaikkiaan 11 % (n=14) ilmoitti osallistuneensa opiskelijavaihtoon ulkomailla ennen korkeakouluopintojaan. Naiset ovat olleet miehiin verrattuna innokkaampia opiskelemaan ulkomailla: 15 % (n=11) vastanneista naisista on osallistunut opiskelijavaihtoon ennen korkeakouluopintojaan, kun miehistä vastaavasti vain 5 % (n=3). Vaihdot ovat suuntautuneet Eurooppaan (muualle kuin Pohjoismaihin) (43 %, n=6) vastaajista, Pohjois-Amerikkaan (21 %, n=3) ja Oseaniaan (14 %, n=2). Pohjoismaissa, Venäjällä ja Etelä-Amerikassa on kaikissa käynyt ennen korkeakouluopintojaan vaihdossa kussakin yksi opiskelija (7 %; n=1). Vaihdot ovat olleet kestoltaan pääsääntöisesti 4 - 6 kuukautta (64 %, n=9), kun yli 12 kuukauden (14 %, n=2), alle kuukauden (14 %, n=2) ja 1 - 3 kuukauden (7 %, n=1) vaihdot ovat olleet harvinaisempia.

Vaihto-opiskelu suosituin ammattikorkeakouluopiskelijoilla

Ammattikorkeakouluissa opiskelevien keskuudessa opiskelijavaihtoon osallistuminen on ollut suosituin kansainvälistymisväylä peruskoulu- ja lukioikäisenä (Kuva 8). Kuitenkin ammattikorkeakouluissa opiskelevista yhteensä vain yhdeksän henkeä (8 %) oli osallistunut opiskelijavaihtoon ennen korkeakouluopintojaan. Tämä sinänsä pieni osuus vastaa kuitenkin jopa 53 %:a kaikista ammattikorkeakouluopiskelijoista, jotka olivat ilmoittaneet hankkineensa kansainvälistä kokemusta ennen korkeakouluopintoja. Kuten yliopistoissakin, niin myös ammattikorkeakouluissa naiset ovat olleet suhteellisesti aktiivisempia osallistumaan opiskelijavaihtoon ulkomailla; 11 % naisvastaajista (n=5) oli osallistunut vaihtoon, kun miehistä vain 6 % (n=4). Vaihdossa käyneet ammattikorkeakouluopiskelijat ovat suuntautuneet Eurooppaan (n=7) sekä Pohjoismaihin ja Oseaniaan, joissa molemmissa on käynyt yksi opiskelija. On myös huomattava, että toteutuneet vaihdot ovat olleet kestoltaan suurimmalla osalla vain alle kuukauden (56 %, n=5), kun pidemmät 4 - 6 kuukauden (33 %, n=3) ja 7 - 12 kuukauden (11 %, n=1) vaihdot ovat saaneet vähemmän innostusta osakseen.

Vielä vähäisemmissä määrin ammattikorkeakouluopiskelijat ovat osallistuneet kielikursseille ennen korkeakouluopintojaan: 4 % vastaajista (n=5) kertoi osallistuneensa kieli-

kurssille peruskoulu- ja lukioikäisenä, yksi miespuolinen opiskelija ja neljä naispuolista opiskelijaa.

Kuva 8. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden hankkima kansainvälinen kokemus ennen korkeakouluopintoja, luvut prosentteja kaikista vastaajista.

Muita kansainvälistymisväyliä hyödynnetty vähän

Vaihtoon ja kielikursseille osallistumisen ohella yliopisto-opiskelijat olivat hankkineet kansainvälistä opintoihin liittyvää kokemusta käymällä kansainvälistä peruskoulua tai lukiota ulkomailla (8 %; n=10) mm. muissa Pohjoismaissa (n=2), muualla Euroopassa (n=2) ja Afrikassa (n=1). Suomessa kansainvälistä peruskoulua tai lukiota oli yliopisto-opiskelijoista käynyt 6 % (n=8). Lisäksi viisi yliopistossa opiskelevaa (4 %) vastasi opiskeleensa tutkinnon tai ainakin vähintään vajaan vuoden aiemmasta tutkinnostaan ulkomaille. Vastaavasti ammattikorkeakouluopiskelijoista kaksi vastaajaa oli käynyt kansainvälistä peruskoulua tai lukiota ulkomailla ja kaksi Suomessa. Kukaan vastanneista ammattikorkeakouluopiskelijoista ei ollut suorittanut tutkintoa ulkomailla.

Korkeakouluopinnoissa kansainvälisyys kiinnostaa enemmän

Korkeakouluopintoihin liittyvän kansainvälisen kokemuksen selvittämiseksi kyselyyn vastaajia pyydettiin ilmoittamaan sekä jo nykyisten opintojen aikana toteutunut kansainvälinen kokemus että suunniteltu opintoihin sisällytettävä kansainvälinen kokemus. Vastaajien valittaviksi annetut vaihtoehdot olivat jo toteutuneen kokemuksen osalta: (1) olen osallistunut opintoihin liittyvään harjoitteluun ulkomailla, (2) olen osallistunut kansainvälisiä tehtäviä sisältävään harjoitteluun kotimaassa, (3) olen osallistunut korkeakouluopinnoissani opiskelijavaihtoon ulkomailla, (4) olen osallistunut kansainväliselle intensiivikurssille (esim. GEFN tai Summer School) sekä tulevan kokemuksen hankinnan osalta: (5) aion osallistua korkeakouluopintojeni aikana opiskelijavaihtoon ulkomailla, (6) aion harjoitteluun ulkomaille, (7) aion suorittaa nykyisten opintojeni lisäksi tutkinnon ulkomailla (esim. Atlantis - ohjelma), sekä muut vaihtoehdot poissulkevana (8) minulla ei ole, enkä aio sisällyttää kansainvälistä kokemusta nykyisiin opintoihini.

Niukalla enemmistöllä yliopisto-opiskelijoista on kiinnostusta hankkia kokemusta

Yliopisto-opiskelijoista niukka valtaosa, 55 % (n=71) osoitti kyselyssä kiinnostuksensa kansainvälisen kokemuksen hankintaan; he ovat joko jo hankkineet kokemusta tai he aikovat hankkia kansainvälistä kokemusta opintojensa aikana. Erityisesti naisia kansainvälisen kokemuksen kartuttaminen nykyisten opintojen aikana on kiinnostanut: naisista 61 % (n=45) on jo hankkinut tai aikoo hankkia kansainvälistä kokemusta osana opintojaan. Miehistä vastaavasti hieman pienempi osuus 46 % (n=26) on hankkinut tai aikoo hankkia kansainvälistä kokemusta korkeakouluopintojensa aikana.

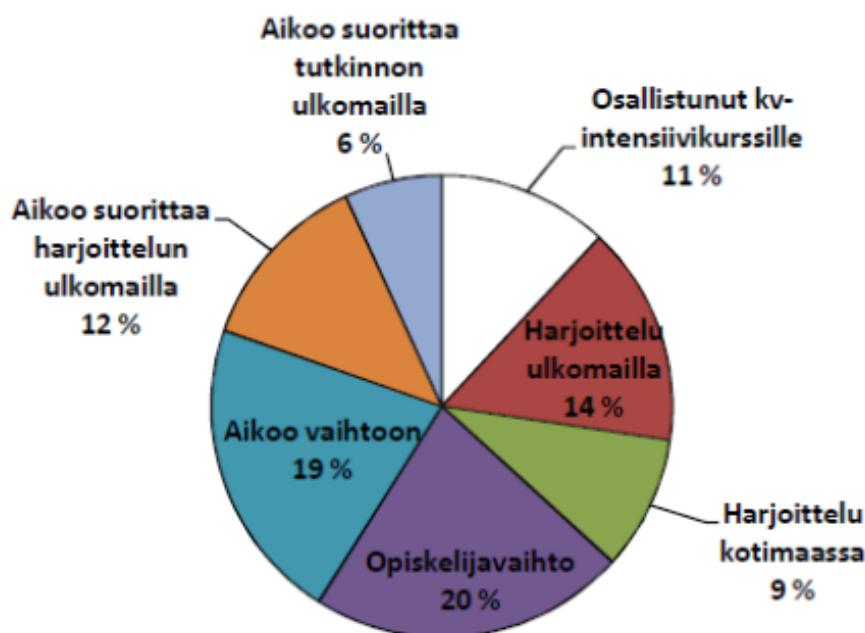
Kansainvälistä kokemusta on jo ehtinyt hankkia yhteensä 37 % vastaajista (n=48) kun ensimmäistä kokemusta tai kokemusta jo olemassa olevan kansainvälisen kokemuksen lisäksi suunnittelee vielä hankkivansa eri tavoin 28 % (n=36) vastaajista. Kansainvälistä kokemusta jo hankkineista 47 % (n=33) on hankkinut kansainvälistä kokemusta yhdellä annetuista tavoista, 13 % (n=9) kahdella tavalla ja vain 9 % (n=6) kaikilla kolmella annettulla tavalla. Kolmea useammalla tavalla kokemusta ei ole hankkinut kukaan. Valtaosa kansainvälistä kokemusta suunnittelevista aikoo hankkia kansainvälistä kokemusta yhdellä annettujen vaihtoehtojen mukaisella tavalla (n=17).

Yllättävän suuri osa yliopistossa opiskelevista vastaajista, jopa 45 % (n=59) kuitenkin ilmoitti, ettei ole hankkinut kansainvälistä kokemusta korkeakouluopintojensa aikana, eikä aio sellaista myöskään sisällyttää nykyisiin opintoihinsa (annettu vaihtoehto 8). Miehistä suurempi osuus, jopa yli puolet (54 %; n=30) ei ole vielä hankkinut, eikä aio hankkia kansainvälistä kokemusta nykyisten opintojensa aikana, kun naisista samoin vastasi hieman pienempi osuus, reilu kolmannes (39 %; n=29).

- Vaihto-opiskelu suosituin yliopisto-opiskelijoilla

Yliopisto-opiskelijoiden joukossa suosituin toteutunut korkeakouluopintojen aikainen kansainvälistymiskeino on ollut opiskelijavaihtoon osallistuminen. Jopa 54 % (n=26) kaikista kansainvälistä kokemusta korkeakouluopintojensa aikana hankkineista on osallistunut opiskelijavaihtoon, joka edustaa 20 % kaikista vastanneista yliopisto-opiskelijoista. Naispuolisista yliopisto-opiskelijoista 26 % (n=19) ja miehistä 13 % (n=7) on käynyt vaihdossa korkeakouluopintojensa aikana. Kuvassa 5 on nähtävillä kaikkien vastanneiden yliopisto-opiskelijoiden korkeakouluopintojen aikana toteutunut ja suunniteltu kansainvälinen kokemus, ilmoitettuna prosentteina kaikista vastaajista (Kuva 9). On huomattava, että vastaajat pystyivät valitsemaan annetuista vaihtoehtoista sekä jo hankittua koke-

mustaan kuvaavat vaihtoehtot sekä suunnitellut vaihtoehtot (kuvaajan prosentit ylittävät 100 %).

Kuva 9. Yliopisto-opiskelijoiden hankkima tai suunniteltu kansainvälinen kokemus korkeakouluopintojen aikana. Luvut prosentteja kaikista vastanneista yliopisto-opiskelijoista.

Puolet vaihdoissa käyneistä yliopisto-opiskelijoista ilmoitti lähteneensä vaihtoon ulkomaille Euroopan sisäisen Erasmus - vaihto-ohjelman kautta (50 %; n=13) ja vajaa neljännes oli hyödyntänyt yliopistojen kahdenvälisiä vaihtosopimuksia (23 % n=6). Muita vaihtoon lähdön kanavia oli hyödyntänyt pienemmät osuudet opiskelijoista: ISEP - ohjelmaa 12 % (n=3) sekä Freemover ja Nordplus/Nordlys vaihto-ohjelmia vain 4 % (n=1).

Korkeakouluopintojensa aikana ulkomailla vaihdossa käyneiden yliopisto-opiskelijoiden vaihdot ovat suuntautuneet Eurooppaan (muualle kuin Pohjoismaihin) (39 %, n=10), Pohjois-Amerikkaan (31 %, n=8), Pohjoismaihin (19 %, n=5), Etelä-Amerikkaan (12 %, n=3), Venäjälle (8 %, n=2), sekä Aasiaan (4 %, n=1) ja Afrikkaan (4 %, n=1). Yliopisto-opiskelijoiden suorittamista opiskelija-vaihdoista valtaosa on ollut kestoltaan 4 - 6 kuukautta (54 %; n=14), kun pidempiä 7 - 12 kuukauden vaihtoja on suorittanut vajaa neljännes (23 %; n=6) ja yli 12 kuukauden vaihdossa on käynyt vajaa viidennes vaihdossa käyneistä (19 %; n=5). Lyhyen, 1 - 3 kuukauden vaihdon ilmoitti käyneensä vain yksi opiskelija. On myös huomattava, että jopa 19 % vastanneista yliopisto-opiskelijoista ilmoitti suunnittelevansa vaihtoon osallistumista opintojensa aikana. Näin ollen opiskelijavaihto jo hankittuna kokemuksena ja suunniteltuna kokemuksena koskettaa yhteensä jopa 39 % kaikista vastanneista yliopisto-opiskelijoista (n= 51).

Kansainvälinen kokemus kertyy yliopistossa yksilöille

On huomattava, että valtaosa (81 %) niistä yliopisto-opiskelijoista, jotka olivat hankkineet kansainvälistä kokemusta jo ennen korkeakouluopintojaan, ovat osoittaneet aktiivisuutta kansainvälistymiseen myös korkeakouluopintojensa aikana. Toisaalta heistä, jotka eivät olleet hankkineet kansainvälistä kokemusta ennen korkeakouluopintojaan, vain 42 % aikoo hankkia kansainvälistä kokemusta osana nykyisiä opintojaan. Yliopisto-opiskelijoiden kohdalla vaikuttaa siten siltä, että kansainvälisesti jo ennen korkeakouluopintojaan suuntautuneet vahvistavat kansainvälistä profiiliaan edelleen korkeakouluopintojensa aikana. Vastaavasti heistä, jotka eivät ole hankkineet kansainvälistä kokemusta peruskoulu- tai lukioikäisenä, suurin osa ei aio hankkia kansainvälistä kokemusta myöskään osana yliopisto-opintojaan.

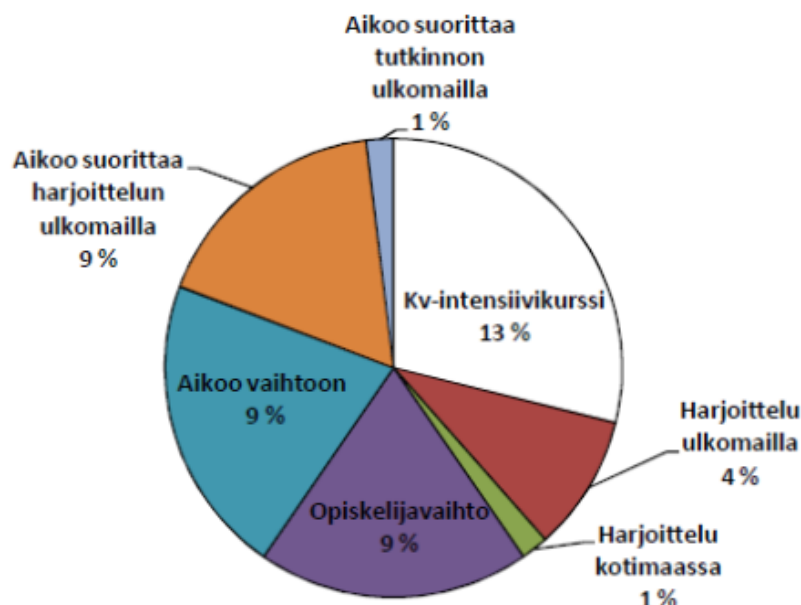
Taulukko 9. Yliopisto-opiskelijoiden korkeakouluopintoja edeltävä kokemus ja nykyisten opintojen aikana hankittu kokemus (n= vastaajien määrä)

Korkeakouluopintoja edeltävää kokemusta		Korkeakouluopintojen aikainen kokemus		
		Kyllä /	Ei /	Yhteensä
		Aion hankkia	En hanki	
Kyllä	n	34	8	42
	% Edeltävää kokemusta	* 81,0 %	19,0 %	100,0 %
Ei	n	37	51	88
	% Edeltävää kokemusta	* 42,0 %	58,0 %	100,0 %
Yhteensä	n	71	59	130
	% Edeltävää kokemusta	54,6 %	45,4 %	100,0 %

Ammattikorkeakouluopiskelijoista suurimmalla osalla ei kokemusta

Ammattikorkeakouluopiskelijoista vain reilulla kolmanneksella (34 %; n=40) on korkeakouluopintojen aikaista kansainvälistä kokemusta tai halua hankkia sellaista osana suorittamaansa tutkintoa. Kuten yliopistoissakin, myös ammattikoreakouluissa naiset osoittautuvat hieman kiinnostuneemmiksi kansainvälisen kokemuksen hankkimisesta; 42 % (n=19) ammattikorkeakouluissa opiskelevista naisista on joko jo hankkinut tai aikoo hankkia kansainvälistä kokemusta osana nykyisiä opintojaan kun miehistä vain kolmannes, 29 % (n=21) vastasi samoin.

Ammattikorkeakouluopiskelijoista kansainvälistä kokemusta korkeakouluopintojensa aikana aikoo olla hankkimatta vielä suurempi osuus kuin yliopisto-opiskelijoista. Metsätalousinsinööreiksi opiskelevista jopa 67 % (n=77) ei ole vielä sisällyttänyt, eikä aio sisällyttää kansainvälistä, opintoihin liittyvää kokemusta nykyisiin opintoihinsa. Kuvassa 6 on nähtävillä jakauma yliopisto-opiskelijoiden toteutuneiden ja suunniteltujen kansainvälistymisvaihtoehtojen välillä (Kuva 10). On huomattava, että vastaajat pystyivät edelleen valitsemaan vaihtoehtoista sekä jo hankittua kokemustaan kuvaavat vaihtoehdot sekä suunnitellut vaihtoehdot.

Kuva 10. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden hankkima tai suunniteltu kansainvälinen kokemus korkeakouluopintojen aikana. Luvut prosentteja kaikista vastanneista ammattikorkeakouluopiskelijoista.

- Ammattikorkeakouluopiskelijat osallistuneet kursseille

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden vastausten perusteella suosituin kansainvälisen kokemuksen hankintamuoto korkeakouluopintojen aikana on ollut kansainväliselle intensiivikurssille osallistuminen. 13 % (n=15) kaikista vastanneista ammattikorkeakoulussa opiskelevista ilmoitti osallistuneensa tällaiselle kurssille opintojensa aikana, mikä vastaa 38 % kaikista kansainvälistä kokemusta korkeakouluopintojensa aikana hankkineista. Miehillä intensiivikurssit olivat selkeästi suosituin osallistumisen muoto, sillä 13 % (n=9) vastanneista miehistä (8 % kaikista vastanneista) on osallistunut opintojensa aikana kansainväliselle intensiivikurssille, kun vastaavasti naisista intensiivikurssille on osallistunut 13 % (n=6, vastaa 5 % kaikista vastaajista). Intensiivikurssit, joille vastaajat ovat osallistuneet, ovat kestäneet pääsääntöisesti alle kuukauden (93 %; n=14) mutta yksi vastaaja ilmoitti osallistuneensa pidemmälle, 1 - 2 kuukautta kestäneelle kansainväliselle intensiivikurssille.

Kansainvälinen kokemus kertyy myös ammattikorkeakouluissa yksilöille

Ammattikorkeakouluopiskelijoista suurin osa (67%) ei aio hankkia kansainvälistä kokemusta osana korkeakouluopintojaan. Heistä, jotka ovat hankkineet kansainvälistä kokemusta jo ennen korkeakouluopintojaan, vain 47 % aikoo sisällyttää kansainvälistä kokemusta myös nykyisiin opintoihinsa, kun suurempi osa (53 %) kokemuksia jo hankkineista ei aio kansainvälistyä korkeakouluopintojensa aikana (Taulukko 10). Näin ollen ”kansainvälisen profiilin” kehittäminen ei vaikuta olevan ammattikorkeakouluopiskelijoiden osalta yhtä kiinnostavaa kuin yliopisto-opiskelijoiden kohdalla, joista suurin osa (81 %) jo kokemusta hankkineista oli jo hankkinut tai suunnittele hankkivansa kansainvälistä kokemusta myös osana nykyisiä opintojaan.

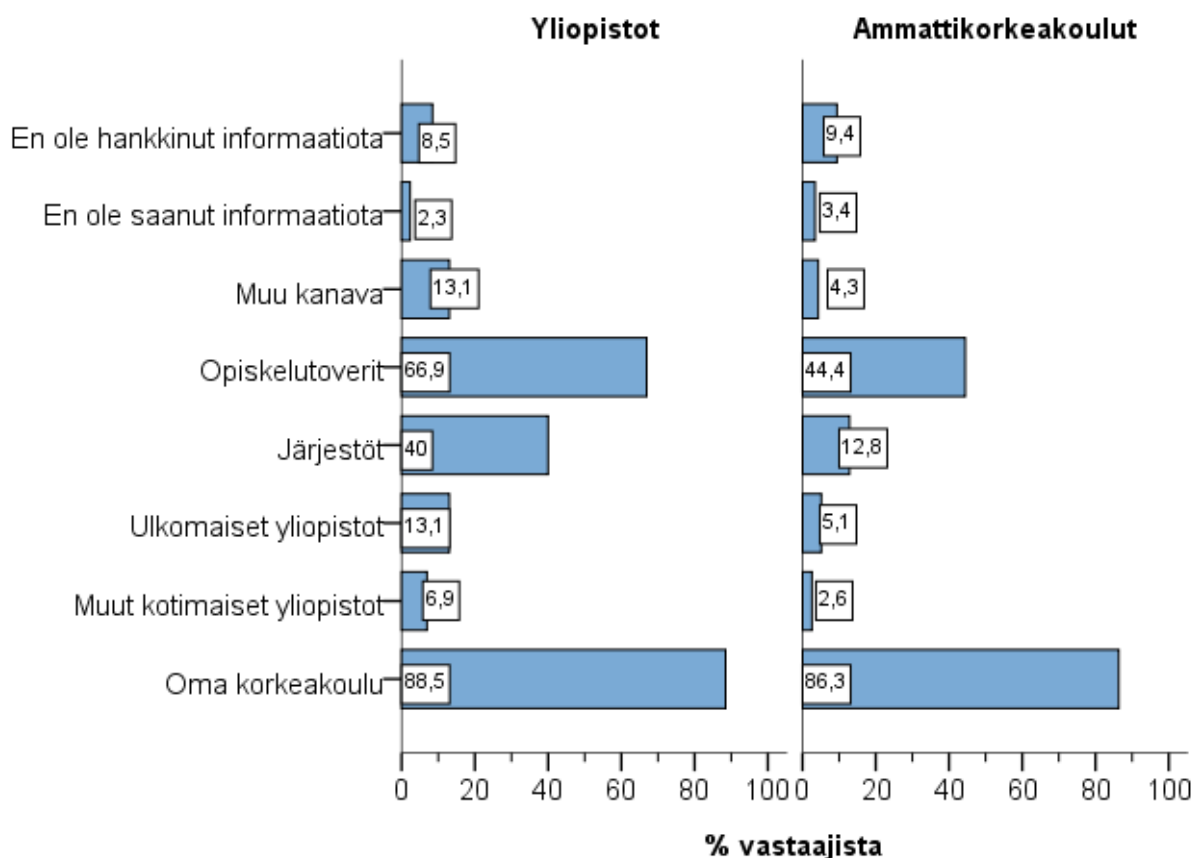
**Taulukko 10. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden korkeakouluopintoja edeltävä kokemus ja nykyisten opintojen aikana hankittu tai suunniteltu kokemus.
(n= vastaajien määrä).**

Korkeakouluopintoja edeltävää kokemusta		Korkeakouluopintojen aikainen kokemus		Yhteensä
		Kyllä / Aion hankkia	Ei / En hanki	
Kyllä	n	8	9	17
	% Edeltävää kokemusta	47,1 %	*52,9 %	100,0 %
Ei	n	32	68	100
	% Edeltävää kokemusta	32,0 %	*68,0 %	100,0 %
Yhteensä	n	40	77	117
	% Edeltävää kokemusta	34,2 %	65,8 %	100,0 %

Kokemuksen hankinnan mahdollisuudet ja rajoitteet

Toteutunut tiedotus ulkomailla opiskelun mahdollisuuksista

Opiskelijoilta tiedusteltiin tekijöitä, joilla saattaisi olla vaikutusta kansainvälisen, opiskeluun liittyvän kokemuksen hankintaan. Tähän liittyen opiskelijoita pyydettiin kertomaan, mitä tiedotuskanavia he ovat hyödyntäneet kansainvälisen opintoihin liittyen. Opiskelijat ovat pääsääntöisesti osanneet hyödyntää ulkomailla opiskeluun liittyvää jo olemassa olevaa tietoa, sillä kysyttäessä opiskelijoilta, mistä he ovat saaneet tietoa ulkomailla opiskelusta korkeakouluopintojensa aikana, valtaosa yliopisto-opiskelijoista (89 %; n=115) sekä ammattikorkeakouluopiskelijoista (86 %; n=101) vastasi saaneensa tietoa omasta korkeakoulustaan. Toiseksi eniten opiskelijat olivat saaneet tietoa omilta opiskelutovereiltaan ja kolmanneksi eniten järjestöiltä (Kuva 11). Informaatiota ei ollut hankkinut lainkaan noin 9 % sekä yliopisto- että ammattikorkeakouluopiskelijoista (n=11 molemmissa) ja ilman informaatiota ilmoitti jääneensä yliopisto-opiskelijoista 2 % (n=3) ja ammattikorkeakouluopiskelijoista 3 % (n=4).

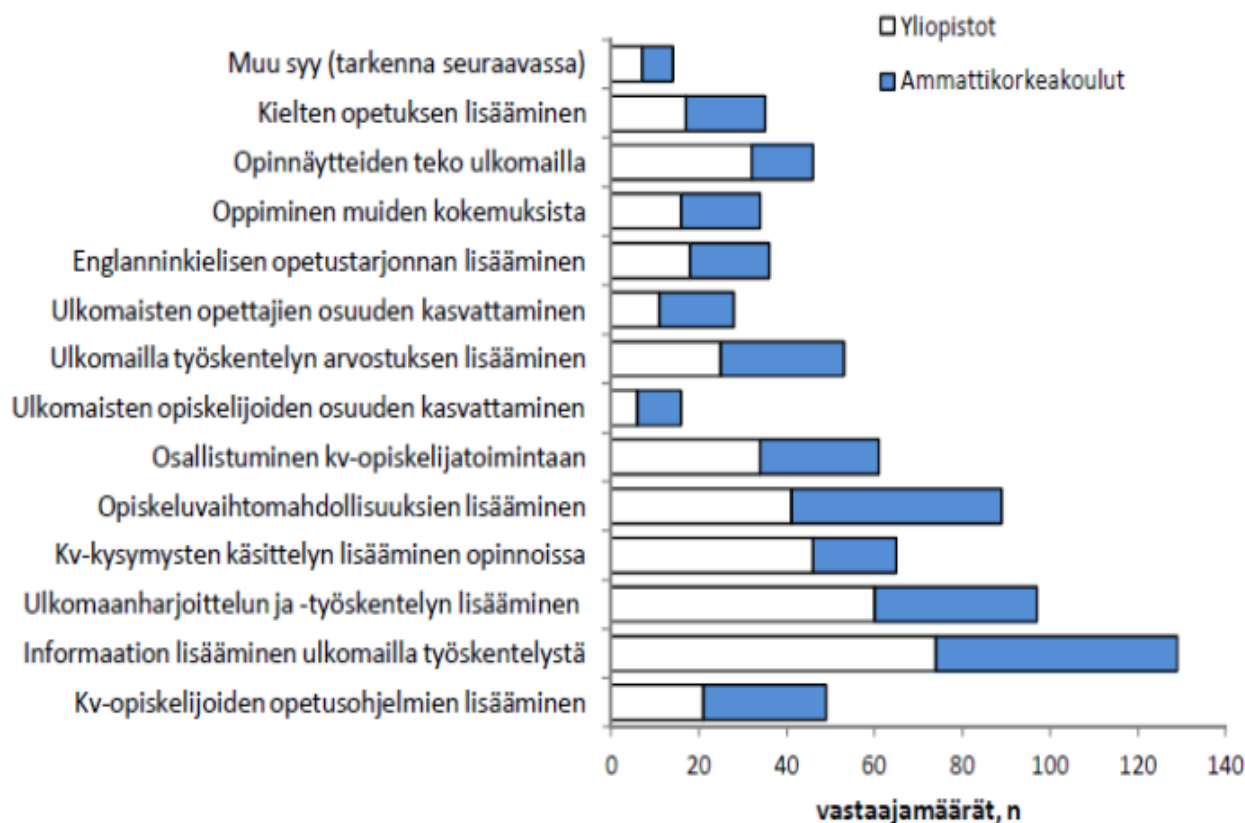

Kuva 11. Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden hyödyntämät tiedotuskanavat ulkomailla opiskeluun liittyen.

Kiinnostusta lisää tiedotuksen ja mahdollisuuksien kautta

Kyselyssä tiedusteltiin myös opiskelijoiden mielipiteitä keinoista, joilla korkeakouluopintojen aikaisen ulkomailla opiskelun kiinnostavuutta voitaisiin lisätä. Opiskelijoita pyydettiin valitsemaan annetuista vaihtoehtoista kolme kiinnostavuutta lisäävää vaihtoehtoa: (1) *Kansainvälisille opiskelijoille suunnattujen opetusohjelmien lisääminen*, (2) *Informaation lisääminen ulkomailla työskentelystä*, (3) *Ulkomaanharjoittelun ja työskentelymahdollisuuksien lisääminen osana opintoja*, (4) *Kansainvälisten kysymysten käsittelyn lisääminen opinnoissa*, (5) *Vaihto-opiskelumahdollisuuksien lisääminen*, (6) *Osallistuminen kansainväliseen opiskelijatoimintaan*, (7) *Ulkomaisten opiskelijoiden osuuden kasvattaminen*, (8) *Ulkomailla työskentelyn arvostuksen lisääminen*, (9) *Ulkomaisten opettajien osuuden kasvattaminen*, (10) *Englanninkielisen opetustarjonnan lisääminen*, (11) *Oppiminen muiden kokemuksista*, (12) *Opinnäytteiden teko ulkomailla*, (13) *Kielten opetuksen lisääminen* ja (14) *Muu keino*.

Merkittävimmäksi ulkomailla opiskelun kiinnostavuutta lisääväksi tekijäksi sekä ammatti- korkeakoulu- että yliopisto-opiskelijat nostivat informaation lisäämisen ulkomailla työskentelyn mahdollisuuksista. Yliopisto-opiskelijoista jopa 57 % (n=74) nosti informaation lisäämisen kansainvälisistä työskentelymahdollisuuksista kolmen tärkeimmän kiinnostusta lisäävän tekijän joukkoon, kun ammattikorkeakouluopiskelijoista samoin vastasi 47 % (n=55). Toiseksi merkittävimmäksi keinoksi lisätä ulkomailla opiskelun kiinnostavuutta yliopisto-opiskelijat nostivat ulkomailla suoritettavien harjoittelu- ja työskentelymahdollisuuksien lisäämisen opinnoissa (46 %, n=60) kun ammattikorkeakouluopiskelijat lisäisivät vastaavasti vaihto-opiskelumahdollisuuksia (41 %, n=48). Myös kansainvälisten kysymysten lisäämistä opetuksessa pidettiin merkittävänä keinona (yliopisto-opiskelijoista 49, 38%) (Kuva 12).

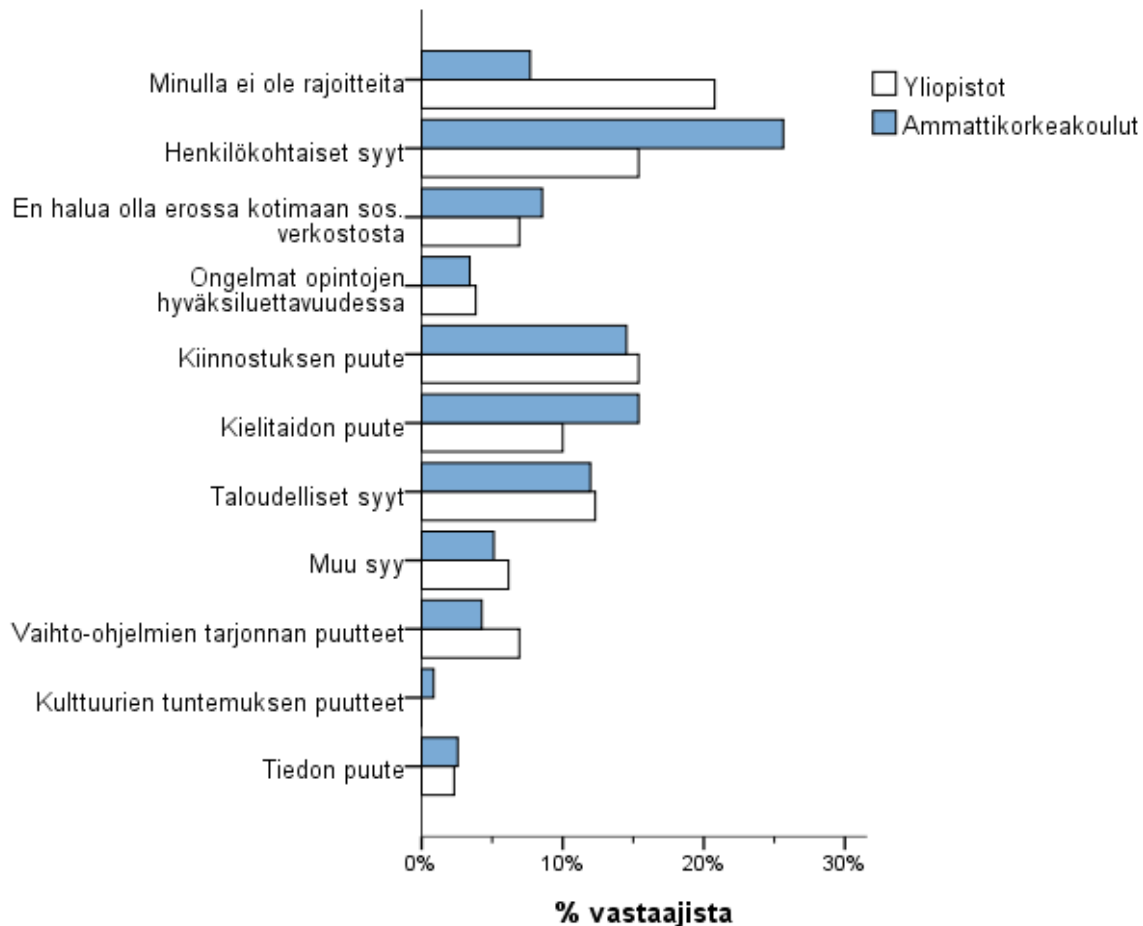

Kuva 12. Opiskelijoiden osoittamat keinot lisätä ulkomailla opiskelun kiinnostavuutta.

Opiskelijat toivovat näin ollen lisää informaatiota ulkomaille työskentelyn mahdollisuuksista mutta myös enemmän konkreettisia mahdollisuuksia hakeutua ulkomaille opintoihin liittyvien harjoitteluiden ja vaihto-opiskelun kautta.

Henkilökohtaiset syyt ja kiinnostuksen puute rajoitteina

Kysyttäessä opiskelijoilta, mitkä ovat merkittävimpiä rajoittavia tekijöitä, jotka estävät heitä lähtemästä ulkomaille opiskelemaan, suurin osa yliopisto-opiskelijoista (21 %, n=27) ilmoitti, ettei heillä ole ulkomaille opiskelulle rajoitteita. Sen sijaan ammattikorkeakouluopiskelijoilla merkittävimmäksi ulkomaille opiskelua rajoittavaksi tekijäksi nousivat henkilökohtaiset syyt (26 % vastaajista, n=30) kun ilman rajoitteita ammattikorkeakouluopiskelijoista ilmoitti olevansa 8 % (n=9) (Kuva 13).

Kuva 13. Ulkomaille opiskelua rajoittavat tekijät yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden mukaan.

Yliopisto-opiskelijat nostivat toiseksi merkittävimmiten rajoitteiksi tasavahvoina henkilökohtaiset syyt ja kiinnostuksen puutteen (molemmat 15 %; n=20) ja kolmanneksi taloudelliset syyt (12 %; n=16). Muiksi, annettujen vaihtoehtojen ulkopuolisiksi rajoittaviksi tekijöiksi yliopisto-opiskelijat antoivat työt kotimaassa (n=1), pelon lähteä ulkomaille (n=1), opintojen viivästymisen (n=1), vaihto-opiskeluun liittyvä juhlimiskulttuuri ei kiinnostanut (n=1), valmistuminen tavoiteajassa (n=3) ja ajankäytölliset syyt (n=1).

Ammattikorkeakouluopiskelijoilla henkilökohtaisten syiden ohella rajoittavaksi tekijäksi nousi yllättäen kielitaidon puute, jonka valitsi rajoittavimmaksi tekijäksi 15,4 % vastaajista (n=18). Myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden kohdalla kiinnostuksen puute nousi

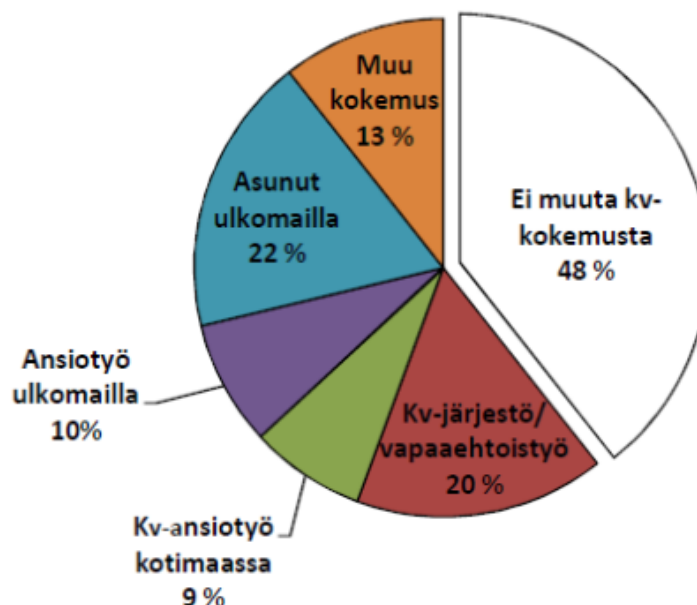
kolmen merkittävimmän rajoittavan tekijän joukkoon, sillä 14,5 % vastaajista valitsi sen merkittävimmäksi rajoittavaksi tekijäksi ulkomailla opiskelulle (n=17). Muiksi, listan ulkopuolelle jääneiksi rajoittaviksi tekijöiksi ammattikorkeakouluopiskelijat ilmoittivat mm. liian vanha vaihtoon osallistumiseksi (n=1), sen että metsätaloutta ei voi opiskella englanniksi, harrastukset vievät paljon aikaa (n=2) ja sen, etteivät kaikki tarvitse kansainvälistä kokemusta. Verrattuna yliopisto-opiskelijoiden antamiin vastauksiin, ammattikorkeakoulu-opiskelijoista varsin pieni osuus (7,7 %, n=9) ilmoitti, ettei heillä ole rajoitteita ulkomailla opiskelulle.

4. Muu kuin opinnoissa hankittu kansainvälinen kokemus

Muuta kokemusta vain osalla opiskelijoista

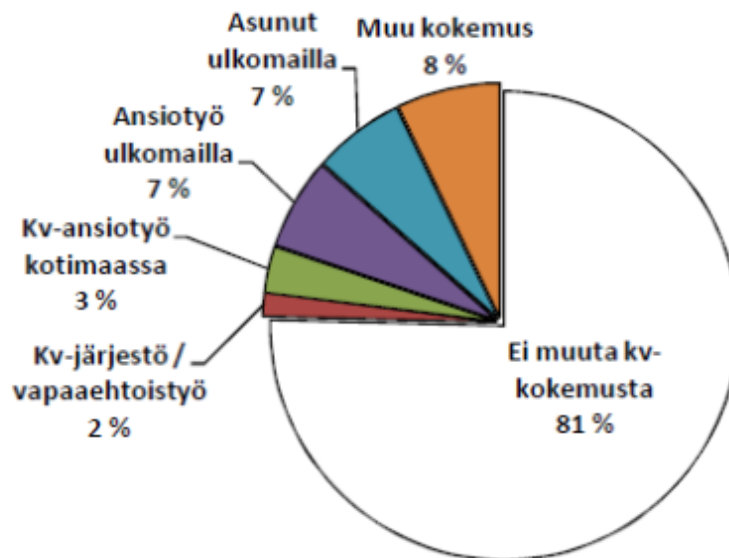
Opiskelijoilta kysyttiin opintoihin liittyvän kansainvälisen kokemuksen ohella myös kansainvälisen kokemuksen roolista opintojen ulkopuolisessa elämässä. Muun kuin opintoihin liittyvän kansainvälisen kokemuksen selvittämiseksi vastaajia pyydettiin valitsemaan vaihtoehtoja, jotka sopivat heidän kokemuksiinsa. Vaihtoehtoja olivat: (1) *Olen osallistunut kansainväliseen järjestö- tai vapaaehtoistyöhön (esim. IFSA, kansainvälinen työleiri)*, (2) *Olen ollut kansainvälisiä tehtäviä sisältävässä ansiotyössä kotimaassa*, (3) *Olen ollut ansiotyössä ulkomailla*, (4) *Olen asunut ulkomailla* ja (5) *Muu kokemus* sekä (6) *Minulla ei ole muuta kansainvälistä kokemusta*.

Vastanneista yliopisto-opiskelijoista 52 % (n=67) ilmoitti, että heillä on muutakin kuin opiskeluun liittyvää kansainvälistä kokemusta, miehistä 43 % (n=24) ja naisista 52 % (n=43). Yliopisto-opiskelijoilla suosituin tapa hankkia muuta kuin opintoihin liittyvää kansainvälistä kokemusta on ollut ulkomailla asuminen, 22 % (n=29) kaikista yliopisto-opiskelijoista ilmoitti asuneensa jossain vaiheessa elämänsä ulkomailla. Yliopistossa opiskelevista naisista jopa 26 % (n=19) on asunut jossain vaiheessa ulkomailla ja miehistä 18 % (n=10). Ulkomailla asuminen onkin ollut miesten joukossa suosituin tapa hankkia kansainvälistä kokemusta muutoin kuin opinnoissa. Yliopistossa opiskelevilla naisilla suosituin keino hankkia kansainvälistä kokemusta on ollut vapaaehtoiseen kansainväliseen työhön tai järjestö-toimintaan osallistuminen, jopa 30 % (n=22) kaikista kyselyyn osallistuneista naisista on hankkinut kansainvälistä kokemusta vapaaehtois- ja järjestötoiminnan kautta. Miehistä tällaista kokemusta on kartuttanut vain 7 % (n=4) (Kuva 14).

Kuva 14. Yliopisto-opiskelijoiden muu kuin opintoihin liittyvä kansainvälinen kokemus

Valtaosa ammattikorkeakouluopiskelijoista ilmoitti, ettei heillä ole muuta kansainvälistä kokemusta (n=95, 81 %). Suurin osa vastaajista valitsi annetuista vaihtoehtoista vaihtoehdon ”Muu kokemus” ja lisäsi täsmennyksen matkustaminen; näin vastasi 8 % (n=9). Lisäksi ammattikorkeakouluopiskelijoista 7 % (n=8) oli ollut ansiotyössä ulkomailla (Kuva 15).

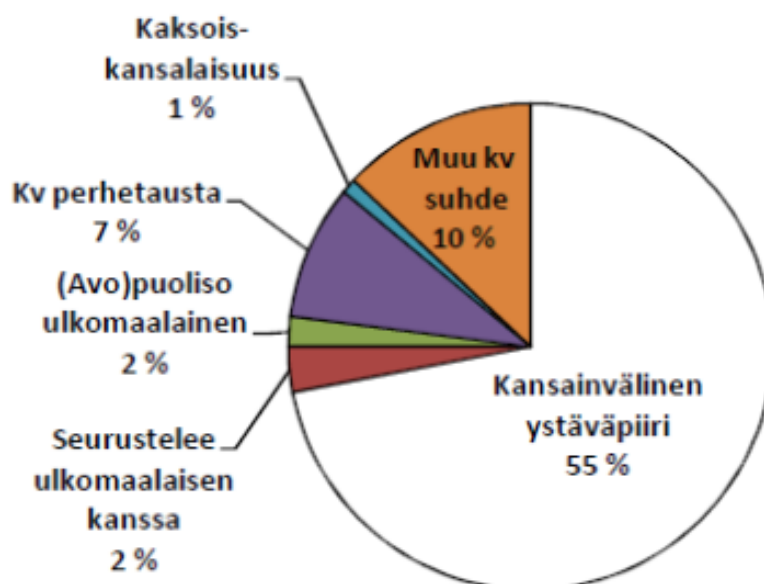

Kuva 15. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden muu kuin opintoihin liittyvä kansainvälinen kokemus

Kansainväliset ihmissuhteet

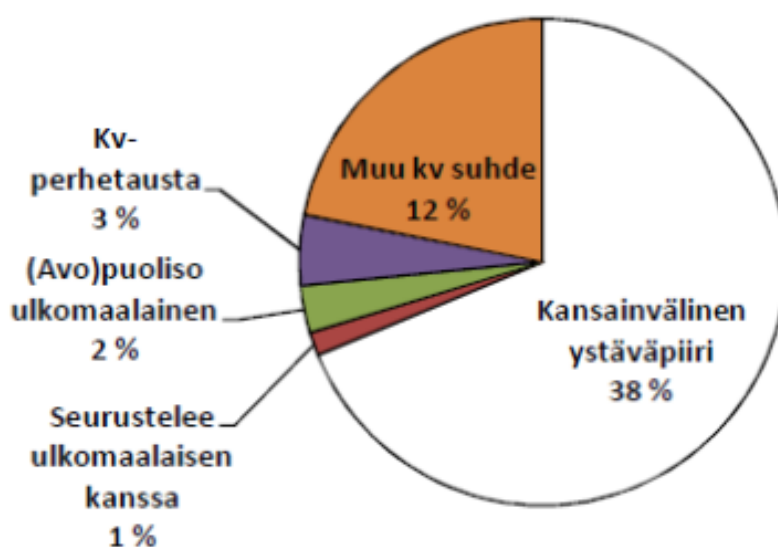
Kokemuksen lisäksi kansainvälisyyden roolia metsäalan opiskelijoiden arkipäivässä haluttiin selvittää tarkastelemalla, millaisia kansainvälisiä sosiaalisia suhteita opiskelijoilla on arkielämässään. Vastaajia pyydettiin valitsemaan heihin sopivat vaihtoehdot seitsemästä annetusta vaihtoehdosta: (1) *Minulla on kansainvälinen ystäväpiiri*, (2) *Seurustelen ulkomaalaisen kanssa*, (3) *Puolisoni/avopuolisoni on ulkomaalainen*, (4) *Perhetaustani on kansainvälinen*, (5) *Minulla on kaksois-kansalaisuus*, (6) *Muu kansainvälinen suhde* ja (7) *Minulla ei ole kansainvälisiä sosiaalisia suhteita*.

Valtaosalla, 72 % (n=93) yliopisto-opiskelijoista on vastausten mukaan kansainvälisiä sosiaalisia suhteita, miehillä 64 % (n=36) ja naisista jopa 77 % (n=57) (Kuva 16). Suurimmalla osalla näin vastanneista on oman arvionsa mukaan kansainvälinen ystäväpiiri (55 % n=72), 24 % miehistä (n=31) ja naisista 32 % (n=41). Muita kansainvälisiä suhteita opiskelijoilla on vähemmän; 7 % vastaajista on arvionsa mukaan kansainvälinen perhetausta (n=9), vain kolme vastaajaa ilmoitti seurustelewansa ulkomaalaisen kanssa (2 % vastaajista), kahden vastaajan avo- tai aviopuoliso on ulkomaalainen (2 %, n=2) ja vain yhdellä vastaajalla on kahden maan kansalaisuus (Kuva 12). Muita kuin annettujen vaihtoehtojen mukaisia kansainvälisiä suhteita ilmoitti omaavansa kaikkiaan 13 vastaajaa (10 % vastaajista), tällaisiksi suhteiksi vastaajat lukivat mm. ulkomailla asuvat sukulaiset ja sukulaisien ulkomaalaiset puoliset (n=4) sekä kansainväliset tuttavat työn ja opintojen parista (n=9).

Kuva 16. Yliopisto-opiskelijoiden kansainväliset ihmissuhteet

Ammattikorkeakouluopiskelijoista vain puolella on kansainvälisiä sosiaalisia suhteita (52 %, n=61) arkielämässään. Kuten yliopistossa opiskelevien vastaajien kohdalla, niin myös ammattikorkeakouluopiskelijoilla eniten kansainvälisiä suhteita on syntynyt ystäväpiirin kautta, 38 % vastaajista on kansainvälisiä ystäviä (Kuva 17), miehistä 33 % (n=24) ja naisilla 44 %:lla (n=20). Kenelläkään ammattikorkeakouluvastaajista ei ole kaksoiskansalaisuutta, yksi vastaaja seurustelee ulkomaalaisen kanssa, kahdella on ulkomaalainen avo- tai aviopuoliso ja kolmella vastaajalla on kansainvälinen perhetausta. Muita kuin annettujen vaihtoehtojen mukaisia kansainvälisiä suhteita ilmaisee omaavansa 12 % vastaajista (n=14), 10 % miehistä (n=7) ja 16 % naisista (n=7). Muiksi kansainvälisiksi suhteiksi vastaajat kuvaavat mm. tuttavat ulkomailla (n=9), opiskelukaverit (n=3) ja harrastusten ja matkustelun kautta tulleet kontaktit (n=2).

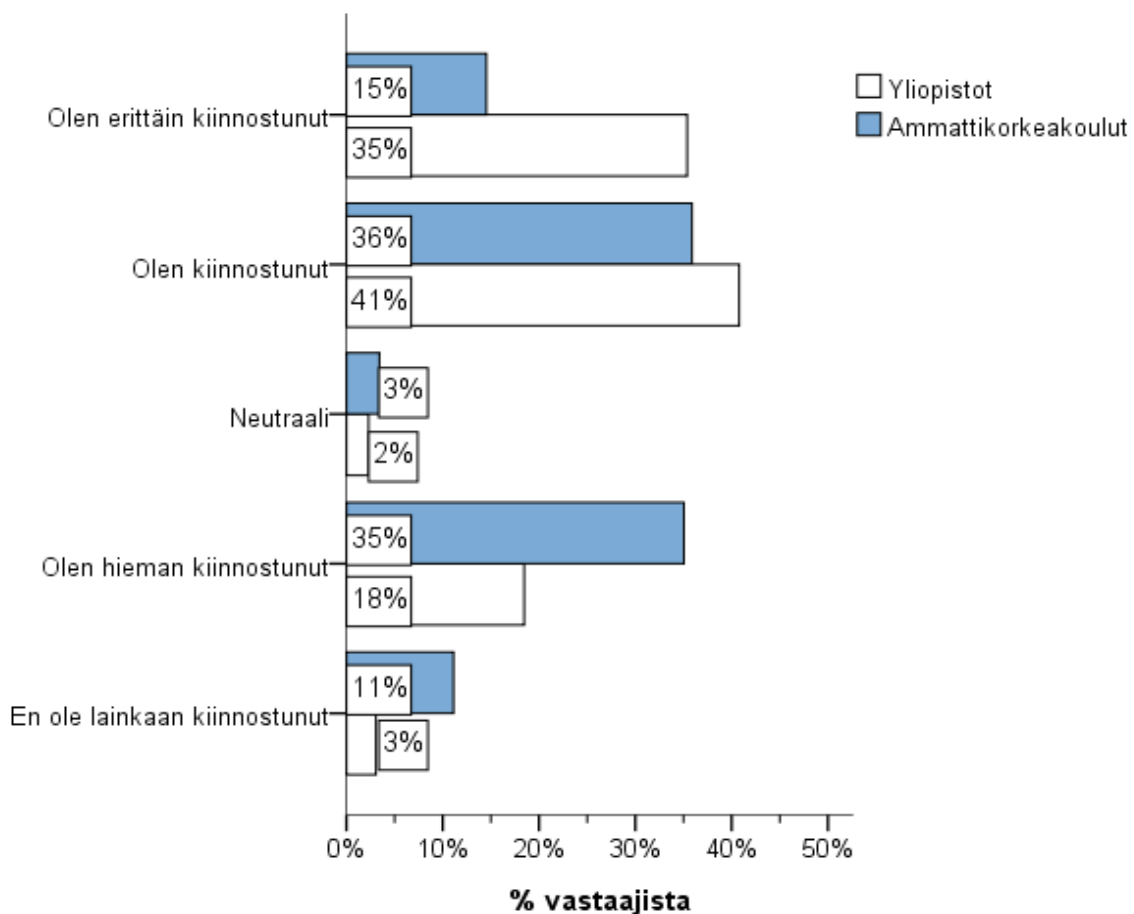
Kuva 17. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kansainväliset ihmissuhteet

5. Suhtautuminen kansainvälisiin työtehtäviin

Kansainväliset työt Suomessa kiinnostavat

Opiskelijoilta kysyttiin myös suhtautumista kansainvälisiin työtehtäviin kotimaassa ja ulkomailla asteikolla 1 - 5, jossa 1 on ”en ole lainaan kiinnostunut” ja 5 on ”olen erittäin kiinnostunut”. Kansainväliset tehtävät ymmärretään tässä tutkimuksessa ulkomailla tai kotimaassa suoritettaviksi metsäalan työtehtäviksi, jotka sisältävät säännöllistä ammatillista kanssakäymistä muilla kuin kotimaisilla kielillä.

Kysyttäessä, kuinka kiinnostuneita yliopisto-opiskelijat ovat työskentelemään metsäalan kansainvälisissä tehtävissä Suomessa valmistuttuaan korkeakoulusta, suurin osa yliopisto-opiskelijoista, 41 % (n=53) ilmoitti olevansa *kiinnostuneita* ja reilu kolmannes, 35 % (n=46), osoitti olevansa *erittäin kiinnostuneita* kotimaassa suoritettavista kansainvälisistä tehtävistä (Kuva 14). Näin ollen vähintään *kiinnostuneita* metsäalan kansainvälisistä työtehtävistä on yliopisto-opiskelijoista jopa 76 % (n=99). Vastaavasti ammattikorkeakouluopiskelijoista suurin osa 36 % (n=42) vastasi olevansa *kiinnostuneita* ja toiseksi suurin joukko, 35 % (n=41), osoitti olevansa vain *hieman kiinnostuneita* kansainvälisistä työtehtävistä Suomessa. Ammattikorkeakouluopiskelijoista vähintään kiinnostuneita kansainvälisistä tehtävistä Suomessa on siten vain 50 % vastaajista (n=59), reilut parikymmentä prosenttiyksikköä pienempi osuus vastaajista kuin yliopisto-opiskelijoista.

Kuva 18. Metsäalan yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden kiinnostus kansainvälisiin tehtäviin Suomessa prosentteina kaikista vastauksista.

Yliopisto-opiskelijoiden antamien vastausten jakauma havainnollistaa positiivisesti kansainvälisiin työtehtäviin suhtautuvien osuuden olevan suurempi kuin negatiivisesti suhtautuvien (Kuva 14). Yliopisto-opiskelijoilla suurin kertymä vastauksissa on positiivisen suhtautumisen puolella, valinnoissa *kiinnostunut* ja *erittäin kiinnostunut* kun vastaavasti ammattikorkeakouluopiskelijoiden vastauksista suurin osa asettuu *hieman kiinnostuneen* ja *kiinnostuneen* välille, eli osoittaa neutraalia suhtautumista. Asteikolla 1 - 5 yliopisto-opiskelijoiden vastausten keskiarvoksi tuli 3,9, joka kuvaa annetulla asteikolla *kiinnostunut* kun ammattikorkeakouluopiskelijoiden antamien vastausten keskiarvoksi tuli vastaavasti, 3,1, joka vastaa neutraalin suhtautumisen arvoa annetussa kiinnostusta kuvaavassa luokittelussa.

Naiset erityisesti kiinnostuneita kansainvälisistä töistä Suomessa

Yliopistossa opiskelevista miehistä kiinnostuneita metsäalan kansainvälisistä työtehtävistä kotimaassa osoitti olevansa 45 % ja naisista 38 % kun *erittäin kiinnostuneita* miehistä on 23 % ja naisista jopa 45 %. Naispuolisista yliopisto-opiskelijoista jopa 82 % (n=53) on kyselyn tulosten mukaan siten vähintään kiinnostuneita kansainvälisistä työtehtävistä kotimaassa, kun miehistä vastaavasti vähintään kiinnostuneita on 68 % (n=38). On myös huomattava, että vain 3 % (n=4) kaikista yliopisto-opiskelijoista ilmoitti, etteivät he ole lainkaan kiinnostuneita kansainvälisistä tehtävistä kotimaassa (Taulukko 11).

Taulukko 11. Yliopistossa opiskelevien miesten ja naisten kiinnostus kansainvälisiin työtehtäviin kotimaassa (n= vastaajien määrä).

		Sukupuoli		
		Mies	Nainen	Yhteensä
<i>En ole lainkaan kiinnostunut</i>	n	2	2	4
	% miehistä/naisista	3,6 %	2,7 %	3,1 %
<i>Olen hieman kiinnostunut</i>	n	14	10	24
	% miehistä/naisista	25,0 %	14,0 %	18,5 %
<i>Neutraali</i>	n	2	1	3
	% miehistä/naisista	3,6 %	1,0 %	2,3 %
<i>Olen kiinnostunut</i>	n	25	28	53
	% miehistä/naisista	44,6 %	38,0 %	40,8 %
<i>Olen erittäin kiinnostunut</i>	n	13	33	46
	% miehistä/naisista	23,2 %	45,0 %	35,4 %
Yhteensä	n	56	74	130

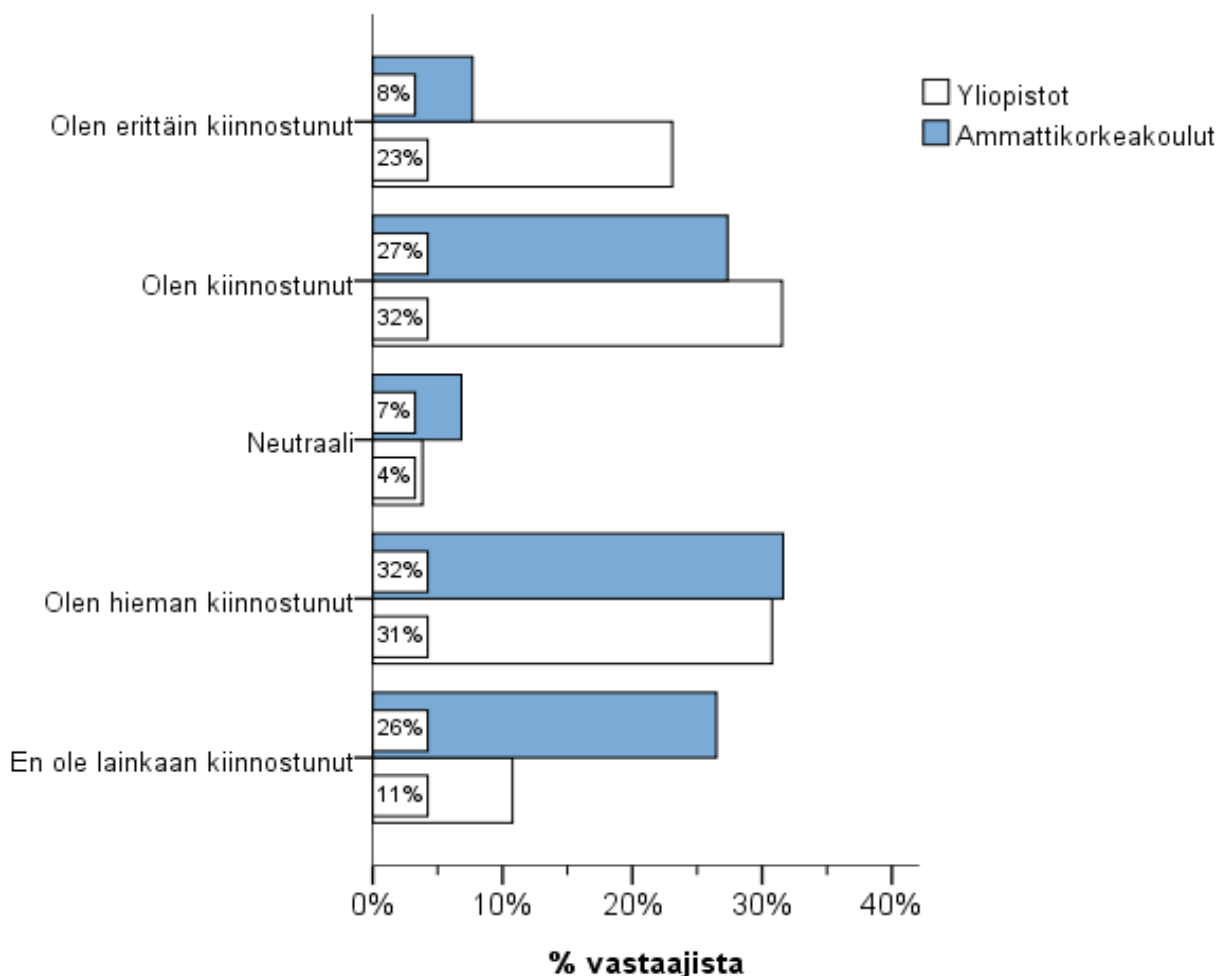
Ammattikorkeakoulussa opiskelevista miehistä kiinnostuneita ilmoitti olevansa 33 % (n=24) ja naisista 40 % (n=18). Kaikkiaan vähintään kiinnostuneita kansainvälisistä työtehtävistä kotimaassa on ammattikorkeakoulussa opiskelevista miehistä 47 % (n=34) ja naisista 56 % (n=25) (Taulukko 12). Molempien sukupuolten kohdalla vähintään kiinnostuneita on siis huomattavasti pienemmät osuudet kuin yliopisto-opiskelijoiden vastauksissa; yliopistoissa 82 % naisista ja 68 % miehistä ilmoitti olevansa vähintään kiinnostuneita kansainvälisistä työtehtävistä kotimaassa. Näiden havaintojen nojalla vaikutta siltä, että ammattikorkeakouluopiskelijat suhtautuvat kotimaisiin kansainvälisiin asioihin sisältyviin työtehtäviin hieman skeptisemmin kuin yliopisto-opiskelijat.

Taulukko 12. Ammattikorkeakoulussa opiskelevien miesten ja naisten kiinnostus kansainvälisiin työtehtäviin Suomessa (n= vastaajien määrä).

		Sukupuoli		Yhteensä
		Mies	Nainen	
En ole lainkaan kiinnostunut	n	10	3	13
	% miehistä/naisista	13,9 %	6,7 %	11,1 %
Olen hieman kiinnostunut	n	24	17	41
	% miehistä/naisista	33,2 %	37,8 %	35,0 %
Neutraali	n	4	0	4
	% miehistä/naisista	5,6 %	0,0 %	3,4 %
Olen kiinnostunut	n	24	18	42
	% miehistä/naisista	33,3 %	40,0 %	35,9 %
Olen erittäin kiinnostunut	n	10	7	17
	% miehistä/naisista	13,9 %	15,6 %	14,5 %
Yhteensä	n	72	45	117

Työtehtävät ulkomailla kiinnostavat yliopisto-opiskelijoita

Kysyttäessä opiskelijoiden kiinnostusta metsäalan kansainvälisiin työtehtäviin ulkomailla, yliopisto-opiskelijoista 55 % (n=71) ilmoitti olevansa vähintään kiinnostuneita työtehtävistä ulkomailla kun ammattikorkeakouluopiskelijoista vähintään kiinnostuneita ilmoitti olevansa reilu kolmannes (35 %; n=41). Kuten kuvan 19 jakaumasta nähdään, suhtautuvat yliopisto-opiskelijat ammattikorkeakouluopiskelijoihin verrattuna positiivisemmin kansainvälisiin työtehtäviin ulkomailla. *En lainkaan kiinnostuneita* on ammattikorkeakouluopiskelijoista vain 10 % pienempi osuus (26 %) kuin *kiinnostuneita* ja *erittäin kiinnostuneita* yhteensä - kuitenkin huomattavasti suurempi osuus kuin *en lainkaan kiinnostuneita* yliopisto-opiskelijoita (11 %).

Kuva 19. Metsäalan korkeakouluopiskelijoiden kiinnostus kansainvälisiin työtehtäviin ulkomailla.

Yliopistossa miehet, ammattikorkeakoulussa naiset kiinnostuneita ulkomaantöistä
Yliopisto-opiskelijoista miehet suhtautuvat työtehtäviin ulkomailla naisia positiivisemmin. Miehistä jopa 59 % (n=33) ilmoitti olevansa kiinnostuneita tai erittäin kiinnostuneita kansainvälisistä työtehtävistä ulkomailla, kun naisista 51 % (n= 38) vastasi samoin (Taulukko 13).

Taulukko 13. Yliopistossa opiskelevien miesten ja naisten kiinnostus kansainvälisiin työtehtäviin ulkomailla (n= vastaajien määrä).

		Sukupuoli		
		Mies	Nainen	Yhteensä
<i>En ole lainkaan kiinnostunut</i>	n	6	8	14
	% miehistä/naisista	10,7 %	10,8 %	10,8 %
<i>Olen hieman kiinnostunut</i>	n	15	25	40
	% miehistä/naisista	26,8 %	33,8 %	30,8 %
<i>Neutraali</i>	n	2	3	5
	% miehistä/naisista	3,6 %	4,1 %	3,8 %
<i>* Olen kiinnostunut</i>	n	21	20	40
	% miehistä/naisista	37,5 %	27,0 %	31,5 %
<i>* Olen erittäin kiinnostunut</i>	n	12	18	30
	% miehistä/naisista	21,4 %	24,3 %	23,1 %
Yhteensä	n	56	74	130

Vastaavasti ammattikorkeakouluissa naiset ovat kiinnostuneempia työtehtävistä ulkomailla. Naispuolisista ammattikorkeakouluopiskelijoista jopa 40 % (n=18) ilmoitti olevansa joko kiinnostuneita tai erittäin kiinnostuneita kansainvälisistä työtehtävistä kun miehistä vain kolmannes vastasi samoin (32 %; n= 23) (Taulukko 14).

Taulukko 14. Ammattikorkeakoulussa opiskelevien miesten ja naisten kiinnostus kansainvälisiin työtehtäviin ulkomailla (n= vastaajien määrä).

		Sukupuoli		
		Mies	Nainen	Yhteensä
<i>En ole lainkaan kiinnostunut</i>	n	19	12	31
	% miehistä/naisista	26,4 %	26,7 %	26,5 %
<i>Olen hieman kiinnostunut</i>	n	25	12	37
	% miehistä/naisista	34,7 %	26,7 %	31,6 %
<i>Neutraali</i>	n	5	3	8
	% miehistä/naisista	6,9 %	6,7 %	6,8 %
<i>* Olen kiinnostunut</i>	n	19	13	32
	% miehistä/naisista	26,4 %	28,9 %	27,4 %
<i>* Olen erittäin kiinnostunut</i>	n	4	5	9
	% miehistä/naisista	5,6 %	11,1 %	8,7 %
Yhteensä	n	72	45	117

Kansainvälisistä töistä kiinnostuneet ovat hankkineet kansainvälistä kokemusta

Kansainvälisistä työtehtävistä ulkomailla ovat enemmän kiinnostuneita sellaiset opiskelijat, jotka ovat hankkineet kansainvälistä kokemusta jo korkeakouluopintojensa aikana. Kansainvälistä opintoihin liittyvää kokemusta korkeakouluopintojensa aikana hankkineista yliopisto-opiskelijoista jopa 77,5 % (n=55) ilmoitti olevansa vähintään kiinnostuneita kansainvälisistä työtehtävistä ulkomailla (ts. vastaaja on valinnut joko *kiinnostunut* tai *erittäin kiinnostunut*). Vastaavasti opiskelijoista, joilla ei ollut aikomusta sisällyttää kansainvälistä kokemusta korkeakouluopintoihinsa vain 27,1 % (n=16) ilmoitti olevansa vähintään kiinnostuneita työtehtävistä ulkomailla (Taulukko 15).

Taulukko 15. Yliopisto-opiskelijoiden korkeakouluopintojen aikana hankittu kansainvälinen kokemus ja kiinnostus työskennellä kansainvälisissä tehtävissä ulkomailla.

		Kansainvälinen kokemus		
		Kyllä / Aion hankkia	Ei / En hanki	Yhteensä
Kiinnostus työskennellä ulkomailla				
<i>En ole lainkaan kiinnostunut</i>	n	0	14	14
	% kokemusta	0,0 %	23,7 %	10,8 %
<i>Olen hieman kiinnostunut</i>	n	15	25	40
	% kokemusta	21,1 %	42,4 %	30,8 %
<i>Neutraali</i>	n	1	4	5
	% kokemusta	1,4 %	6,8 %	3,8 %
<i>* Olen kiinnostunut</i>	n	30	11	41
	% kokemusta	42,3 %	18,6 %	31,5 %
<i>* Olen erittäin kiinnostunut</i>	n	25	5	30
	% kokemusta	35,2 %	8,5 %	23,1 %
Yhteensä	n	71	59	130

Myös ammattikorkeakouluopiskelijoista korkeakouluopintojensa aikana kansainvälistä kokemusta hankkineet opiskelijat ovat kiinnostuneempia työtehtävistä ulkomailla kuin opiskelijat, jotka eivät ole kansainvälistyneet. Suurin osa kansainvälistä opiskelukokemusta hankkineista, 60 % (n=24), ilmoitti olevansa vähintään kiinnostuneita työtehtävistä ulkomailla. Vastaavasti opiskelijoista, jotka eivät olleet hankkineet kansainvälistä opiskelukokemusta, kiinnostuneita ulkomaisista työtehtävistä oli vain 22,1 % (n=17). Näin ollen näyttää siltä, että kansainvälisiä elementtejä opintoihinsa sisällyttäneet ovat valmiimpia työskentelemään kansainvälisissä työtehtävissä ulkomailla kuin sellaiset opiskelijat, jotka eivät ole kansainvälistyneet opintojensa aikana.

Taulukko 16. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden korkeakouluopintojen aikana hankittu kansainvälinen kokemus ja kiinnostus työskennellä kansainvälisissä tehtävissä ulkomailla.

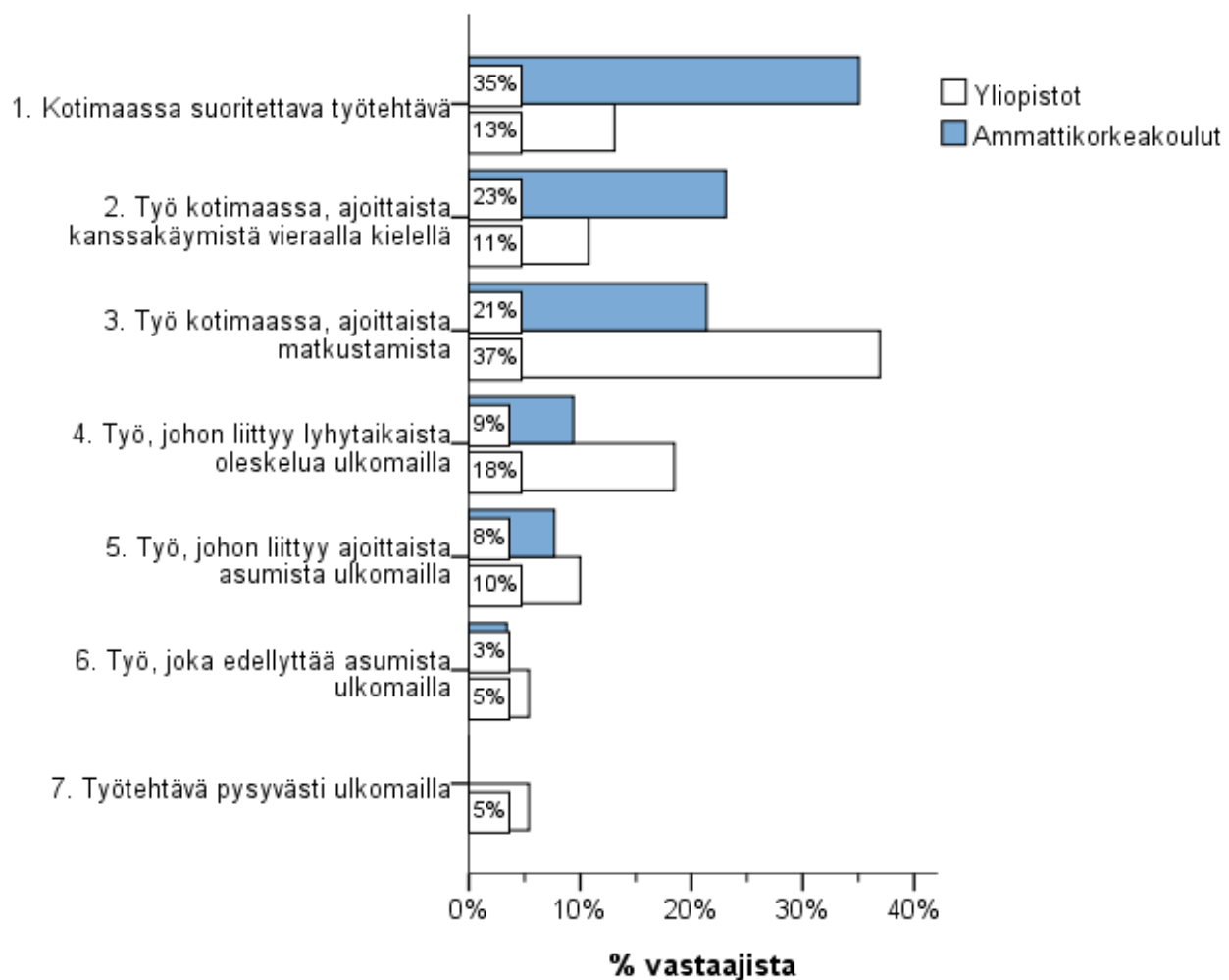
		Korkeakouluopintojen aikaista kv-kokemusta		
		Kyllä / Aion hankkia	Ei / En hanki	Yhteensä
Kiinnostus työskennellä ulkomailla				
<i>En ole lainkaan kiinnostunut</i>	n	4	27	31
	% kokemusta	10,0 %	35,1 %	26,5 %
<i>Olen hieman kiinnostunut</i>	n	11	26	37
	% kokemusta	27,5 %	33,8 %	31,6 %
<i>Neutraali</i>	n	1	7	8
	% kokemusta	2,5 %	9,1 %	6,8 %
<i>* Olen kiinnostunut</i>	n	17	15	32
	% kokemusta	42,5 %	19,5 %	27,4 %
<i>* Olen erittäin kiinnostunut</i>	n	7	2	9
	% kokemusta	17,5 %	2,6 %	7,7 %
Yhteensä	vastaaajia	40	77	117

Kiinnostavin työtehtävä valmistumisen jälkeen

Opiskelijoilta kysyttiin myös, millaiset työtehtävät he näkevät kiinnostavimpina. Tällä kysymyksellä pyrittiin saamaan käsitys siitä, millä painoarvolla kansainvälisyys vaikuttaa työtehtävien kiinnostavuuteen. Opiskelijoilla oli valittavanaan seitsemän vaihtoehtoa, joissa kansainvälisyyden aste lisääntyy aina seuraavassa työtehtäväkuvauksessa. Valittavat vaihtoehdot olivat: (1) *kotimaassa suoritettava työtehtävä*, (2) *kotimaassa suoritettava työtehtävä, johon liittyy ajoittaista kanssakäymistä vieraalla kielellä*, (3) *kotimaassa suoritettava työtehtävä, joka edellyttää ajoittaista matkustamista ulkomaille sekä kanssakäymistä vieraalla kielellä*, (4) *työtehtävä, johon liittyy lyhytaikaista oleskelua ulkomailla ja kanssakäymistä vieraalla kielellä*, (5) *työtehtävä, johon liittyy ajoittaista asumista ulkomailla ja kanssakäymistä vieraalla kielellä*, (6) *työtehtävä, joka edellyttää pääasiassa työskentelyä ja asumista ulkomailla sekä kanssakäymistä vieraalla kielellä* ja (7) *työtehtävä pysyvästi ulkomailla*.

Yliopistosta valmistuttua töihin ulkomaille, ammattikorkeakoulusta kotimaahan

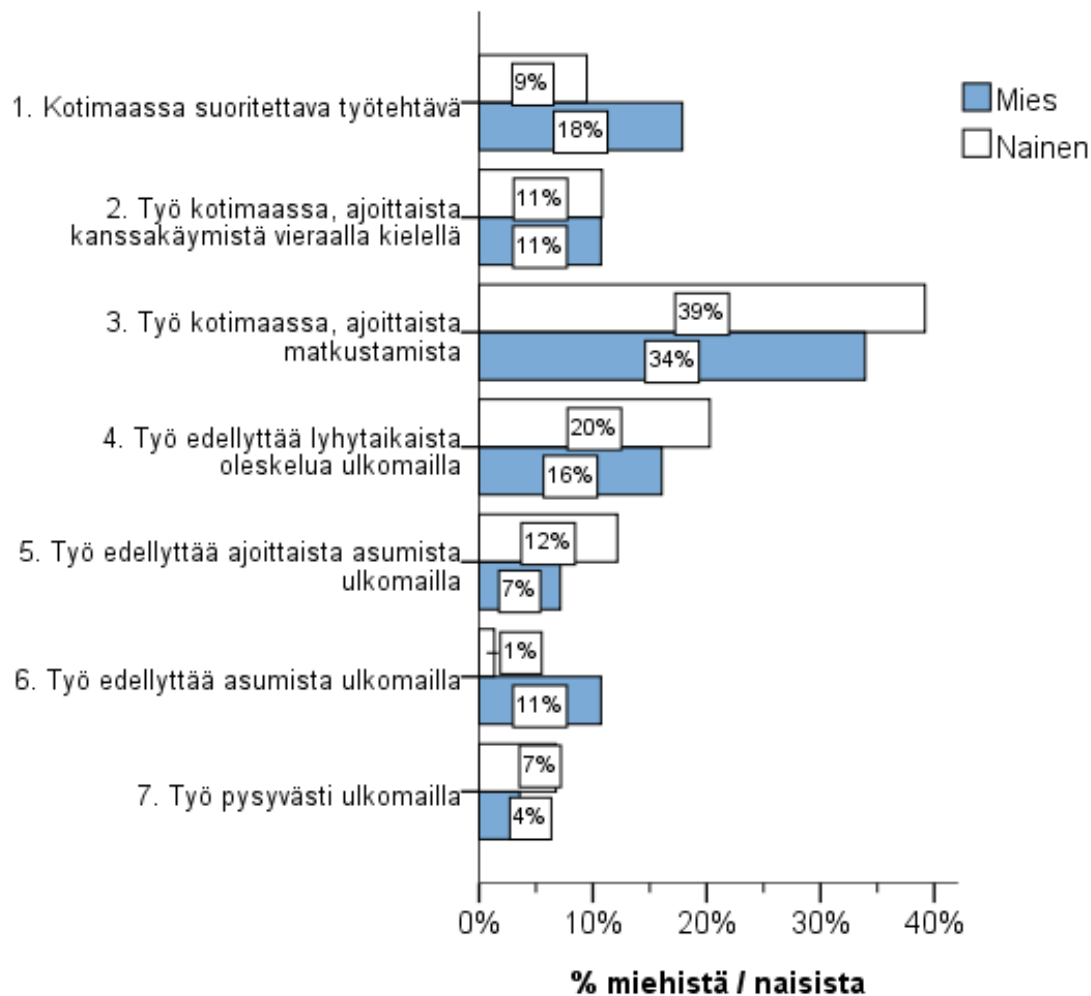
Kiinnostavimmaksi työtehtäväkuvaukseksi annetuista vaihtoehtoista yliopisto-opiskelijat valitsivat työtehtävän (3) *Kotimaassa suoritettava tehtävä, joka edellyttää ajoittaista matkustamista sekä kanssakäymistä vieraalla kielellä*. Tämän työtehtäväkuvauksen valitsi kiinnostavimmaksi kaikista vastaajista 37 % (n=48) (Kuva 20). Vastaavasti ammattikorkeakouluopiskelijoista suurin osa (35 %; n=41) ilmoitti, että heille kiinnostavin työtehtäväkuvaus on vaihtoehto (1), eli *työtehtävä joka suoritetaan Suomessa* ja joka ei sisällä edes ajoittaista kanssakäymistä vieraalla kielillä. Tämä vaihtoehto oli suosituin sekä naisten (36 %, n=16), että miesten (35 %, n=25) vastauksissa. On huomattava, että yliopisto-opiskelijoiden vastauksissa tämä pelkästään kotimaassa suoritettava työtehtävä, (vaihtoehto 1), on vasta kolmantena kiinnostavuuden mukaisessa järjestyksessä.

Kuva 20. Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden kiinnostus eri työtehtäväkuvauksiin.

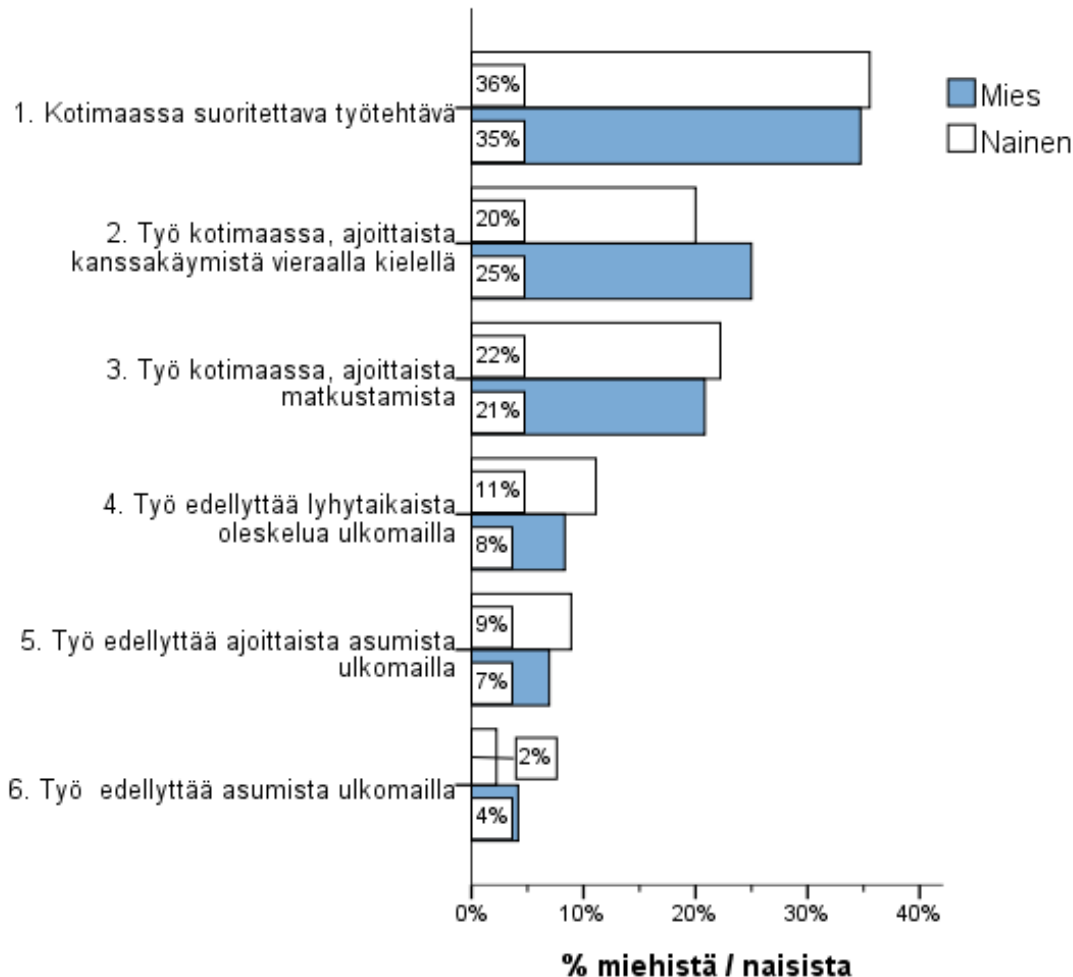
Yliopisto-opiskelijoille toiseksi suosituin työtehtäväkuvaus olisi työtehtävä (4), *johon liittyy lyhytaikaista oleskelua ulkomailla ja kanssakäymistä vieraalla kielellä*, kun ammattikorkeakouluopiskelijat nostivat toiseksi kiinnostavimmaksi työtehtäväkuvaukseksi kotimaassa suoritettavaa työtehtäväkuvausta vain asteen kansainvälisemmän työtehtäväkuvauksen; (2) *kotimaassa suoritettava työtehtävä, johon liittyy ajoittaista kanssakäymistä vieraalla kielellä*. Lisäksi pysyvästi ulkomailla työskentelemään yliopisto-opiskelijoista olisi valmiita 5 % (n=7) kun ammattikorkeakouluopiskelijoista ei yksikään (Kuva 20).

Tarkasteltaessa yliopistossa opiskelevien miesten ja naisten antamien vastausten eroja, huomataan, että yliopisto-opiskelijoista molemmista, sekä nais- että miesvastaajista yli 30 % osoitti kiinnostavimmaksi työtehtäväkuvaukseksi työtehtävän, jossa oletetaan ajoittaista matkustamista ulkomaille (ts. työtehtävä 4)(Kuva 21).

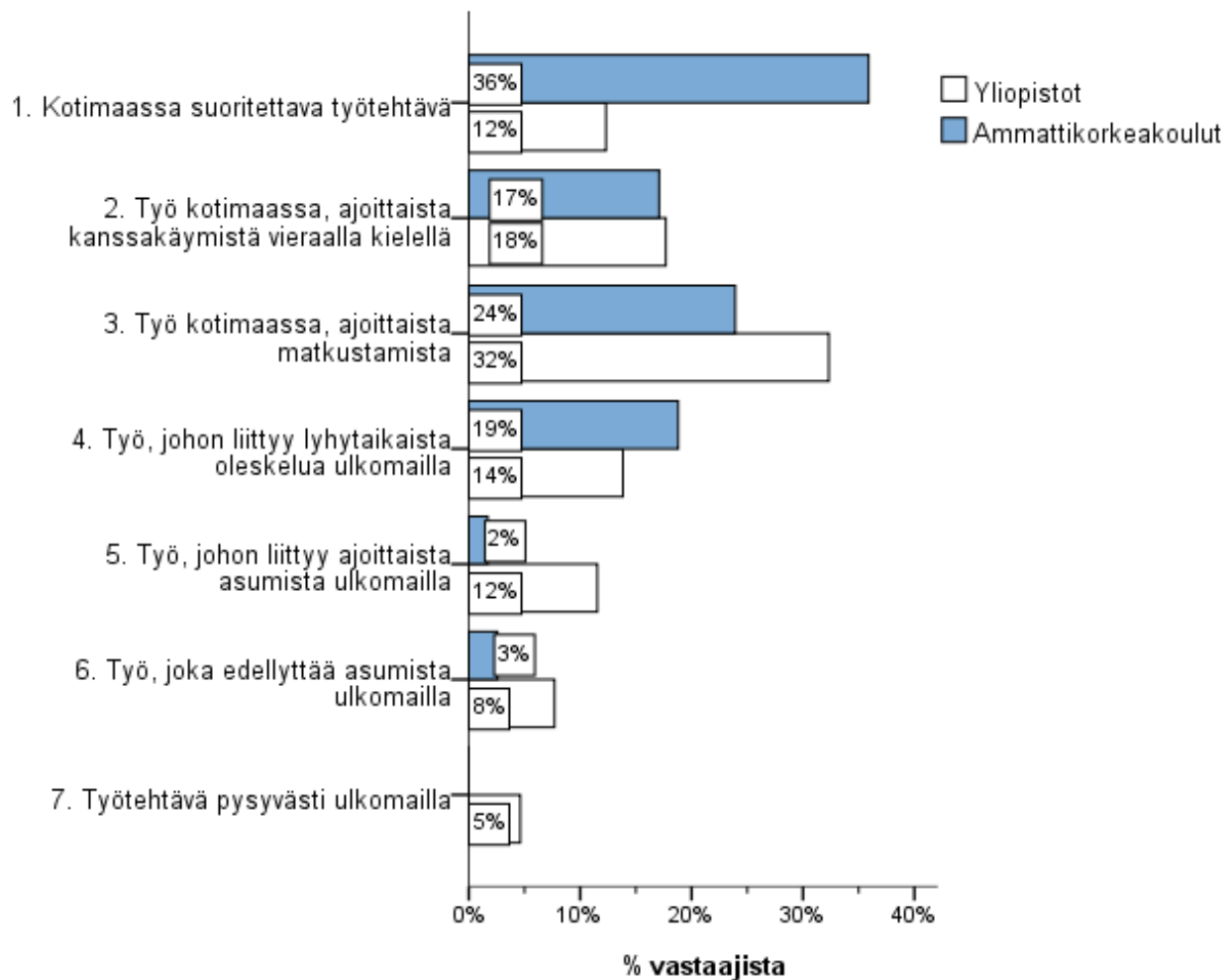
Kuva 21. Eri työtehtäväkuvausten kiinnostavuus nais- ja miespuolisten yliopisto-opiskelijoiden vastausten perusteella.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden vastauksissa korostui negatiivisempi suhtautuminen kansainvälisiä elementtejä sisältäviä työtehtäväkuvauksia kohtaan, sillä kotimaassa suoritettavat työtehtävät olivat sekä miesten että naisten vastausten mukaan kaikkein kiinnostavimpia. Miehillä työtehtävät olivat sitä kiinnostavampia, mitä enemmän ne ovat kotimaahan sitoutuneita. Naisilla toiseksi kiinnostavimmiksi nousivat kuitenkin työtehtäväkuvauksen 3 mukaiset työtehtävät, jotka edellyttävät ajoittaista matkustamista (Kuva 22).

Kuva 22. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kiinnostus eri kansainvälisiä työtehtäväkuvauksia kohtaan (n= vastaajien määrä)

Kysyttäessä, millaisessa työtehtävässä opiskelijat toivoisivat olevansa noin neljä vuotta valmistumisensa jälkeen, valtaosa yliopisto-opiskelijoista toivoi olevansa samanlaisissa tehtävissä kuin valmistumisensa jälkeen, eli työtehtävän 3 mukaisissa työtehtävissä: *kotimaassa suoritettava tehtävä, joka edellyttää ajoittaista matkustamista sekä kanssakäymistä vieraalla kielellä*. Tämän vaihtoehdon valitsi vastaajista 32 % (n=42). Vastavasti ammattikorkeakouluopiskelijat työskentelisivät myös neljä vuotta valmistumisensa jälkeen kotimaisissa työtehtävissä, joihin ei liity kansainvälisiä аспектеja. On myös huomioitavaa, että ammattikorkeakouluopiskelijoista kukaan vastanneista ei haluaisi työskennellä pysyvästi ulkomailla, kun yliopisto-opiskelijoista jopa 5 % (n=6), kaikki naisia, olisivat kiinnostuneita työskentelemään pysyvästi ulkomailla.

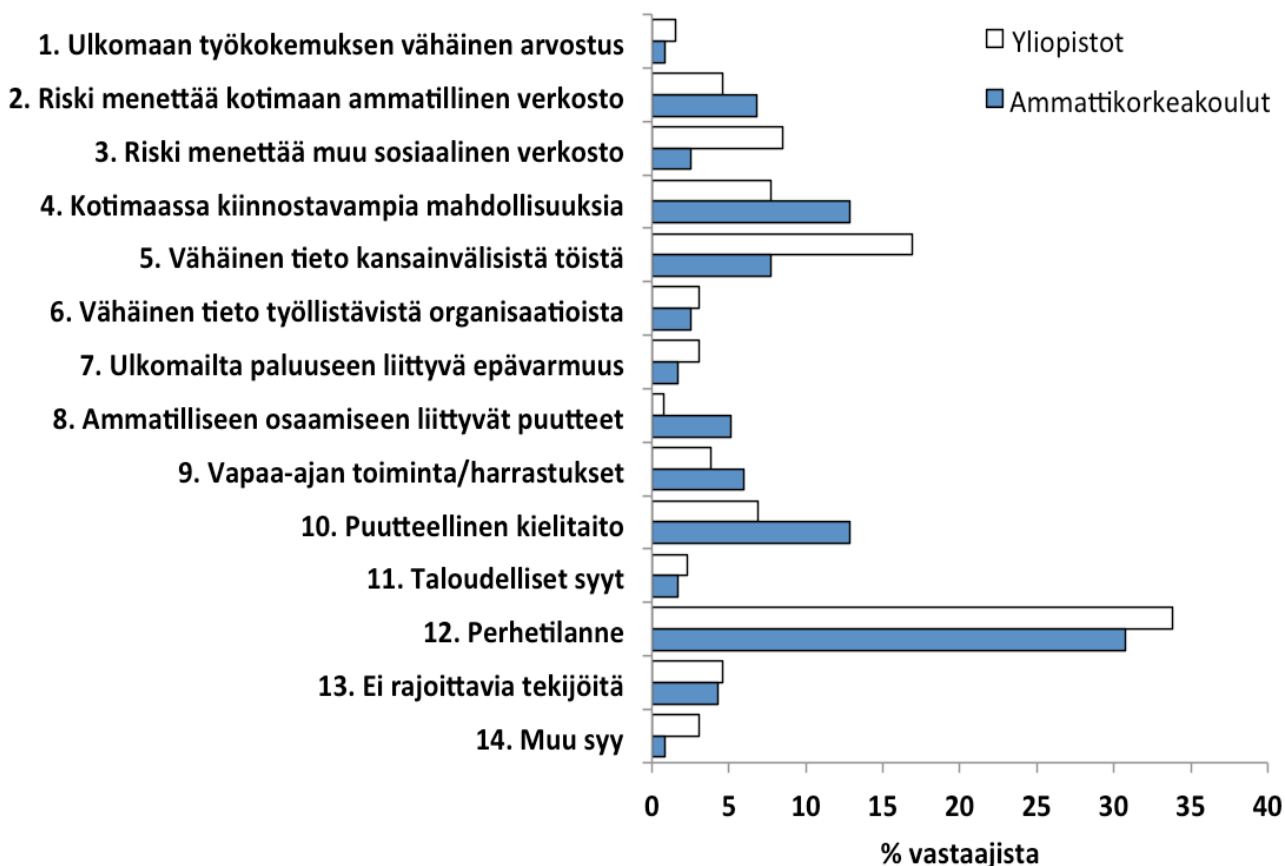
Kuva 23. Kiinnostavin työtehtävä 4 vuotta valmistumisesta

6. Ulkomailla työskentelyyn liittyvät tekijät

Perhesyyt rajoittavat ulkomailla työskentelyä

Opiskelijoilta kysyttiin, mitkä tekijät rajoittavat heidän ulkomailla työskentelyään. Annetut vaihtoehdot olivat: (1) *Ulkomaan työkokemuksen vähäinen arvostus kotimaan työmarkkinoilla*, (2) *Riski menettää kotimaan ammatillinen verkosto ulkomaan työn takia*, (3) *Riski menettää muu sosiaalinen verkosto ulkomaan työn takia*, (4) *Kotimaassa kiinnostavampia mahdollisuuksia*, (5) *Vähäinen tieto kansainvälisistä työmahdollisuuksista*, (6) *Vähäinen tieto kansainvälisistä organisaatioista*, (7) *Ulkomailta paluuseen liittyvä epävarmuus*, (8) *Ammattiosaamiseen liittyvät puutteet*, (9) *Vapaa-ajan toiminta tai harrastukset*, (10) *Puutteellinen kielitaito*, (11) *Taloudelliset syyt*, (12) *Perhetilanne*, (13) *Ei rajoittavia tekijöitä* ja (14) *Muu syy*.

Tärkeimmäksi ulkomailla työskentelyä rajoittavaksi tekijäksi sekä yliopisto- että ammattikorkeakouluopiskelijat nostivat perheeseen liittyvät syyt (kuva 24). Yliopisto-opiskelijoista jopa 34 % (n=44) piti perhetilannetta merkittävimpana ulkomailla työskentelyä rajoittavana tekijänä, kun ammattikorkeakouluopiskelijoista 31 % (n=36) vastasi samoin. Varsinkin naisilla perhesyyt korostuivat merkittävimpana rajoittavana tekijänä: yliopistossa opiskelevista naisista jopa 41 % (n= 30) ja ammattikorkeakoulussa opiskelevista naisista 34 % (n= 15) nosti perhetilanteen merkittävämmäksi ulkomailla työskentelyä rajoittavaksi tekijäksi.

Kuva 24. Ulkomailla työskentelyä rajoittavat tekijät opiskelijoiden vastausten mukaan

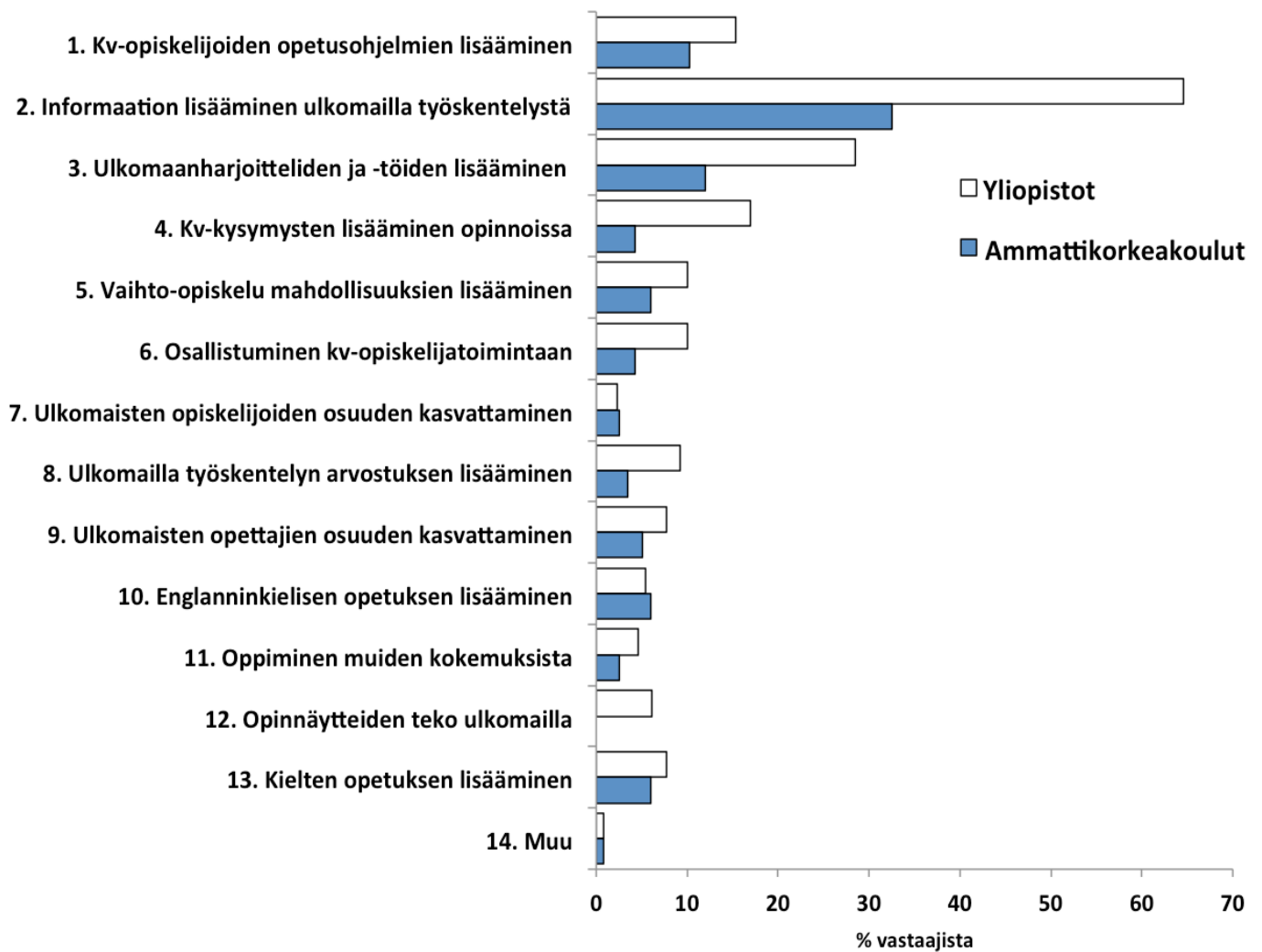
Toiseksi merkittävimäksi syyksi nousi varsinkin yliopisto-opiskelijoiden vastausten perusteella rajoite numero 5: Vähäinen tieto kansainvälisistä työmahdollisuuksista, jonka valitsi yliopisto-opiskelijoista 17 % (n= 22) ja ammattikorkeakouluopiskelijoista vastaavasti 8 % vastaajista (n= 9). Yliopisto-opiskelijoista sekä miehet että naiset nostivat vähäisen tiedon työmahdollisuuksista perhesyiden ohella merkittäväksi rajoitteeksi; miehistä 20 % ja naisista 15 %. Kolmanneksi merkittävimäksi rajoitteeksi yliopisto-opiskelijat nostivat riskin menettää kotimaan sosiaalinen verkosto (8 %, n=11).

Ammattikorkeakouluopiskelijoilla toiseksi merkittävimäksi rajoittaviksi tekijöiksi nousivat puutteelliset kielitaidot ja kotimaan mielenkiintoisemmat työmahdollisuudet (13 %, n=15 vastaajista molemmille vaihtoehdoille). Kiinnostavaa kyllä, ammattikorkeakouluissa opiskelevista sekä naiset että miehet kokivat omaavansa puutteelliset kielitaidot (13 % molemmilla sukupuolilla). Miehistä suuri osa, 18 %, n=13, kokee kotimaan tarjoavan kiinnostavampia työmahdollisuuksia, kun naisista samoin vastasi vain 4 % (n=2).

Kansainvälisten tehtävien kiinnostavuuden lisääminen

Opiskelijoille annettiin myös mahdollisuus nostaa esille tekijöitä, joiden avulla voitaisiin lisätä kansainvälisissä työtehtävissä työskentelyn kiinnostavuutta metsäalan korkeakouluista valmistuvien joukossa. Annetut vaihtoehdot olivat: (1) *Kansainvälisille opiskelijoille suunnattujen opetusohjelmien lisääminen*, (2) *Informaation lisääminen ulkomailla työskentelyn mahdollisuuksista*, (3) *Ulkomaanharjoittelun ja -työskentelyn lisääminen opiskeluaikana*, (4) *Kansainvälisten kysymysten käsittelyn lisääminen opinnoissa*, (5) *Ulkomaisten vaihto-opiskelumahdollisuuksien lisääminen*, (6) *Osallistuminen kansainväliseen opiskelijatoimintaan*, (7) *Ulkomaisten opiskelijoiden osuuden kasvattaminen*, (8) *Ulkomailla työskentelyn arvostuksen lisääminen*, (9) *Ulkomaisten opettajien osuuden kasvattaminen*, (10) *Englanninkielisen opetustarjonnan lisääminen*, (11) *Oppiminen muiden kokemuksista*, (12) *Opinnäytteiden teko ulkomailla*, (13) *Kielten opetuksen lisääminen* ja (14) *Muu*.

Kyselyyn vastanneet opiskelijat nostivat tärkeimmäksi kansainvälisissä työtehtävissä työskentelyn kiinnostavuutta lisääväksi tekijäksi *informaation lisäämisen ulkomailla työskentelyn mahdollisuuksista* (vaihtoehto 6). Yliopisto-opiskelijoista tämän tekijän nosti tärkeimmäksi keinoksi 35 % vastaajista (n=46) kun ammattikorkeakouluopiskelijoista vastaavasti 32 % (n= 38). Myös toiseksi merkittävimästä kiinnostavuutta lisäävästä tekijästä sekä yliopisto- että ammattikorkeakouluopiskelijat olivat yksimielisiä; *opinnoissa tulisi lisätä mahdollisuuksia ulkomaanharjoitteluihin ja työskentelyyn*. Tämän vaihtoehdon (5) valitsi toiseksi tärkeimmäksi kiinnostavuutta lisääväksi tekijäksi 12 % (n=14) ammattikorkeakouluopiskelijoista ja 18 % yliopisto-opiskelijoista (n=23). Kolmanneksi keinoksi lisätä kiinnostusta yliopisto-opiskelijat nostivat *kansainvälisten kysymysten käsittelyn lisäämisen osana opintoja* (vaihtoehto 4, vastaajista 13 %, n=17) kun ammattikorkeakouluopiskelijat valitsivat kolmanneksi keinoksi kansainvälisille opiskelijoille suunnattujen opetusohjelmien lisäämisen korkeakouluissa. Kuvaajassa 25 on nähtävillä vastausten jakautuminen ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoiden vastausten mukaisesti.

Kuva 25. Opiskelijoiden arvostamat keinot lisätä kansainvälisten tehtävien kiinnostavuutta opintojen aikana.

7. Ammatti- ja substanssiosaaminen

Ryhmätyötaidot hallussa, tutkimustaidoissa kehittämistä

Opiskelijoita pyydettiin myös arvioimaan omat opinnoissa saavutetut ammatilliset ja substanssialaan liittyvät taidot asteikolla 1 - 5, jossa 1: en hallitse, 2: heikot taidot, 3: tyydyttävät taidot, 4: hyvät taidot ja 5: erinomaiset taidot. Ammatillisista taidoista erityisen hyvin yliopisto-opiskelijat kokivat hallitsevansa ryhmä- ja tiimityöskentelytaidot sekä oppimiskyvyn (Taulukko 17). Molemmille taidoille opiskelijoiden vastausten mukaan tuli keskiarvoksi 4,0, joka vastaa hyviä taitoja annetulla asteikolla 1 - 5. Huonoiten yliopisto-opiskelijat arvioivat hallitsevansa tutkimustaidot, joille niillekin kuitenkin tuli keskiarvoksi 3, tyydyttävät taidot. Samoin kuin yliopisto-opiskelijoilla, myös ammattikorkeakouluopiskelijoilla parhaiten hallussa ovat ryhmä- ja tiimityöskentelytaidot (keskiarvolla 4) ja huonoiten tutkimustaidot (arvosanalla 3).

Taulukko 17. Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden arviot saavutetuista henkilökohtaisista ammatillisista taidoista. Numerot keskiarvoja, suluissa annettujen arvioiden hajonta.

AMMATILLINEN TAITO	Yliopistot	Ammatti- korkeakoulut
Taito kommunikoida sekä asiantuntijoiden että maallikoiden kanssa	3,8 (0,67)	3,6 (0,80)
Analyysin ja synteesin tekeminen	3,4 (0,84)	3,2 (0,80)
Kriittinen ajattelu	3,9 (0,77)	3,6 (0,85)
Omaleimaisuus, luovuus	3,5 (0,86)	3,4 (0,86)
Tutkimustaidot	3,3 (0,83)	3,0 (0,80)
Kyky suunnitella, koordinoita ja organisoida	3,8 (0,88)	3,5 (0,87)
Ryhmä- ja tiimityöskentelytaidot	4,0 (0,62)	4,0 (0,83)
Taloudellinen ajattelukyky	3,5 (0,78)	3,6 (0,87)
Vastuunottaminen, päätöksenteko	3,8 (0,92)	3,6 (0,91)
Laaja metsäalan tuntemus	3,5 (0,86)	3,3 (0,92)
Oppimiskyky	4,0 (0,70)	3,8 (0,76)
It-taidot	3,7 (0,70)	3,4 (0,89)

Kielistä yliopisto-opiskelijat hallitsivat useampaa kieltä kuin ammattikorkeakouluopiskelijat: ammattikorkeakouluissa opiskelevista kukaan vastanneista ei ilmoittanut osaavansa portugalia tai kiinaa, kun yliopistossa opiskelevista muutamalla oli taitoa myös näiden kielten hallinnassa (Taulukko 18). Vastaavasti yliopisto-opiskelijat kokivat taitavansa kieliä keskimäärin paremmin kuin ammattikorkeakouluopiskelijat, kaikissa kielissä yliopisto-opiskelijoiden kielellisten taitojen keskiarvo on korkeampi kuin ammattikorkeakouluopiskelijoilla (keskiarvo 1 vastaa A1 kielitaitotasoa yleiseurooppalaisessa kielitaidon viitekehyksessä kun arvosana 6 vastaa parasta C2 kielitasoa, kielitaitotasot liitteessä 4). Esimerkiksi englannin kielessä opiskelijoiden arviot omista kielitaidoistaan vaihtelevat runsaasti: yliopisto-opiskelijoiden arvio englanninkielen taidoista yltää tasolle C1, eli toiseksi parhaalle tasolle annetulla asteikolla, kun ammattikorkeakouluopiskelijoilla keskiarvo jää alemmaksi, vastaamaan tasoa B2. Taulukossa 18 on nähtävissä opiskelijoiden arviot saavutetuista kielitaidoista.

Taulukko 18. Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden kielitaidot. Luvut ilmoittavat keskiarvon kullekin kielellä opiskelijoiden vastausten perusteella.

KIELITAITO	Yliopistot	Ammatti- korkeakoulut
Toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi)	B2 - 3,1 (1,02)	B1 - 2,6 (1,49)
Englanti	C1 -4,6 (1,43)	B2 - 3,7 (1,51)
Saksa	A2 - 1,4 (1,65)	A1 - 0,7 (1,26)
Ranska	A1 - 0,7 (1,39)	A1 - 0,1 (0,74)
Espanja	A1 - 0,8 (1,41)	0,09 (0,5)
Venäjä	A1 - 0,3 (1,00)	A1 - 0,2 (0,60)
Portugali	A1 - 0,1 (0,59)	0 0
Kiina	0,06 (0,55)	0 0

Yliopisto-opiskelijoista englanninkieltä ilmoitti osaavansa vähintään tasolla B2 82 % vastaajista (n=107). Heistä jotakin toista kieltä vähintään A2 tasoisena osasi: saksaa 41 %, ranskaa 19 % (20 henkeä 107:stä), espanjaa 20 % (n=21 henkeä), venäjää 4 % (n=4), portugalia 4% ja kiinaa 1 %. Muita harvinaisempia ilmoitettuja kieliä olivat saame, italia, kreikka, hindi, viro, norja ja bahasa indonesia.

Vastaavasti ammattikorkeakouluopiskelijoista yhteensä 57 % kaikista vastaajista ilmoitti osaavansa englantia vähintään tasolla B2 (n=67). Heistä jotakin toista kieltä vähintään A2 tasoisena osasi: saksaa 22 % (n=15), ranskaa 3 % (n=2), espanjaa 3 % (n=2) ja muita kieliä, kuten italiaa, viroa, tsekkiä, saamea osasi 9 % (n=6).

VI. YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Suomalaisen metsäsektorin yleisen kehityksen sekä tämän tutkimuksen puitteissa suoritettujen metsäalan asiantuntijoiden henkilöhaastatteluiden nojalla voidaan todeta, että entistä kansainvälisimmille metsäalan ammattilaisille on enenevässä määrin tarvetta tulevaisuuden työtehtävissä. Haastateltavien mukaan kansainvälisyyttä ei voi enää välttää työelämässä, joten myös opiskelijoiden tulisi huomioida kansainvälisyys jo opintojensa aikana hankkimalla kokemuksia ja taitoja monikulttuurisesta ympäristöstä. Lisäksi pelkästään kotimaahan keskittyvien työtehtävien osuus tulee pienenemään metsäalan työtehtävissä - hankkimalla osaamista alueilta, jotka ovat sovellettavissa myös muissa maissa nykyiset opiskelijat vahvistavat menestymisensä mahdollisuuksia. Osa haastateltavista pitikin tärkeänä metsäalan korkeakoulutuksen tarjoaman osaamisprofiilin päivitystä: ympäristöosaamisen, bioenergian, hiilikaupan, ilmastonmuutoksen, vesitalouden, hyvän hallinnon, sekä metsän uusien tuotteiden alueilla on jatkossa kasvavaa kysyntää osaajille. Sen sijaan niin sanotut ”perinteiset metsäalan osaamisalueet” ovat metsäalan osaajilla jo hyvin hallussa. Metsäalan opiskelijoiden tulisi myös kyetä ennakoimaan tulevia yhteiskunnallisia suuntauksia jo opintojensa aikana, varmistaen näin oman osaamisensa ajankohtaisuuden työllistymistä ajatellen.

Haastateltavat osasivat antaa nykyisille opiskelijoille selkeitä ohjeita kansainvälistyville työmarkkinoille varustautumiseen: opiskelijoilla tulisi olla korkeakoulusta valmistuttuaan hallussaan (1) *vahva ja laaja-alainen luonnonvara-alan substanssiosaaminen* (taidoissa ja tiedoissa yhdistyy metsä- ja muiden luonnonvarojen hallinnan ekologista, taloudellista ja sosiaalista osaamista), (2) *vahva kielitaito* englannissa ja vähintään jossain muussa kielessä (espanja, ranska, harvinaisemmat kielet) sekä (3) *uskottava kansainvälisesti suuntautunut profiili*. Hankitun kansainvälisen kokemuksen merkitys korostui haastatteluissa, sen hankintaa tulisi myös haastateltavien mukaan erityisesti painottaa opinnoissa niin yliopisto- kuin ammattikorkeakouluissa. Lisäksi aktiivisuudella ja aidolla kiinnostuksella on suuri rooli metsäalan kansainvälisiin työtehtäviin pääsemisessä.

Työelämän kansainvälisyyteen metsäalan opiskelijat eivät ole juurikaan varautuneet: opiskelijoiden kyselytutkimuksen mukaan vain osalla opiskelijoista on kiinnostusta hankkia kansainvälisiä valmiuksia opintojensa aikana (55 %:lla yliopisto-opiskelijoista ja 34 %:lla ammattikorkeakouluopiskelijoista). Sekä ammattikorkeakouluissa että yliopistoissa naiset ovat olleet aktiivisempia hankkimaan kansainvälisiä kokemuksia. Kansainvälinen kokemus myös kertyy yksilöille - henkilöt, jotka ovat hankkineet kansainvälistä kokemusta peruskoulu- ja lukioikäisinä hankkivat sitä myös korkeakouluopintojensa aikana. Kokemusta hankkineet opiskelijat ovat myös hieman kiinnostuneempia kansainvälisistä työtehtävistä kotimaassa ja ulkomailla verrattuna henkilöihin, jotka eivät ole hankkineet kansainvälistä kokemusta opinnoissaan. Lisäksi yliopisto-opiskelijat ovat kiinnostuneempia kansainvälisistä työtehtävistä kuin ammattikorkeakouluopiskelijat: yliopisto-opiskelijoista 55 % ja ammattikorkeakouluopiskelijoista 35 % ilmoitti olevansa vähintään kiinnostuneita työtehtävistä ulkomailla. Opiskelijat ovat siten vahvasti jakautuneet kahteen ryhmään: osalla opiskelijoista on kiinnostuksen ja hankitun kokemuksen kannalta hyvät kansainväliset valmiudet, kun osalla ei ole juuri lainkaan kiinnostusta saati hankittua kokemusta.

Perhesyiden ohella metsäalan korkeakouluissa opiskelevien ulkomailla työskentelyä rajoittaa vähäinen tieto kansainvälisistä työmahdollisuuksista sekä ammattikorkeakoulu-

opiskelijoilla puutteelliseksi koettu kielitaito ja kotimaan mielenkiintoisemmat työtehtävät kun yliopisto-opiskelijat pelkäävät menettävänsä kotimaan sosiaaliset verkostot ulkomaan töiden takia. Opiskelijoiden mielestä informaatiota tulisikin olla enemmän saatavilla niin ulkomailla opiskelun kuin ulkomailla työskentelynkin mahdollisuuksista ja informaation lisäksi ulkomailla suoritettavia harjoittelu- ja työskentelymahdollisuuksia tulisi lisätä. Lisäksi kansainvälisiä elementtejä tulisi huomioida opetuksessa enemmän sekä ammattikorkeakouluissa että yliopistoissa, jotta kiinnostus kansainvälisyyteen kasvaisi.

Seuraavaksi esitetään tässä tutkimuksessa opiskelijoiden kansainvälistymisen kannalta tärkeimmiksi havaitut kehityskohteet metsäalan asiantuntijahaastatteluiden ja opiskelijakyselyn pohjalta.

(1) Informaation lisääminen ulkomailla työskentelyn mahdollisuuksista

1. *Selvitystyö kansainvälisiä työtehtäviä tarjoavista organisaatioista*

= kartoitus kotimaisista ja ulkomaisista organisaatioista, jotka rekrytoivat kansainväliin työtehtäviin kotimaahan ja ulkomailla

- Opiskelijoiden ainejärjestöjen kansainvälisistä asioista vastaavat
- ammattiliittojen opiskelijaedustajat yhteyshenkilöinä ammattiliittoihin
- ensimmäisten kartoitusten jälkeen päivitystyö esim. kerran puolessa vuodessa

2. *Koostettu listaus organisaatioista ja niiden rekrytointisivustoista*

= organisaatioiden rekrytointisivustojen linkkilistaukset toimialoittain

- Ammattiliittojen (ja opiskelijoiden ainejärjestöjen) internet-sivuille helposti löydettävässä muodossa esille

3. *Aktiivinen tiedotus opiskelijoille*

=sähköpostilistojen kautta, liittojen sivuilla koostettua tietoa työmahdollisuuksista

- Opintoneuvonnan ja urapalveluiden hyödynnettävissä
- Ainejärjestöjen opintovastaavien ja kansainvälisistä asioista vastaavien tiedotuksessa

(2) Ulkomaanharjoittelun ja -työskentelyn lisääminen opiskeluaikana

1. *Korkeakoulukohtaisten yritysysteystietojen päivitys*

= olemassa olevien työnantajakontaktien läpikäynti harjoittelu- ja opinnäytetyöpaikkojen kartoituksessa sekä uusien kontaktien luominen

- opintoneuvojat, ura- ja rekrytointipalvelut, opetushenkilöstö
- Opiskelijoiden ainejärjestöjen aktivointi uusien harjoittelupaikkojen kartoituksessa

2. *Yhteystietojen aktiivinen hyödynnys harjoittelupaikkojen kartoituksessa*

= järjestelmällinen kansainvälisten harjoittelupaikkojen haku työnantajaorganisaatioiden yhteyshenkilöille X kertaa vuodessa

- Opiskelijoiden ainejärjestöt voisivat myös kerätä nimilistoja kansainvälisistä harjoitteluista ja töistä kiinnostuneista opiskelijoista ja lähettää tällaisia listauksia työnantajaorganisaatioille tietyin väliajoin

3. Harjoittelupaikkojen järjestelmällinen tarjoaminen X vuoden opiskelijoille

= kansainvälisyydestä kiinnostuneilla opiskelijoilla tieto jo opintoja aloittaessaan, että opiskeluvuonna X saa mahdollisuuden hakea korkeakoulun kautta kansainväliseen harjoitteluun

- Opintojen- ja uran suunnittelussa systemaattisesti esille kaikille opiskelijoille - kaikilla mahdollisuus hakeutua kansainväliseen harjoitteluun niin halutessaan

4. Palautejärjestelmän ja jatkuvuuden kehittäminen

= opiskelijoiden, henkilökunnan ja harjoitteluorganisaatioiden kuuleminen harjoitteluiden onnistumisesta ja kehityskohteista

(3) Opiskelijoiden työelämävalmiuksien ja -yhteyksien vahvistaminen

= Opiskelijoille tarjotaan apua urasuunnitteluun sekä mahdollisuuksia tutustua työnantajiin jo opintojensa aikana. Varmistetaan myös, että vastavalmistuneet tietävät, mistä tukea on saatavilla uran alkuvaiheissa

1. Urasuunnitteluun kiinnitetään selkeämmin huomiota opintojen alusta lähtien

= Omien vahvuuksien ja osaamisen tunnistamiseen sekä työnhakuasiakirjojen laadintaan tarjotaan selkeästi tukea opintojen alusta lähtien, rohkaisu lähestymään työnantajia henkilökohtaisesti

- Ammattiliitot, opintoneuvonta, ura- ja rekrytointipalvelut, mentori-ohjelmat, alumni-toiminta

2. Yritysten ja korkeakoulujen yhteisiä projekteja/luentosarjoja lisättävä

= yritysten ja korkeakoulujen opintoihin liittyvissä yhteistyöprojekteissa opiskelijoilla olisi mahdollisuus kehittää kommunikaatio- ja esiintymistaitojaan. Projektin päätteeksi opiskelijat esittävät havaintonsa sekä korkeakoulun edustajille että yrityksille. Työn tulos arvioidaan sekä sisällöllisesti, että esiintymisen kannalta.

3. Mentori-ohjelmia markkinoitava ja hyödynnettävä laajemmin (Ammattiliitot)

4. Korkeakoulukohtaista alumni-toimintaa kehitettävä

VII. LÄHTEET

Black, J. S., Morrison, A., ja Gregersen, H. B. 1999. Global explorers: The next generation of leaders. New York: Routledge.

Bohannon, L. F. (2001). Going global. *Career World*, 29(6):28-30.

Boyatzis R., 1982. The competent manager: a model for effective performance, New York: NY, Wiley Interscience.

Busch, D. 2009. What kind of intercultural competence will contribute to students' future job employability? *Intercultural Education* 20:5.

Donner-Amnell, J., Miina S., Pykäläinen J. ja Tuuva-Hongisto S. (toim.) 2011. Maailma haastaa - metsä tulevaisuuden ratkaisuisa.

Elinkeinoelämän keskusliitto, 2010. Palkkatilasto. Kuukausipalkkatilasto lokakuulta 2010.

Emanoil, P. 1999. Study abroad expands cultural view, life skills, and academic experience. *Human Ecology Forum*, 27(3): 10-14.

Garcia-Aracil, A. ja Van der Velden, R. 2008. Competencies for young European education graduates: labour market mismatches and their payoffs. *Higher Education* 55, s. 219-239.

Heijke, H., Meng, C. ja Ramaekers, G. 2002. An investigation into the role of human capital competencies and their pay-off. Research Memorandum, ROA, Maastricht.

Hetemäki, L., Niinistö, S., Seppälä, R. ja Uusivuori J. (toim.) 2011. Murroksen jälkeen - Metsien käytön tulevaisuus Suomessa. Metsäkustannus Oy.

Jokinen, T. 2004. Global leadership competencies: a review and discussion. *Journal of European Industrial Training* 29(3), 2005, pp. 199-216. Emerald Group Publishing Limited.

Maa- ja metsätalousministeriö, 2006. Kansallinen metsäohjelma 2010 - monipuolisesti metsästä. Vammalan Kirjapaino Oy, 2006.

Maa- ja metsätalousministeriö, 2011. Kansallinen metsäohjelma 2015. Metsäalasta biotalouden vastuullinen edelläkävijä. Valtioneuvoston periaatepäätös 16.12.2010. ISBN 978-952-453-631-8 (Verkkojulkaisu).

Mansfield, R.S., 1996. Building competency models. *Human Resource Management*, 35, 718.

Metsäteollisuus ry, 2010. Maailmaluokan osaamista nyt ja tulevaisuudessa - metsäteollisuuden koulutuksen ja osaamisen kehittämisen tavoitteet. Metsäteollisuuden tietopalvelu. Internet-lähde, viitattu 30.8.2011 [<http://www.metsateollisuus.fi/Infokortit/tavoitteetmetsateollisuudenkoulutuksellejaosaamiselle/Sivut/default.aspx>].

- Murphy-Lejeune, E. 2002. Student mobility and narrative in Europe. London, Routledge.
- Opetusministeriö, 2004. Metsäalan koulutuksen tuottamat kansainväliset valmiudet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:14. Yliopistopaino, Helsinki.
- Opetusministeriö, 2008. Maailman parasta metsä-, puu- ja paperiosaamista. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:1.
- Opetushallitus, 2011. Metsäalan koulutuksen tuottamia kansainvälisiä valmiuksia. Raportit ja selvitykset 2011:9.
- Opetusministeriö, 2011. Koulutusjärjestelmä. Internet-lähde. Viitattu 1.9.2011. [<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/?lang=fi>]
- Pelkonen, P. 2011. Metsäopetuksen kansainvälistymisen haasteet. Julkaisussa: Donner-Amnell, J., Miina S., Pykäläinen J. ja Tuuva-Hongisto S. (toim.) 2011. Maailma haastaa - metsä tulevaisuuden ratkaisuihin.
- Ryan, G.W. ja Bernard, H.R. 2000. Data management and analysis methods. Teoksessa: Denzin, N. ja Lincoln, Y. (toim.). Handbook of Qualitative Research. Sage Publications, London, s. 769-793.
- Suutari, V. 2003. Global managers: career orientation, career tracks, life-style implications and career commitment. Journal of Managerial Psychology Vol. 18 No. 3, 2003.
- Tilastokeskus, 2010. Kansantalouden tilinpito [verkkajulkaisu]: <http://www.stat.fi/til/vtp/>. [viitattu: 28.9.2011]. ISSN=1795-8881.
- Toncar, M.F. ja Cudmore, B.V. 2000. The overseas internship experience. Journal of Marketing Education, 22(1): 54-63.
- Ulkoasiainministeriö, 2009. Kehityspoliittinen metsälinjaus. Kehitysviestintä.
- Vance, C.M., 2005. The personal quest for building global competence: A taxonomy of self-initiating career path strategies for gaining business experience abroad. Journal of World Business 40 (2005) 374-385.
- Wiers-Jenssen, J. 2008. Does higher education attained abroad lead to international jobs? Journal of Studies in International Education 12: 101, 2008.
- YK, 2011. Draft Action Plan for sustainable forest management in green economy

VIII. LIITTEET

Liite 1:

Metsäalan korkeakoulutuksen ryhmiteltyjä osaamisalueita aiempien metsäalan korkeakoulutukseen liittyvien tutkimusten mukaan (Schuck 2009, Arevalo ym. 2010).

Yleiset taidot	Omaan alaan liittyvä osaaminen
Kielitaito	Bioenergia
Taito kommunikoida sekä asiantuntijoiden että maallikoiden kanssa	Metsien mittaaminen ja arviointi
Analyysin ja synteesin tekeminen	Metsätaloustuotteiden markkinointi ja myynti
Kriittinen ajattelu	Metsäekonomia
Ongelmanratkaisukyky	Hiilen sidonta
Omalaatuisuus, luovuus	Puiden biologia (sisältää fysiologian)
Tutkimustaidot	Metsänhoito
Kyky suunnitella, koordinoita ja organisoida (tehtäviä, projekteja yms.)	Metsien hallinta (forest governance)
Kyky työskennellä kansainvälisessä ympäristössä	Metsätietojärjestelmät (GIS, kaukokartoitus)
Sosiaaliset taidot	Metsäetiikka ja metsiin liittyvät arvot
Suulliset taidot	Monimuotoisuus
Ryhmä- ja tiimityöskentelytaidot	Muut kuin metsän puutuotteet
Kyky työskennellä monitieteellisessä ryhmässä	Metsien terveys (patologia, mykologia)
Neuvottelutaidot	Metsätekniikka
Taloudellinen ajattelukyky	Metsien kasvu ja tuotto
Kyky toimia itsenäisesti	Metsämaa
Vastuunottaminen, päätöksenteko	Ympäristöpalvelut
Kirjalliset taidot	Metsäsuunnittelu
Laaja metsäalan tuntemus	Puiden genetiikka ja jalostus
Oppimiskyky	Metsäekologia
IT-taidot	Metsäeläimet

Liite 2. Asiantuntijahaastattelun kysymykset

HAASTATELTAVAN PERUSTIEDOT

1. Koulutus
2. Työnantaja
3. Nimike
4. Vastuut
5. Miten kansainvälisyys näkyy nykyisessä työssäsi?

KANSAINVÄLISYYDEN MERKITYS METSÄALALLA

6. Miten merkittäväksi koet kansainvälisyyden roolin metsäalalla tällä hetkellä?
7. Miten kansainvälisyys kehittyy metsäalalla tulevaisuudessa?

KANSAINVÄLISISSÄ TEHTÄVISSÄ TYÖSKENTELY

8. Miten itse päädyit kansainvälisiin tehtäviin ulkomaille?
9. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet positiivisesti kansainväliseen urakehitykseen? Oliko omalla kohdallasi ulkomaille töihin lähtemiselle esteitä?

URAKEHITYKSEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

10. Millaiset seikat yleisesti vaikuttavat käsityksesi mukaan positiivisesti kansainväliseen urakehitykseen?
11. Entä millaisesta kokemuksesta käsityksesi mukaan on erityisesti hyötyä kansainvälisiin tehtäviin hakeutuessa?
12. Oletko itse hankkinut kansainvälistä kokemusta jo ennen työelämää, opiskeluissa, muussa toiminnassa?
13. Millaisena näet peruskoulu- ja lukioikäisenä SEKÄ korkeakouluopintojen aikana hankitun kansainvälistymiskokemuksen roolin kansainvälisen urakehityksen kannalta? (positiivinen - negatiivinen, millainen suuntaus?)
14. Tuetaanko mielestäsi kansainvälistymistä ja ulkomailta työskentelyä suomalaisessa työelämässä?
15. Millaiseksi koet kansainvälisiin ulkomaantyötehtäviin siirtymisen Suomesta ulkomaille? Onko ulkomaille töihin siirtyminen helppoa, vaikeaa, haastavaa?
16. Miten koet ulkomailta paluun Suomeen? Onko kotimaahan takaisinpaluu helppoa, haastavaa?
17. Onko näissä siirtymisvaiheissa mielestäsi kehittämistarvetta, esim. työtehtäväkierrot kotimaahan paluun jälkeen?
18. Onko mielestäsi tarvetta raportointijärjestelmälle, jonka avulla seurattaisiin ulkomailta työskennelleiden henkilöiden määrää ja osaamista (esim. yhteistyössä ammattiliittojen kanssa?)

METSÄALAN KORKEAKOULUTETTUIJEN REKRYTOINTI

19. Oletko ollut tai oletko nykyisin mukana uusien työntekijöiden ja erityisesti metsäalan korkeakoulutettujen rekrytoinneissa?
20. Onko metsäalan korkeakouluista valmistuneilla käsityksesi mukaan kiinnostusta työskennellä kansainvälisissä tehtävissä ja ulkomailla?
21. Millaiseksi arvioit metsäalan korkeakoulutuksen saaneiden yleisen rekrytointitarpeen kansainvälisiin ulkomaantehtäviin tällä hetkellä?
22. Millainen on tällä hetkellä oman yrityksesi/organisaatiosi metsäalan koulutuksen saaneiden rekrytointitarve ulkomaantehtäviin?
23. Miten rekrytointitarve tulee mielestäsi kehittymään 5 vuoden sisällä?
24. Entä pidemmällä aikavälillä, esim. 10 vuotta?
25. Rekrytoitteko MMM ja/vai MTI?
26. Näetkö eroja metsäalan korkeakoulutettujen, MH ja MTI, kansainvälisissä valmiuksissa? Millaisia?
27. Mistä nämä erot mielestäsi johtuvat?
28. Eroaako metsäalan korkeakoulutuksen saaneiden metsänhoitajien ja metsätalousinsinöörien kysyntä kansainvälisiin tehtäviin?
29. Mistä nämä erot mielestäsi johtuvat?

METSÄALAN KORKEAKOULUTETTUIJEN SOVELTUVUUS KV-TEHTÄVIIN

30. Miten metsäalan korkeakouluista valmistuneiden tiedot ja taidot vastaavat mielestäsi kansainvälisessä työssä vaadittavia ominaisuuksia yleisesti? **Karkea arvio: hyvin - huonosti. Lyhyt perustelu.**
31. Mitä **yleisiä ammatillisia taitoja** metsäalan kansainvälisiin tehtäviin hakeutuvalla tulisi olla? Millaisille ammatillisille taidoille on tarvetta tulevaisuudessa?
32. Mitä **oman alan substanssitietoja** metsäalan kansainvälisiin tehtäviin hakeutuvala tulisi olla? Millaisille substanssitiedoille on tarvetta tulevaisuudessa?
33. Millaiset **kielitaidot** ovat merkittäviä metsäalan kansainvälisiin tehtäviin rekrytointien kannalta?

METSÄALAN KOULUTUKSEEN LIITTYVÄT KEHITYSEHDOTUKSET

34. Onko metsäalan korkeakouluopetuksen kehittämiseksi mielestäsi tarvetta?
35. Tulisiko kansainvälisyyttä ja kansainvälistä kokemusta mielestäsi painotta opinnoissa? Miten?
36. Millaisia muita, osaamiseen liittyviä painotuksia toivoisit opetuksen sisältävän?

Liite 3. Opiskelijoille lähetetyn kyselylomakkeen kysymykset

KORKEAKOULUOPINTOJA EDELTÄVÄ KANSAINVÄLINEN KOKEMUS

1. Onko sinulla nykyisiä opintojasi edeltävää *opiskeluun liittyvää* kansainvälistä kokemusta?
 1. Olen käynyt peruskoulua ja/tai lukioita ulkomailla
 2. Olen käynyt kansainvälistä peruskoulua ja/tai lukiota kotimaassa
 3. Olen osallistunut opiskelijavaihtoon ulkomailla peruskoulu- ja/tai lukioikäisenä
 4. Olen osallistunut kansainväliselle kielikurssille peruskoulu- ja/tai lukioikäisenä
 5. Olen suorittanut peruskoulutuksen jälkeisen tutkinnon ulkomailla ennen nykyisiä opintojani
 6. Minulla ei ole nykyisiä opintojani edeltävää opiskeluun liittyvää kansainvälistä kokemusta

KORKEAKOULU-OPISKELUUN LIITTYVÄ KANSAINVÄLISYYS

2. Onko sinulla opiskeluun liittyvää kansainvälistä kokemusta nykyisten opintojesi ajalta? (Valitse nykyisiä opintojasi vastaavat vaihtoehdot)
 1. Olen ollut opintoihin liittyvässä harjoittelussa ulkomailla
 2. Olen osallistunut kansainvälisiä tehtäviä sisältävään harjoitteluun kotimaassa*
 3. Olen osallistunut korkeakouluopinnoissani opiskelijavaihtoon ulkomailla
 4. Olen osallistunut kansainväliselle intensiivikurssille (esim. GIFN tai Summer School) Mikä? _____
 5. Aion osallistua korkeakouluopintojeni aikana opiskelijavaihtoon ulkomailla
 6. Aion suorittaa nykyisten opintojeni lisäksi tutkinnon ulkomailla (esim. Atlantis-ohjelma)
 7. Minulla ei ole, enkä aio sisällyttää kansainvälistä kokemusta opintoihini
3. Mitkä ovat olleet kolme merkittävintä ulkomailla opiskeluasi rajoittavaa tekijää? Valitse enintään kolme tekijää merkittävyyssjärjestyksessä 1. Rajoittavin 2.toiseksi rajoittavin, 3.kolmanneksi rajoittavin
 1. Taloudelliset syyt
 2. Kielitaidon puute
 3. Kiinnostuksen puute
 4. Henkilökohtaiset syyt
 5. Tiedon puute vaihto-ohjelmista
 6. Kulttuurien tuntemuksen puutteet
 7. Vaihto-ohjelmien tarjonnan rajoitteet
 8. Ongelmat opintojen hyväksiluettavuudessa
 9. En halua olla erossa kotimaan sosiaalisesta verkostosta
 10. Ulkomaista opiskelukokemusta ei arvosteta työuran kannalta
 11. Muu syy (tarkenna seuraavassa)

4. Kanavat, joista olet korkeakouluopintojesi aikana saanut informaatiota ulkomailla opiskelusta:
1. Oma yliopisto
 2. Muut kotimaiset yliopistot
 3. Ulkomaiset yliopistot
 4. Järjestöt
 5. Opiskelutoverit
 6. Muu kanava; Mikä _____
 7. En ole saanut informaatiota
 8. En ole hankkinut informaatiota
5. Mitkä ovat mielestäsi kolme tärkeintä tekijää, joiden avulla voitaisiin lisätä ulkomailla opiskelun kiinnostavuutta? (Valitse enintään kolme tekijää tärkeysjärjestyksessä, 1. Tärkein, 2. toiseksi tärkein, 3. kolmanneksi tärkein)
1. Kielten opetuksen lisääminen
 2. Opinnäytteiden teko ulkomailla
 3. Oppiminen muiden kokemuksista
 4. Englanninkielisen opetustarjonnan lisääminen
 5. Ulkomailla työskentelyn arvostuksen lisääminen
 6. Ulkomaisten opettajien osuuden kasvattaminen
 7. Ulkomaisten opiskelijoiden osuuden kasvattaminen
 8. Osallistuminen kansainväliseen opiskelijatoimintaan
 9. Ulkomaisten opiskeluvaihtomahdollisuuksien lisääminen
 10. Kansainvälisten kysymysten käsittelyn lisääminen opinnoissa
 11. Ulkomaanharjoittelun ja -työskentelyn lisääminen opiskeluaikana
 12. Informaation lisääminen ulkomailla työskentelyn mahdollisuuksista
 13. Kansainvälisille opiskelijoille suunnattujen opetusohjelmien lisääminen
 14. Muu, mikä? _____

MUU KANSAINVÄLINEN KOKEMUS

6. Mitä muuta kansainvälistä kokemusta sinulla on?
1. Olen työskennellyt ulkomailla
 2. Olen työskennellyt kansainvälisissä tehtävissä kotimaassa
 3. Olen asunut ulkomailla
 4. Olen osallistunut kansainväliseen järjestö- tai vapaaehtoistyöhön (esim. International Forestry Students' Association, IFSA tai kansainvälinen työleiri)
 5. Muu, mikä? _____
 6. Minulla ei ole muuta kansainvälistä kokemusta
7. Millaisia kansainvälisiä sosiaalisia suhteita sinulla on?
1. Minulla on kansainvälinen ystäväpiiri
 2. Seurustelen ulkomaalaisen kanssa
 3. Puolisoni/avopuolisoni on ulkomaalainen
 4. Perhetaustani on kansainvälinen
 5. Minulla on kaksois-kansalaisuus

SUHTAUTUMINEN KANSAINVÄLISEEN TYÖSKENTELYYN

8. Kuinka kiinnostunut olet työskentelemään kansainvälisissä tehtävissä Suomessa? (Valitse itsellesi sopivin vaihtoehto)
 1. En ole lainkaan kiinnostunut
 2. Olen hieman kiinnostunut
 3. En osaa sanoa
 4. Olen kiinnostunut
 5. Olen erittäin kiinnostunut
9. Kuinka kiinnostunut olet työskentelemään ulkomailla valmistuttuasi? (Valitse itsellesi sopivin vaihtoehto)
 1. En ole lainkaan kiinnostunut
 2. Olen hieman kiinnostunut
 3. En osaa sanoa
 4. Olen kiinnostunut
 5. Olen erittäin kiinnostunut
10. Kuinka pitkään olisit halukas työskentelemään ulkomailla yhteen menoon valmistuttuasi?
 1. 0 kk
 2. alle 1kk
 3. 1 - 6kk
 4. 6 - 24 kk
 5. yli 24 kk
 6. pysyvästi
11. Millä maantieteellisellä alueella haluaisit mieluiten työskennellä? (Valitse kolme mielenkiintoisinta aluetta kiinnostavuusjärjestyksessä 1. kiinnostavin, 2. toiseksi kiinnostavin, 3. kolmanneksi kiinnostavin)
 1. Pohjoismaat
 2. Muu Eurooppa
 3. Venäjä
 4. Pohjois-Amerikka
 5. Väli-Amerikka
 6. Aasia
 7. Oseania
 8. Afrikka

12. Mitkä olisivat sinulle kiinnostavimpia työtehtäviä valmistuttuasi? (Valitse kaksi kiinnostavinta tärkeysjärjestyksessä: 1. kiinnostavin työtehtäväkuvaus, 2. toiseksi kiinnostavin työtehtäväkuvaus)
1. Kotimaassa suoritettava työtehtävä
 2. Kotimaassa suoritettava työtehtävä, johon liittyy ajoittaista kanssakäymistä vieraalla kielellä
 3. Kotimaassa suoritettava työtehtävä, joka edellyttää ajoittaista matkustamista ulkomaille sekä kanssakäymistä vieraalla kielellä
 4. Työtehtävä, johon liittyy lyhytaikaista oleskelua ulkomailla ja kanssakäymistä vieraalla kielellä
 5. Työtehtävä, johon liittyy ajoittaista asumista ulkomailla ja kanssakäymistä vieraalla kielellä
 6. Työtehtävä, joka edellyttää pääasiassa työskentelyä ja asumista ulkomailla sekä kanssakäymistä vieraalla kielellä
 7. Työtehtävä pysyvästi ulkomailla
13. Valitse kaksi itsellesi kiinnostavinta työtehtäväkuvausta siinä järjestyksessä, kun toivoisin niiden tapahtuvan työurallasi (1. Heti valmistumisen jälkeen, 2. 2-4 vuotta valmistumisesta)
1. Olen kiinnostunut vain kotimaassa suoritettavista työtehtävistä
 2. Olen kiinnostunut kotimaassa suoritettavista työtehtävistä, joihin liittyy ajoittaista kanssakäymistä vieraalla kielellä
 3. Olen kiinnostunut kotimaassa suoritettavista työtehtävistä, jotka edellyttävät ajoittaista matkustamista ulkomaille sekä kanssakäymistä vieraalla kielellä
 4. Olen kiinnostunut työtehtävistä, joihin liittyy lyhytaikaista oleskelua ulkomailla ja kanssakäymistä vieraalla kielellä
 5. Olen kiinnostunut työtehtävistä, joihin liittyy ajoittaista asumista ulkomailla ja kanssakäymistä vieraalla kielellä
 6. Olen kiinnostunut työtehtävistä, jotka edellyttävät pääasiassa työskentelyä ja asumista ulkomailla sekä kanssakäymistä vieraalla kielellä
 7. Olen kiinnostunut työtehtävistä pysyvästi ulkomailla vieraalla kielellä
14. Mitkä tekijät mahdollisesti rajoittavat ulkomailla työskentelyäsi? (Valitse enintään kolme tekijää tärkeysjärjestyksessä 1. rajoittavin, 2. toiseksi rajoittavin, 3. kolmanneksi rajoittavin)
1. Ulkomaan työkokemuksen vähäinen arvostus kotimaan työmarkkinoilla
 2. Riski menettää kotimaan ammatillinen verkosto ulkomaan työn takia
 3. Riski menettää muu sosiaalinen verkosto ulkomaan työn takia
 4. Kotimaa tarjoaa mielenkiintoisemmat uramahdollisuudet
 5. Vähäinen tieto kansainvälisistä työmahdollisuuksista
 6. Vähäinen tieto kansainvälisistä organisaatioista
 7. Ulkomailta paluuseen liittyvä epävarmuus
 8. Ammattiosaamiseen liittyvät puutteet
 9. Vapaa-ajan toiminta tai harrastukset
 10. Puutteellinen kielitaito
 11. Taloudelliset syyt
 12. Perhetilanne
 13. Ei rajoittavia tekijöitä
- Muu, mikä? _____

15. Mitkä ovat mielestäni kolme tärkeintä tekijää, joiden avulla voitaisiin lisätä kansainvälisissä tehtävissä työskentelyn kiinnostavuutta? (Valitse enintään kolme tekijää tärkeysjärjestyksessä: 1. tärkein, 2. toiseksi tärkein, 3. kolmanneksi tärkein)
1. Oppiminen muiden kokemuksista
 2. Osallistuminen kansainväliseen opiskelijatoimintaan
 3. Ulkomaisten opiskeluvaihtomahdollisuuksien lisääminen
 4. Opinnäytteiden teko ulkomailla
 5. Ulkomaanharjoittelun ja -työskentelyn lisääminen opiskeluaikana
 6. Informaation lisääminen ulkomailla työskentelyn mahdollisuuksista
 7. Kielten opetuksen lisääminen
 8. Ulkomailla työskentelyn arvostuksen lisääminen
 9. Kansainvälisten kysymysten käsittelyn lisääminen opinnoissa
 10. Englanninkielisen opetustarjonnan lisääminen
 11. Ulkomaisten opettajien osuuden kasvattaminen
 12. Ulkomaisten opiskelijoiden osuuden kasvattaminen
 13. Kansainvälisille opiskelijoille suunnattujen opetusohjelmien lisääminen
 14. Muu, mikä? _____

ARVIO OMISTA AMMATILLISISTA TAIDOISTA

16. Kielitaito. Asteikko: A1 ja A2: Peruskielitaitotaso, B1 ja B2: Itsenäisen kielenkäyttäjän kielitaito, C1 ja C2: Taitavan kielenkäyttäjän kielitaito (katso ohjeruudusta tarkemmat kuvaukset kielitaitotasosta)
1. Englanti
 2. Ruotsi
 3. Saksa
 4. Ranska
 5. Espanja
 6. Venäjä
 7. Kiina
 8. Muu, mikä? _____
17. Muut yleiset ammatilliset taidot. Asteikko 1 - 5: 1= en hallitse, 2= heikot taidot, 3= tyydyttävät taidot, 4= hyvät taidot, 5= erinomaiset taidot
1. Taito kommunikoida sekä asiantuntijoiden että maallikoiden kanssa
 2. Analyysin ja synteessin tekeminen
 3. Kriittinen ajattelu
 4. Omalaatuisuus, luovuus
 5. Tutkimustaidot
 6. Kyky suunnitella, koordinoita ja organisoida (tehtäviä, projekteja yms.)
 7. Ryhmä- ja tiimityöskentelytaidot
 8. Taloudellinen ajattelukyky
 9. Vastuunottaminen, päätöksenteko
 10. Laaja metsäalan tuntemus
 11. Oppimiskyky
 12. IT-taidot

18. Oman alan eri aihealueiden osaaminen. Arvioi oman alan eri aihealueisiin liittyvä osaamisesi. Asteikko 1 - 5: 1= en hallitse, 2= heikot taidot, 3= tyydyttävät taidot, 4= hyvät taidot, 5= erinomaiset taidot
1. **Metsänhoito**, joka sisältää mm. metsänhoidon teknologia, metsänkasvatuskettut, puiden ja metsien kasvu, metsien kestävä käyttö
 2. **Metsäekologia** joka sisältää mm. metsämaatie, metsäpatologia, metsien monimuotoisuus, ilmastonmuutos, ekosysteemipalvelut, vesiensuojelu
 3. **Puunhankinta ja puunkorjuu**, joka sisältää mm. metsätyötiede, metsäteknologia, metsäenergia
 4. **Puunjalostus**, joka sisältää mm. puutuoteteollisuus, massa-, paperi- ja kartonkiteollisuus, puuraaka-aineen ominaisuudet, puukemia
 5. **Metsävarojen hallinta** joka sisältää mm. metsävaratiedon hallinta, metsäsuunnittelu, metsien käyttömuotojen yhteensovittaminen
 6. **Metsien monikäyttö** joka sisältää mm. luontomatkailu, maaseutuelinkeinot, hyvinvointi-, terveys- ja luonnontieteisiin liittyvä koulutus, metsätalouden ympäristö- vaikutusten arviointi
 7. **Metsä- ja riistaeläintiede**
 8. **Metsäekonomia** joka sisältää mm. metsäpolitiikka, kansainvälinen metsätalous, kansantalous, liiketalous, markkinointi, viestintä, yrittäjyys

SUHTAUTUMINEN KORKEAKOULUNI KANSAINVÄLISEEN OPETUKSEEN

Vastaa seuraaviin väittämiin:

19. Valitse sopivin vaihtoehto jokaisesta väittämästä asteikolla 1-5: (1= täysin eri mieltä, 2= joiheenkin eri mieltä, 3= en osaa sanoa, 4= joiheenkin samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä)
1. Nykyisen oppilaitokseni opetus käsittelee **riittävästi** kansainvälisiä aiheita.
 2. Nykyisen oppilaitokseni opetus kansainvälisistä asioista on **ajankohtaista**.
 3. Nykyisen oppilaitokseni opetus kansainvälisistä asioista on **laadukasta**
 4. Muu: _____
 5. Kommentti: _____
20. Koen nykyisen oppilaitokseni metsäopetuksen antamat valmiudet kansainvälisiin työtehtäviin:
1. Hyödyttömiksi
 2. Melko hyödyttömiksi
 3. En osaa sanoa
 4. Hyödyllisiksi
 5. Erittäin hyödyllisiksi

21. Valitse vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten käsitystäsi. Mielestäni

1. ... tutkinto-opintoihin tulisi kuulua vähintään **3 kuukauden** opiskelu- tai harjoittelujakso ulkomailla
2. ... tutkinto-opintoihin tulisi kuulua vähintään **6 kuukauden** opiskelu- tai harjoittelujakso ulkomailla
3. ... kansainvälistymistaitojen hankkimista ei tule sisällyttää pakolliseksi osaksi koulutusta

Kommenttini kansainvälistymisestä osana tutkintoa: _____

TAUSTATIEDOT

Sukupuoli:

Äidinkieli: suomi, ruotsi, muu kieli, mikä _____

Ikä 18 - 20 vuotta

21 - 23

24 - 26

27 - 30

yli 30

Aiempi koulutustausta:

1. ylioppilas

2. IB-tutkinto

3. ammatillinen tutkinto

4. ammattikorkeakoulu-tutkinto

5. kandidaatin tutkinto yliopistosta

6. maisterin tutkinto

7. muu; mikä _____

Nykyinen oppilaitos:

1. Helsingin yliopisto

2. Itä-Suomen yliopisto

Opintojen aloitusvuosi: _____

Suoritetut opinnot: _____ op

Pääaine (1.8.2011 asti voimassa oleva, valittu/suunniteltu pääaine):

1. metsäekologia, HY

2. metsävaratiede ja teknologia, HY

3. metsäekologia, HY

4. puumarkkinatiede, HY

5. metsäekologia ja metsänsuojelu, ISY

6. metsänhoito ja metsäbioenergia, ISY

7. metsänarviointi ja metsäsuunnittelu, ISY

8. metsäekonomia- ja politiikka, ISY

9. metsä-, energia-, ja puuteknologia, ISY

10. maisteriohjelma, mikä? _____

11. Pääaine ei tiedossa

Liite 4. Kielitaitotasot yleiseurooppalaisen CEFR - kielitaidon viitekehysten mukaan

A1

Ymmärtää ja käyttää tuttuja arkipäivän ilmauksia ja perustason sanontoja. Pystyy esittäytymään ja esittelemään muita. Pystyy vastaamaan itseään koskeviin kysymyksiin ja kysymään vastaavia kysymyksiä muilta.

A2

Ymmärtää lauseita ja usein käytettyjä ilmauksia, jotka liittyvät tavallisimpiin arkipäivän tarpeisiin. Pystyy viestimään yksinkertaisissa ja rutiininomaisissa tehtävissä.

B1

Ymmärtää pääkohdat selkeistä yleiskielisistä viesteistä. Pystyy tuottamaan yksinkertaista, johdonmukaista tekstiä tutuista tai itseään kiinnostavista aiheista

B2

Ymmärtää pääajatuksen konkreetteja ja abstrakteja aiheita käsittelevistä monitahoisista teksteistä. Viestiminen on niin sujuvaa ja spontaania, että hän pystyy säännölliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa ilman että se vaatii kummaltakaan osapuolelta ponnisteluja.

C1

Ymmärtää erityyppisiä vaativia, pitkäkököjä tekstejä ja tunnistaa piilomerkitä. Käyttää kieltä joustavasti ja tehokkaasti sekä sosiaalisesti että myös opintoihin ja ammattiin liittyviin tarkoituksiin.

C2

Ymmärtää yleensä vaikeuksista kaikenlaista puhuttua ja kirjoitettua kieltä.. Pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan spontaanisti, erittäin sujuvasti ja täsmällisesti. Pystyy erottamaan merkitysvivahteet mutkikkaissakin tilanteissa.